

KUTATÁSI PORTFÓLIÓ

SEMMELWEIS EGYETEM
EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI KAR

2024

FELELŐS KIADÓ:

DR. DÖRNYEI GABRIELLA
DÉKÁN

SZERKESZTETTE:

KÁMÁN ÉVA
IGAZGATÁSI SZAKÉRTŐ

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	3
ADDIKTOLÓGIAI TANSZÉK	9
MENTÁLIS ZAVAROK NEUROPSZICHOLINGVISZTIKAI VIZSGÁLATA	9
ÚJ PSZICHOAKTÍV SZEREK HASZNÁLÓI PSZICHOSZOCIÁLIS JELLEMZŐINEK VIZSGÁLATA.....	10
A VIRTUÁLIS VALÓSÁG ALKALMAZÁSA A JÁRÓKELŐ-HATÁS CSÖKKENTÉSÉBEN EGY GHB-VAL ELKÖVETETT SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS KONTEXTUSÁBAN	11
A SZÉLSŐSÉGESEN DEPRIVÁLT ÉLETHELYZET SZOCIOLÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI-EGZISZTENCIALISTA CSAPDÁJA: A JELENORIENTÁCIÓ ÉS A PSZICHOAKTÍV ANYAG-HASZNÁLAT	12
TESTKÉP ÉS TESTTUDATOSSÁG AZ ADDIKCIÓKKAL ÖSSZEFÜGGÉSBEN	13
ALKALMAZOTT PSZICHOLÓGIA TANSZÉK.....	14
A STRESSZKEZELÉS FELMÉRÉSE A FELSŐOKTATÁSBAN	14
SZÁMÍTÓGÉP-ALAPÚ MODERN TESTKÉPVIZSGÁLÓ ESZKÖZÖK VALIDÁLÁSA	15
MORFOLÓGIAI ÉS FIZIOLÓGIAI TANSZÉK.....	16
A KORAI FEJLŐDÉSI IDŐSZAK MOZGÁSZAVARAINAK LEHETSÉGES TERÁPIÁJA EGÉSZTEST VIBRÁCIÓS KEZELÉSEL	16
ENDOKANNABINOID JELÁTVITEL HATÁSA AZ ÉRFAL FUNKCIONÁLIS MŰKÖDÉSÉRE ÉS REMODELING FOLYAMATAIRA.....	17
IDŐSEK FUNKCIONÁLIS KÉPESSÉGEINEK MEGŐRZÉSE ÉS ESÉSMEGELŐZÉS	18
AZ EGÉSZSÉGTUDOMÁNY A SIKERES IDŐSÖDÉSÉRT.....	19
A VÉNÁS VARIKOZITÁS EGY LEHETSÉGES MODELLJE PATKÁNYBAN.....	20
A FIZIKAI AKTIVITÁS („SPORTOLÁS”) SZEREPE AZ ÖREGEDÉS SORÁN BEKÖVETKEZŐ AGYI VASOMOTOR ÉS KOGNITÍV FUNKCIÓK CSÖKKENTÉSÉNEK MEGELŐZÉSÉBEN.....	21
MECHANIKUS ÉS ELEKTROMÁGNESES KEZELÉSI MÓDSZER ALKALMAZÁSA ÉS HATÁSELEMZÉSE A GYERMEKKORI CEREBRÁLIS PARESIS (CP) VONATKOZÁSÁBAN	23
A DE QUERVAIN-FÉLE TENDINOPÁTHA KEZELÉSE EXCENTRIKUS TRÉNINGGEL	24
GASZTROINTESTINÁLIS RENDSZER VIZSGÁLATA	25
AZ IDŐSÖDÉS SORÁN JELLEMZŐ GENETIKAI, EPIGENETIKAI, VALAMINT SEJTSZINTŰ FUNKCIONÁLIS VÁLTOZÁSOK ÉS A GAMMOPÁTHÁK PROGRESSZIÓJA.....	27

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI TANSZÉK.....	28
ÁPOLÓK SZOCIOÖKONÓMIAI STÁTUSZA	28
AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZAKDOLGOZÓK GONDOLKODÁSÁNAK, TEVÉKENYSÉGÉNEK ÉS KOMPETENCIÁINAK SZOCIOKULTURÁLIS MINTÁZATAI SPECIÁLIS ÉLETHELYZETBEN LÉVŐ BETEGEK EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSÁBAN.....	29
ÁPOLÓK TUDÁSMENEDZSMENT ÉS TUDÁS-REKONVERZIÓS STRATÉGIÁI	30
PERINATÁLIS CENTRUMOKBAN DOLGOZÓ ORVOSOK ÉS EGÉSZSÉGÜGYI SZAKDOLGOZÓK SZAKMAI FELADATAIHOZ KÖTÖDŐ, VALAMINT A BETEGEK TÖRVÉNYES KÉPVISELŐIHEZ KAPCSOLÓDÓ ETIKAI ÉS JOGI KÉRDÉSEK VIZSGÁLATA AZ ÉLET ELEJÉHEZ ÉS VÉGÉHEZ KAPCSOLÓDÓ DILEMMÁK ÉRTÉKELÉSE SZEMPONTJÁBÓL	31
AZ INTERKULTURALITÁS FILOZÓFIAI HERMENEUTIKAI OLVASATA ÉS EGÉSZSÉGÜGYI VONATKOZÁSAI	32
BIOETIKAI DILEMMÁK AZ ORVOS-BETEG KAPCSOLATBAN	33
BETEGBIZTONSÁGOS KOMMUNIKÁCIÓ MULTIKULTURÁLIS ÉS TÖBBNYELVŰ EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEKBEN – NAGYOBB EGÉSZSÉGÜGYI RENDSZEREK ÁTTEKINTÉSE EURÓPÁBAN	34
AUTIZMUSSEL ÉLŐ GYERMEKET NEVELŐ CSALÁDOK TAPASZTALATAI ÉS ÉRTELMEZÉSEI A BEFOGADÁSRÓL A HELYI TÁRSADALOM KONTEXTUSÁBAN	35
KOGNITÍV FUNKCIÓK VIZSGÁLATA KÜLÖNBÖZŐ ÁLLAPOTOKBAN.....	36
TUDOMÁNY- KUTATÁS- ÉS INNOVÁCIÓPOLITIKA ÉS MENEDZSMENT, VALAMINT EZEK GYAKORLATI ALKALMAZÁSAI.....	37
PERIFÉRIÁK EGÉSZSÉGE - AZ EGÉSZSÉG PERIFÉRIÁI: KORA GYERMEKKORI EGÉSZSÉG-EGYENLŐTLENSÉGEK A BELSŐ-CSEREHÁTBAN.....	38
ÁPOLÁSTAN TANSZÉK	39
COVID-19 JÁRVÁNY HATÁSA A SZIMULÁCIÓS OKTATÁSI MÓDSZEREK FEJLŐDÉSÉRE.....	39
DEMENCIÁVAL ÉLŐ SZEMÉLYEK JÓL-LÉT VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON ÉS SVÉDORSZÁGBAN: KVALITATÍV INTERJÚKUTATÁS A HOZZÁTARTOZÓK PERSPEKTÍVÁJÁBÓL	40
ÁPOLÓK MENTÁLIS EGÉSZSÉGÉNEK ÉS MEGBIRKÓZÁSI KÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA	41
TŰSZŰRÁSOS BALESETEK HAZAI ALAKULÁSÁNAK VIZSGÁLATA 2006-2023 KÖZÖTT.....	42
A HALLGATÓI ATTITŰDFORMÁLÁS LEHETŐSÉGEI A „PSZICHIÁTRIA ÉS ÁPOLÁSTANA” TANTÁRGY OKTATÁSÁNAK KERETÉBEN.....	43
BIOLUMINESZCENS MONITORING ESZKÖZÖK ALKALMAZHATÓSÁGA AZ ÁPOLÓI GYAKORLATBAN	44
HIV / AIDS AZ ÁPOLÓI ÉS A SZÜLÉSNŐI GYAKORLATBAN.....	45
BETEGBIZTONSÁG A TRANSZFUZIOLÓGIÁBAN - ADALÉKOK A TRANSZFÚZIÓS TERÁPIA ÁPOLÓI, SZAKDOLGOZÓI VONATKOZÁSAIHOZ	46

DIETETIKAI ÉS TÁPLÁLKOZÁSTUDOMÁNYI TANSZÉK.....	47
A TÁPLÁLTSÁGI ÁLLAPOT ÉS TÁPANYAG-BEVITELI ÉRTÉK MONITOROZÁSA KÜLÖNBÖZŐ ÉLETKOROKBAN, AZ EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS ÉS A TÁPLÁLKOZÁSFÜGGŐ BETEGSÉGEK TÁPLÁLKOZÁSI RIZIKÓ TÉNYEZŐINEK AZONOSÍTÁSA ÉRDEKÉBEN.....	47
A TÁPSZERKONYHÁK HIGIÉNÉJE, TEVÉKENYSÉGI FOLYAMATAINAK SZERVEZÉSE ÉS INFORMÁCIÓS RENDSZERE	48
EGÉSZSÉGTUDATOS JÖVŐ – FENNTARTHATÓSÁG A KÖZÉTKEZTETÉSBEN.....	48
A KÖZÉTKEZTETÉS - MINT A TÁPLÁLKOZÁSI MAGATARTÁSNEVELÉS EGYIK FORMÁJÁNAK - SZEREPE A TÁPLÁLKOZÁSI ATTITÚDOK KIALAKULÁSÁBAN	49
A VÁRANDÓS NŐK TÁPLÁLKOZÁSÁNAK ÉS A MAGZATVÉDŐ VITAMINKÉSZÍTMÉNYEK FOGYASZTÁSI GYAKORISÁGÁNAK MEGÍTÉLÉSE A MENTÁLIS EGÉSZSÉGÜK TÜKRÉBEN	49
AZ INTELLIGENCIASZINTET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐI, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A TÁPLÁLKOZÁSRA	50
KÜLÖNBÖZŐ ÉLELMI ROSTOK SZEREPE A POLICISZTÁS OVÁRIUM SZINDRÓMÁBAN SZENVEDŐ NŐK KÖRÉBEN	50
VEGÁN ÉS HAGYOMÁNYOS ÉTRENDET KÖVETŐ CSOPORTOK TÁPLÁLKOZÁSÁNAK ÖSSZEHOSONLÍTÁSA AZ IDÉNYSZERŰSÉG FÜGGVÉNYÉBEN.....	51
DIABETESSES BETEGEK DIETOTERÁPIÁJÁNAK TÁMOGATÁSA MOBIL APPLIKÁCIÓS PROGRAM HASZNÁLATÁVAL.....	51
TÖNKÖLYBÚZA ÉS AZ ALACSONY FODMAP DIÉTA HATÁSAINAK VIZSGÁLATA IRRITÁBILIS BÉL SZINDRÓMÁBAN SZENVEDŐ, VALAMINT REMISSZIÓBAN LÉVŐ GYULLADÁSOS BÉLBETEGEK KÖRÉBEN.....	52
IDŐSEK TÁPLÁLTSÁGI ÁLLAPOTÁNAK ÉS TÁPANYAG-BEVITELI ÉRTÉKEINEK MONITOROZÁSA; IDŐSOKTATÁS A TÁPLÁLKOZÁSI ATTITÚD BEFOLYÁSOLÁSÁÉRT	52
BIOLÓGIAILAG AKTÍV KOMPONENSEK VIZSGÁLATA ÉLELMISZEREKBEIN	53
FUNKCIONÁLIS ÉLELMISZEREK FEJLESZTÉSE DIETETIKAI SZEMPONTOK ALAPJÁN	54
NŐI FERTILITÁSI PROBLÉMÁK ÉTRENDI KEZELÉSI LEHETŐSÉGEI	55
DIVATOS ÉTRENDK, ALTERNATÍV DIÉTÁK VIZSGÁLATA A XXI. SZÁZADBAN.....	56
A HUMÁN TÁPLÁLKOZÁS ÉS TÁRSÁLLAT TÁPLÁLÁS ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA.....	57
ÉLETHOSSZIG TARTÓ DIÉTÁVAL JÁRÓ GASZTROINTESTINÁLIS BETEGSÉGBEN SZENVEDŐK DIÉTAHŰSÉGE ÉS KAPCSOLATA AZ EGÉSZSÉGÉRTÉSSEL, VALAMINT A TÁPLÁLTSÁGI ÁLLAPOTTAL.....	58
FIZIOTERÁPIAI TANSZÉK	59
A TELJES TEST VIBRÁCIÓ SZEREPE A SARCOPÉNIA KEZELÉSÉBEN.....	59
A RÖGZÍTETT FELSŐ VÉGTAG HATÁSA A JÁRÁSRA ÉS AZ EGYENSÚLYOZÁSRA	60
MEDENCE STABILITÁS HATÁSA AZ ALSÓ VÉGTAG SZÖGELTÉRÉSEIRE	61
A DÍJUGRATÁS TELJESÍTMÉNYÉT BEFOLYÁSOLÓ IZOMDISZBALANSZOK ÉS ASZIMMETRIÁK FELTÉRKÉPEZÉSE	62

A BEAVATKOZÓ ÁLLOMÁNY KONDICIONÁLIS KÉPESSÉGEI FEJLESZTÉSÉNEK ÚJ IRÁNYAI, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KATASZTRÓFÁK FELSZÁMLÁSÁNÁL JELENTKEZŐ EXTRÉM HATÁSOK KEZELÉSÉRE	63
MOZGÁSSZERVI PREVENCIÓ PARASPORTOLÓK KÖRÉBEN.....	64
SERDÜLŐKORÚAK FEJLESZTÉSE A TESTNEVELÉS ÓRÁK KERETEIN BELÜL.....	64

EGÉSZSÉGTÁMOGATÁSI MÓDSZERTANI TANSZÉK 65

EGÉSZSÉGCÉLÚ MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ALKALMAZÁSOKAT TÁMOGATÓ ONTOLÓGIAI ÉS TERMINOLÓGIAI KUTATÁSOK.....	65
A HOMEOSZTÁZIS MINT EGÉSZSÉG-RENDSZER VIZSGÁLATA.....	66
ORVOSI DÖNTÉSHOZATAL VIZSGÁLATA AZ EMLÉKEZÉS PSZICHOLÓGIAI JELLEGZETESSÉGEI SZERINT	67
VIRTUÁLIS EGÉSZSÉGASSZISZTENS ALKALMAZÁSOK SZEREPE A PÁCIENSEK TÁMOGATÁSÁBAN	68
KÖZÖSSÉGI EGÉSZSÉGGUTATÁSOK A DIGITÁLIS BENNSZÜLÖTTEK KÖRÉBEN.....	69
LAKOSSÁGI KÖZÖSSÉGI EGÉSZSÉGGUTATÁSOK	70
BLENDED LEARNING MÓDSZERTAN ALKALMAZÁSA A DIGITÁLIS EGÉSZSÉG TÉMATERÜLET OKTATÁSÁBAN ..	71

HANG-, BESZÉD- ÉS NYELÉSTERÁPIA TANSZÉK..... 72

A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV MÓDSZERTANÁNAK ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI AZ APHASIA TERÁPIÁBAN	72
AZ OLVASÁS KOMPREHENZÍV KEZELÉSE APHASIÁBAN	73
VISSZASEGÍTÉS A TELJES ÉRTÉKŰ ÉLETBE: KOMMUNIKÁCIÓS KOMPETENCIA FEJLESZTÉSE APHASIÁS BETEGEK TERÁPIÁJÁBAN	74
KOGNITÍV DISZFUNKCIÓK ÉS ASPIRÁCIÓS KOCKÁZAT EGYÜTT JÁRÁSÁNAK VIZSGÁLATA NEUROGÉN ALAPON MEGJELENŐ DISZFÁGIÁS KLIENSEK ESETÉN.....	75

SZÜLÉSZETI ÉS NŐGYÓGYÁSZATI KLINIKAI ISMERETEK TANSZÉK..... 76

AZ ENDOMETRIÓZIS ÉLETMINŐSÉGRE GYAKOROLT HATÁSAI.....	76
A HALLGATÓI TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSE A SZÜLÉSZETI SZIMULÁCIÓS GYAKORLATOK SORÁN	77

SZEMÉSZETI KLINIKAI ISMERETEK TANSZÉK 78

SZARUHÁRTYA DISZTRÓFIÁK DIAGNOSZTIKÁJA ÉS KEZELÉSI LEHETŐSÉGEI	78
ORTHOKERATOLÓGIA SZEREPE A MYOPIA PROGRESSZIÓBAN	78
ÚJ LEHETŐSÉGEK A KERATOCONUS TERÁPIÁJÁBAN.....	79
ÚJ LEHETŐSÉGEK A KERATOCONUS KORAI FORMÁINAK DIAGNOSZTIKÁJÁBAN.....	79

Családgondozási Módszertani Tanszék	80
FELMÉRÉS AZ ANTIBIOTIKUM- KEZELÉS GASZTROINTESTINÁLIS MELLÉKHATÁSAIRÓL GYERMEKKORBAN, A MEGELŐZÉS KORSZERŰ LEHETŐSÉGEI	80
VIZELETTARTÁSI ÉS ÜRÍTÉSI PROBLÉMÁK VIZSGÁLATA	81
KORASZÜLÉS/ KISSÚLYÚ SZÜLETÉS/ FEJLŐDÉSI RENDELLENESÉGEK KIALAKULÁSÁNAK OKAIT VIZSGÁLÓ FELMÉRÉS	82
POSZTPARTUM NŐI SZEXUÁLIS FUNKCIÓK PROSPEKTÍV VIZSGÁLATA	83
BELTÉRI ALLERGÉNEK SZEREPE AZ ALLERGIÁK KIALAKULÁSÁBAN GYERMEKKORTÓL	83
A DYSPHAGIA TÁPLÁLÁSTERÁPIÁJA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A STROKE BETEGEKRE	84
EDUKÁCIÓS PROGRAM KIDOLGOZÁSA A MEGRÁZOTT GYEREK SZINDRÓMA MEGELŐZÉSÉRE	85
ISKOLAI EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS	85
TERHESSÉGMEGSZAKÍTÁSOK ALAKULÁSA, KÉRELMEZŐK JELLEMZŐI MAGYARORSZÁGON	86
Egészségtudományi Klinikai Tanszék	87
ORÁLIS ANTIKOAGULÁNS KEZELÉSBEN RÉSZESÜLŐ BETEGEK TERÁPIÁS ADHERENCIÁJA	87
EGYNAPOS SEBÉSZETTEL KAPCSOLATOS GAZDASÁGOSSÁGI, BETEGBIZTONSÁGI KÉRDÉSEK	88
KÜLÖNBÖZŐ ÖSSZETÉTELŰ PARENTERÁLIS TÁPLÁLÓ KEVERÉKINFÚZIÓK STABILITÁSÁNAK VIZSGÁLATA. MESTERSÉGES TÁPLÁLÁS GYAKORLATA. KÓRHÁZI, KLINIKAI TÁPLÁLÁSI TEAMEK GYAKORLATÁNAK ELEMZÉSE	88
THROMBOCYTA RETRACTIO VIZSGÁLATA ANTIFOSZFOLIPID SZINDRÓMÁBAN SZENVEDŐ BETEGEKEN	89
IDŐS BETEGEK TÁPLÁLTSÁGI ÁLLAPOTÁNAK VIZSGÁLATA	89
SARCOPENIA VIZSGÁLATA IDŐSKORBAN	90
IDŐS BETEGEK THROMBOSIS KOCKÁZATÁNAK VIZSGÁLATA	90
Oxiológia és Sürgősségi Ellátás Tanszék	91
A MENTŐTISZT HALLGATÓK HALÁLATTITŰDJÉNEK FELTÁRÁSÁRA IRÁNYULÓ ORSZÁGOS KUTATÁS	91
A MAGYAR KIVONULÓ MENTŐDOLGOZÓK „SEMLEGES ELFOGADÁS” HALÁLATTITŰDJE HÁTTÉRÉNEK FELTÁRÁSÁRA IRÁNYULÓ KUTATÁS	92
A KÓRHÁZI SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁSBAN DOLGOZÓ EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓK HALÁLLAL KAPCSOLATOS ATTITŰDJÉNEK, VALAMINT AZ AZT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐINEK VIZSGÁLATA	93
A TECHNIKAI ÉS NEM-TECHNIKAI KÉSZSÉGEK SZEREPE A SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁSBAN	94
A TECHNIKAI ÉS NEM TECHNIKAI KÉSZSÉGEK SZEREPE A DIAGNOSZTIKUS ÉS TERÁPIÁS FOLYAMATOKBAN SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁS SORÁN	95
MORFIN ALKALMAZÁSA MYOCARDIALIS INFARKTUSOS BETEGEK PREHOSPITÁLIS ELLÁTÁSA SORÁN	95
AZ ÉLMÉNYPEDAGÓGIA MÓDSZEREK SZEREPE AZ ÚJRAÉLESZTÉS OKTATÁSÁBAN	96

KÖZEGÉSZSÉGTUDOMÁNYI TANSZÉK	97
BELTÉRI KÖRNYEZETMINŐSÉG EGÉSZSÉGGOKKÁZATA ÉS MUNKAHIGIÉNÉS ASPEKTUSAI A BETEGELLÁTÁS ÉS BETEGBIZTONSÁG TÜKRÉBEN	97
ÚJ KÖRNYEZETI SZENNYEZŐK (NANOANYAGOK, GYÓGYSZERMARADVÁNYOK, HORMONRENDSZERT BEFOLYÁSOLÓ ANYAGOK) EGÉSZSÉGGOKKÁZATÁNAK VIZSGÁLATA	98
ESZKÖZHASZNÁLATTAL ÖSSZEFÜGGŐ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ FERTŐZÉSEK MONITOROZÁSI LEHETŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA NEM INTENZÍV ELLÁTÁST NYÚJTÓ FEKVŐBETEG-ELLÁTÓ RÉSZLEGEKEN	99
AZ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ FERTŐZÉSEK MEGELŐZÉSÉNEK KOMPLEX, RENDSZERSZINTŰ VIZSGÁLATA	100
KÖRNYEZETI EREDETŰ EGÉSZSÉGGOKKÁZAT ÉRZÉKELÉS VIZSGÁLATA.....	101
KÖRNYEZETI EREDETŰ MEGBETEGEDÉSEK EGÉSZSÉGGOKKÁZATÁNAK VIZSGÁLATA	102

ADDIKTOLÓGIAI TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: **DR. RÁCZ JÓZSEF** egyetemi tanár

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-64919, E-MAIL: etk.addiktologia@semmelweis.hu

MENTÁLIS ZAVAROK NEUROPSZICHOLOGIAI VIZSGÁLATA

Az elmúlt években a pszichiátria területén belül is egyre elfogadottabbá váltak a számítógépes nyelvészeti és pszicholingvisztikai megközelítések. Kiemelten igaz ez a depresszió és a pszichotikus állapotok nyelvi markereinek azonosítására. A nyelvhasználati jellemzők olyan érzékeny mutatói az említett mentális zavaroknak, melyek sok esetben a klinikumban rutinszerűen használt szűrőteszteknel is megbízhatóbban képesek jelezni a depresszió vagy a pszichózis jelenlétét. A pszicholingvisztikai megközelítés egyúttal differenciáldiagnosztikai lehetőségeket is rejt magában: a nyelvhasználati jegyek elemzésével a drog-indukálta pszichózis és a szkizofrénia megkülönböztethetővé válik.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Kapitány-Fövény Máté - kapitany-foveny.mate@semmelweis.hu

KONTAKT: Dr. Kapitány-Fövény Máté - kapitany-foveny.mate@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Országos Mentális, Ideggyógyászati és Idegsebészeti Intézet

ÚJ PSZICHOAKTÍV SZEREK HASZNÁLÓI PSZICHOSZOCIÁLIS JELLEMZŐINEK VIZSGÁLATA

Magyarországon, de Európa más területein is az új pszichoaktív anyagok száma folyamatosan nő, használók számával együtt. Az eddig hagyományosnak számító ellátási formák nem megfelelően működnek ezekben az esetekben, ezért új preventív és kezelési módszereket kell kialakítani, amihez a használók és a használat jobb megértése szükséges. Ennek része a pszichoszociális jellemzők feltárása, a veszélyeztetettség megállapítása.

Az új pszichoaktív szerek kihívást jelentenek az egészségügyi és a szociális ellátórendszer számára. Ezért fontos megismernünk a használók, illetve a terápiába került használók pszichoszociális jellemzőit. Így célzottabb intervenciót tudunk számukra tervezni: pl. a prevenció, az elérés, a bejutás, a terápia tervezés tekintetében.

A KUTATÁS VEZETŐI:	Dr. Rácz József, Dr. Demetrovics Zsolt (Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar)
KONTAKT:	Dr. Kapitány-Fövény Máté - kapitany-foveny.mate@semmelweis.hu
PARTNERINTÉZMÉNY:	Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Intézet

A VIRTUÁLIS VALÓSÁG ALKALMAZÁSA A JÁRÓKELŐ-HATÁS CSÖKKENTÉSÉBEN EGY GHB-VAL ELKÖVETETT SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS KONTEXTUSÁBAN

A GHB-t (gamma-hidroxibutirát) elsősorban randidrogként ismerik, ám egyben népszerű partidrog is, amelyet egyes alpopulációk – pl. a klubokba járók, meleg férfiak – az általános népességhez képest jelentős arányban fogyasztanak, és mint erős depresszáns, képes különböző káros hatásokat kiváltani, beleértve a légzésdepressziót, hipoventillációt, bradycardiát, a garatreflex hiányát, acidózist vagy enyhe hipotermiát. Mivel a GHB szexuális vágyfokozóként is funkcionál, a metamfetaminnal és a mefedronnal együtt gyakran használják a chemsex partikon is (a szexuális tevékenységek előtt vagy közben mutatott szerfogyasztás a szexuális vágy fokozása vagy meghosszabbítása érdekében). Az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala 2021-es, globális kábítószerhasználatra vonatkozó jelentése szerint a GHB 2019-ben még mindig az egyik leggyakrabban lefoglalt depresszáns volt, meghaladva a benzodiazepinek lefoglalását is: Svédországban, az Egyesült Államokban, Új-Zélandon, Kanadában, Kínában és Ausztráliában regisztrálták a legnagyobb mennyiségű GHB lefoglalásokat. Ezen tény, valamint jelentős rekreációs felhasználása ellenére a laikusok a GHB-t még mindig elsősorban randidrogként tartják számon, és bár tucatszámú pszichoaktív anyag (köztük az etanol) potenciálisan szintén felhasználásra kerül a hasonló jellegű szexuális támadások esetén, a GHB valóban az egyik leggyakoribb ilyen céllal felhasznált pszichoaktív szer.

Jelen projekt célja, hogy rávilágítson több olyan tényezőre, amely befolyásolhatja a járókelő hatás és viselkedés fennmaradását: ilyen a felelősség diffúziója ("*Miért nekem kellene cselekednem, és nem valaki másnak?*"), a pluralista tudatlanság ("*Én vagyok itt az egyetlen, aki úgy gondolja, hogy valami baj van ezzel a fickóval.*"), a reflektorfény-hatás ("*Nem akarok a figyelem középpontjába kerülni egy olyan helyzetben, ahol nem tudom, mit tegyek.*") vagy az anonimitás szerepe ("*Nem ismerem ezt a lányt, miért érdekelne*" vs. "*ő egy régi jó barátom, és felelős vagyok érte*"). Ezeket a szociálpszichológiai tényezőket nem egy osztálytermi helyzet frontális és steril kontextusában mutatjuk be, hanem szervesen beépítjük egy virtuális valóság programba, amelyben a diákok potenciális szemlélőként (bystanderként) találhatják magukat egy bulihelyzetben.

A projekt a Hiányzó 10 Óra VR-program hatékonyságát vizsgálja a tizenévesek körében a járókelő közömbösség csökkentése érdekében. Feltételezésünk szerint azoknál a serdülőknél, akik kipróbálják a Hiányzó 10 Óra VR programot, nagyobb mértékben csökken a járókelő közömbösség és viselkedés, és nagyobb mértékben növekedik a proszociális viselkedés, mint azoknál, akik nem próbálják ki az alkalmazást.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Kapitány-Fövény Máté

KONTAKT: Dr. Kapitány-Fövény Máté – kapitany-foveny.mate@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar,
Pszichológiai Intézet; Université d'Artois; Victoria University of Wellington

A SZÉLSŐSÉGESEN DEPRIVÁLT ÉLETHELYZET SZOCIOLÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI-EGZISZTENCIALISTA CSAPDÁJA: A JELENORIENTÁCIÓ ÉS A PSZICHOAKTÍV ANYAG-HASZNÁLAT

A szélsőségesen deprivált helyzet szociológiai-pszichológiai-egzisztencialista csapdát jelent: értelmet az életnek csak a jelenre való beszűkülés adhat, miközben ezáltal minden más – szükségképpen jövőreirányultságot, tervezést, felhalmozást feltételező – lehetőség ellehetetlenül. Kérdés, miként lehet ebből az ördögi körből kitörni.

Kutatásunk célja, hogy feltárjuk, a szélsőségesen deprivált társadalmi élethelyzetekben milyen szerepet játszanak a pszichoaktív szerek: milyen értelemben okai és következményei ezek a strukturális pozíciónak; mennyiben térnek el a hozzá kapcsolódó funkciók és diszfunkciók az egyes szereket használók között; és milyen különbségek figyelhetők meg a deprivált élethelyzetek egyes formái között? A pszichoaktív szerek közül az új pszichoaktív szerek (ÚPSZ) használatára koncentrálunk.

Korábbi kutatások kísérletet tettek arra, hogy e komplex kérdéskör egyes szegmenseit körbejárják. Azonban kutatásunk az első olyan kísérlet melynek során mindezen kérdéseket olyan interdiszciplináris megközelítésben vizsgáljuk, ami egyesíti a pszichológia, pszichiátria, szociális munka, szociológia és egzisztencializmus perspektíváit.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Rácz József,

KONTAKT: Dr. Kapitány-Fövény Máté - kapitany-foveny.mate@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar,
Pszichológiai Intézet, ELTE Társadalomtudományi Kar Szociológiai Intézet,
University of Gibraltar

TESTKÉP ÉS TESTTUDATOSSÁG AZ ADDIKCIÓKKAL ÖSSZEFÜGGÉSBEN

Az ismert pszichiátriai kórképek közül mindenekelőtt nem az addikciók kapcsán merül fel a testkép érintettsége. A képet ugyanakkor árnyalja, hogy a táplálkozási magatartás egyes zavarai, a testdiszmorfiás zavar egyaránt figyelmet kapnak az addiktológia részéről, az említett zavarok kapcsán megkerülhetetlen a testkép központi jelentősége. Ugyanakkor kevésbé hangsúlyozott a kémiai addikciók és a szubjektíven tapasztalt testkép és testtudatosság kapcsolata. Kutatások által alátámasztott a dohányzás, illetve a dohányzással való felhagyás elmaradásának hátterében húzódó motivációként a testsúlykontroll. Emellett kvalitatív kutatások által ismert az a transzformáció, mely a pszichoaktív szerekől függővé vált személy saját testhez fűződő tapasztalatait módosítja a felépülés folyamatában, erre az élményminőségre alapoz az addiktológia-specifikus Georges Baal-féle színházterápia, és számos, a gyakorlatban alkalmazott testtudati módszer, melyek hatásvizsgálata adóssággént róható fel.

A tervezett empirikus kutatás célja felmérni a kémiai függőségben érintett személyek szubjektív testélményeit, saját testtel való elégedettségét, testre irányított tudatosságát.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Marjai Kamilla

KONTAKT: Dr. Marjai Kamilla – marjai.kamilla.diana@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Megálló Csoport Alapítvány a Szenvedélybetegekért

PUBLIKÁCIÓ:

Marjai, K. (2023). A függőséggel terhelt test valósága, élményvilága és jelentésváltozatai. *Máltai Tanulmányok*, 5(1), 119-133.

ALKALMAZOTT PSZICHOLÓGIA TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: DR. BAJI ILDIKÓ főiskolai tanár

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-64920, E-MAIL: etk.pszichologia@semmelweis.hu

A STRESSZKEZELÉS FELMÉRÉSE A FELSŐOKTATÁSBAN

A fiatalok körében a felsőfokú tanulmányok megkezdésével a beilleszkedés nehézsége, az elvárások növekedése, a kívánt érdemjegyek eléréséhez fűződő teljesítménykényszer, a stresszhatásoknak való kitettség jelentős mértékben növekszik, ami fokozott szorongás, stressz, depresszió, fizikális kimerülés, kiégés képében jelentkezhet.

Globális szinten a hallgatókat érő stresszhatások, illetve azok negatív következményei olyan mértékűvé váltak, hogy a diákokat egyre gyakrabban fenyegeti a kiégés veszélye. A legújabb felmérések szerint az észlelt stressz 21-90%-ban, míg a depresszió, szorongás, kiégés 27-75%-ban van jelen, a hallgatók 5-10%-ánál a suicidum gondolata is felmerül. Az általános kimerülés további egyézségügyi problémákat indukálhat, gyakori az alvászavar, fejfájás, vérnyomás ingadozás, vagy egyéb pszichoszomatikus tünetek megjelenése.

Kutatásunk célja az egyetemi hallgatók átfogó pszichoszociális és egészségpszichológiai felmérése, a stressztényezők azonosítása, valamint a vizsgahelyzet okozta distressz hatásának vizsgálata a lelki/mentális állapotra és a vizsgaeredményekre. A kutatás további célja a stresszkezelés, az érzelemszabályozás, a megküzdés módozatainak, valamint a mobilizálható erőforrásoknak a feltárása. Olyan pszichoszociális intervenciók kidolgozása és hatásvizsgálata, amelyek hatékonyan segíthetik a hallgatók stresszel való megküzdését, a vizsgázás eredményességét, a lemorzsolódás csökkenését.

Vizsgálatunkba minden szakot reprezentáló minta, mintegy 400 hallgató bevonását tervezzük.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Kovács Zsuzsa

KONTAKT: Dr. Kovács Zsuzsa - kovacs.zsuzsanna@semmelweis.hu

Az anorexia nervosa (AN) jelenleg a legmagasabb halálozási rátával rendelkező pszichiátriai kórkép, melynek vezető tünete a testképzavar. A testkép zavarának terápiás korrekciója nehéz, sokszor el is marad, így a visszaesés az evészavarok esetében jelentős. Maga a testképzavar ugyanakkor rendszerint megelőzi a problémás evési magatartások kialakulását, így felismerése, diagnosztikája kiemelt fontosságú. A helyzetet nehezíti, hogy a média egyre inkább erősödő hatása mellett az evés- és testképzavarok kialakulásának kezdete egyre korábbra tehető.

A testképzavar diagnosztikájára számos eszköz áll rendelkezésre, ezek azonban többnyire kérdőíves módszerek. Az információs technológia fejlődésével megjelentek a számítógép-alapú eljárások, melyek képesek a testkép attitűd és perceptuális komponensét is vizsgálni, ezek azonban még nem terjedtek el igazán. Ezen módszerek előnye, hogy immerzívek, részletgazdagak és a használatukhoz szükséges eszköz már minden irodában vagy oktatási intézményben elérhető.

A kutatásom egyik célja, hogy olyan számítógépes testképvizsgáló eszközöket validáljak, melyek később gyakorló szakembereknek nyújthat diagnosztikai vagy utánkövetési lehetőséget. Jelenleg több olyan 3D-s grafikai modellező szoftver is van a piacon, melyek kiválóan alkalmasak a testkép vizsgálatára, ugyanakkor ezeket nem használják széles körben erre a célra. Kutatásomban egy részről a DAZ 3D Studio program bemérését végzem, hogy statisztikailag is alátámaszthatóan, megbízható és érvényes mérőeszközként kerüljön be a klinikusok diagnosztikai eszköztárába. Ezen felül szeretném kiaknázni a részletgazdagság nyújtotta lehetőségeket, miszerint a testkép vélhetően nem egy olyan egységes fogalom, mint azt korábban gondoltuk – és itt nem a perceptuális és attitűdkomponensekre gondolok –, hiszen az egyszerre jelen lévő eltérő testideálok és társadalmi üzenetek hatására a test különböző részei különböző jelentéssel is bírnak, és ezek faktorstruktúrájának felderítése hozzájárulhat az evés- és testképzavarban szenvedők ellátásának fejlesztéséhez.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Leindler Milán

KONTAKT: Leindler Milán - leindler.milan@semmelweis.hu

MORFOLÓGIAI ÉS FIZIOLÓGIAI TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: **DR. DÖRNYEI GABRIELLA** főiskolai tanár, dékán

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-64940, E-MAIL: etk.morfologia@semmelweis.hu

A KORAI FEJLŐDÉSI IDŐSZAK MOZGÁSZAVARAINAK LEHETSÉGES TERÁPIÁJA EGÉSZTEST VIBRÁCIÓS KEZELÉSSEL

A téma alapkutatási szinten érinti a hiperkinetikus zavar vizsgálatát és lehetséges terápiáját. A laboratóriumban folyó korábbi kísérletes munkák során a hiperkinetikus- és figyelemzavar (ADHD) tanulmányozására állatkísérletes modellt dolgoztunk ki. A modell segítségével behatóan tanulmányozható a kísérleti állatok fiziológiája különös tekintettel az agyműködésre, amelyek humán vonatkozásban elérhetetlenek, vagy nehezen megvalósíthatók. A rendellenesség alapvető tüneteit mutatjuk ki a kísérleti állatokon (Wistar patkányok): hiperaktivitás, figyelemzavar, impulzivitás, és az ezzel járó kognitív és szociális zavart. Az állatokat a fejlődés különböző időszakában egésztest vibrációs (WBV) kezelésben részesítjük, és az említett tünetek javulását teszteljük. Ezt követően a kezelés pozitív hatásait 7-12 éves ADHD diagnózissal rendelkező gyerekeken vizsgáljuk. A továbbiakban a vibrációs kezelést cerebrális parézisben, illetve izomdisztrófiában szenvedő gyerekeken is alkalmazzuk. Távlati célunk egy egyszerű, beavatkozás-mentes kezelés előnyeinek kimutatása, és az említett mozgászavarok tüneteinek javítása.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Felszeghy Klára (Testnevelési Egyetem)

KONTAKT: Dr. Hruska Anett - hruska.anett@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Testnevelési Egyetem

ENDOKANNABINOID JELÁTVITEL HATÁSA AZ ÉRFAL FUNKCIONÁLIS MŰKÖDÉSÉRE ÉS REMODELING FOLYAMATAIRA

Ismert tény, hogy a szervezetünkben termelődő kannabinoidok (endokannabinoidok) szerepet játszanak az élettani működésekben. Ismert továbbá a kannabinoid származékok élvezeti szerként történő fogyasztása, amely szív- és érrendszeri, valamint hormonális zavarokat okozhat. Az endokannabinoidok hatása az agyban és a periférián főként a CB1 kannabinoid receptorokon (CB1R) keresztül érvényesül. Korábbi kutatásaink igazolják, hogy CB1 receptorok jelenléte funkcionálisan befolyásolja egyes érterületek működését.

Vizsgálataink egyik célja annak felderítése, hogy milyen szerepet játszik az endokannabinoid rendszer és a CB1 kannabinoid receptorok jelátviteli működése az erek funkcionális és egyes kórállapotok által indukált (pl. hipertónia, hormonális, metabolikus változások) érártépülési (remodeling) folyamataiban.

Kutatásainkat a Semmelweis Egyetem Élettani Intézet Molekuláris Élettani Laboratóriumában végezzük. Patkányokon és génmódosított (CB1R hiányos) egereken vérnyomásmérést, valamint érfal funkcionális méréseket miográfiás berendezésen végzünk. Az erek átépülési folyamatait szövettani festési módszerekkel vizsgáljuk.

Kutatásaink jelentőségét adja az a tény, hogy az endokannabinoid rendszer és a kannabinoid jelátviteli mechanizmusokat célzó kutatások az élettani folyamatok pontosabb megismerésén túl potenciális terápiás jelentőséggel is bírnak.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Szekeres Mária, Dr. Kiss Judit

KONTAKT: Dr. Szekeres Mária - szekeres.maria@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Élettani Intézet

PUBLIKÁCIÓK:

1. Dörnyei, G., Vass, Z., Juhász, C.B., Nádasy, G.L., Hunyady, L., Szekeres, M. (2023). Role of the Endocannabinoid System in Metabolic Control Processes and in the Pathogenesis of Metabolic Syndrome: An Update. *Biomedicines*. 11(2):306. doi: 10.3390/biomedicines11020306.
2. Bányai, B., Vass, Z., Kiss, S., Balogh, A., Brandhuber, D., Karvaly, G., Kovács, K., Nádasy, G.L., Hunyady, L., Dörnyei, G., Horváth, E.M., Szekeres, M. (2023). Role of CB1 Cannabinoid Receptors in Vascular Responses and Vascular Remodeling of the Aorta in Female Mice. *Int J Mol Sci*. 24(22):16429. doi: 10.3390/ijms242216429.
3. Szekeres, M., Nádasy, G.L., Soltész-Katona, E., Hunyady, L. (2018). Control of myogenic tone and agonist induced contraction of intramural coronary resistance arterioles by cannabinoid type 1 receptors and endocannabinoids. *Prostaglandins Other Lipid Mediat*. 134:77-83.

IDŐSEK FUNKCIONÁLIS KÉPESSÉGEINEK MEGŐRZÉSE ÉS ESÉSMEGELŐZÉS

Hatékony preventív intézkedések nélkül az időskori elesések a gyakoriságuk és komoly következményeik miatt súlyos népegészségügyi problémát fognak jelenteni. Az időskori elesés több rizikófaktor interakciójának következménye, melyek közül több (pl. az egyensúlyzavar, az alsó végtagizmok gyengesége, a járásproblémák) rendszeres fizikai aktivitással befolyásolható. Geriátriai kutatások bizonyították, hogy az időskori funkcionális képességek megtarthatók, az elesések megelőzhetők különféle mozgásprogramokkal.

Kontrollált kutatásokkal azt vizsgáljuk, vajon a különböző mozgás- és egyéb prevenció programok a magyar otthonélő idősök körében is megvalósítható programok-e. Továbbá vizsgáljuk ezeknek a programoknak az egyensúlyra, a funkcionális mobilitásra, a járás kinematikai változóra, az alsó végtagi izomerőre, valamint az állóképességre kifejtett rövid és hosszútávú hatásait. Vizsgáljuk még az időskori funkcionális képességeket befolyásoló tényezőket is. A kimeneti változókat (statikus és dinamikus egyensúly, a járás kinematikai paraméterei, funkcionális mobilitás, alsó végtagi izomerő, aerob állóképesség) standard klinikai tesztekkel és biomechanikai mozgáselemzéssel mérjük. A változásokat és az összefüggéseket az adatok minőségétől függő statisztikai tesztekkel (paraméteres vagy nem paraméteres próbákkal) értékeljük.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Kovács Éva

KONTAKT: Dr. Kovács Éva - kovacs.eva@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Fővárosi Önkormányzat Pesti úti Idősök Otthona és Regionális Módszertani Osztály

PUBLIKÁCIÓK:

1. Simonné Wiesel, I., Kis-Kós, P., Gyombolai, Zs., Kubik, A., Báthory, Sz., Kovács, É. (2022). Prevalence of risk factors for falls among older adult ambulant patients on a chronic inpatient ward. *Developments in Health Sciences* (5), 1-7.
2. Gyombolai Zs., Báthory Sz., Kubik A.Zs., Vass Zs., Virág A., Kovács É. (2021) A fizikailag aktív életmóddal megőrizhető az időskori funkcióképesség. *Nővér* (34), 19-24.
3. Kovács, É. (2023). Az időskorúak elesésének megelőzése. In Bálint, G., Katona, F., Klauber, A., Kullmann, L., Vén, I., *Mozgásszervi betegek és sérültek rehabilitációja*. (pp. 227-235.). Medicina Könyvkiadó Zrt.

A népegészségügy és az orvostudomány fejlődése következtében is, a modern társadalmak népessége – világszerte, így Magyarországon is – öregszik. Hamarosan, 2050-re minden harmadik ember 65 évesnél idősebb lesz. Az elmúlt néhány évtizedben a tudományos élet jelentős erőfeszítéseket tett az öregedés biológiai alapjainak megismerésére, majd a várható élettartam növelésére. Azonban az utóbbi években a hangsúly egyre inkább áttevődött a jó minőségű idős életszakasz megnyújtására. Ezt fejezi ki Havighurst híres megfogalmazása, a „több életet az éveknél”, melyre először ő használta a sikeres idősödés kifejezést.

A sikeres idősödés biomedikális modellje szerint a sikeres idősödés jelenti az életkorral gyakoribbá váló krónikus betegségek, illetve a betegségekből származó fogyatékoság alacsony kockázatát, a lehető legteljesebb szellemi és fizikális funkcionális kapacitást, valamint a mindennapokban való aktív részvételt. Ezekre a komponensekre hatnak az egészségtudomány diagnosztikus és terápiás módszerei, amelyek hatásosságának és alkalmazhatóságának vizsgálatát célozzák az orvost, gyógytornászt, ápolót, dietetikus és mentálhigiénés szakembert tömörítő kutatócsoport kutatásai.

A kutatómunka során nemzetközi szakirodalmi adatokra alapozott diagnosztikus és terápiás módszereket alkalmazunk. Méréseink során a neuromuszkuloszkeletális rendszer strukturális és funkcionális állapotát, a mindennapi életben gyakori mozdulatok kivitelezését, mobilitási képességet és életminőséget mérünk biomechanikai műszerekkel, funkcionális tesztekkel, valamint validált kérdőívvel. A vizsgálatok intézményi ellátást nem igénylő idősök körében zajlanak.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Kovács Éva

KONTAKT: Dr. Kovács Éva - kovacs.eva@semmelweis.hu

A VÉNÁS VARIKOZITÁS EGY LEHETSÉGES MODELLJE PATKÁNYBAN

A vénás betegségek gyakorisága meghaladja az 50%-t a hazai lakosság körében. A betegség kezelése és a következményes táppénz, tartós munkaképtelenség, korai nyugdíjazás statisztikai adatok alapján Nyugat-Európában a teljes egészségügyi költségvetés 1-2%-t teszi ki. Fentiek alapján fontos, hogy pontosan megismerjük a betegség kialakulásához vezető mechanizmusokat, mert csak így tudunk preventív módszereket és korszerű terápiákat alkalmazni, ami megelőzheti, illetve mérsékelheti a varikozitás súlyosabb formáinak kialakulását és elkerülhető lesz az ebből adódó munkaképtelenség.

A varikozitás pathomechanizmusának feltérképezéséhez fontos ismernünk, hogy a nyomás- és áramlás milyen biomechanikai változásokat okoz a vénák falában és hogyan hat a véna kollaterális érhálózatára. Állatkísérletes modellt dolgoztunk ki, melyben a patkány v. saphena egy szakaszát részlegesen leszorítottuk (4 hét; nyomás nő, áramlás csökken). A v. saphena környezetében jelentős angiogenezis és varikozitás-szerű tágulatok alakultak ki. A leszorítási idő növelésével (8-12 hét) arányosan bővült a kollaterális hálózat nagysága. A leszorítást tartós gravitációs terheléssel (4 hét, 45°-os fel-fel tilt pozíció csőketrecben) is kombináltuk. A két beavatkozást párhuzamosan alkalmazva már 4 hét után tortuózus lefutású érszakaszok alakulnak ki (varikozitás jelei) és terjedelmesebb kollaterális értömeg fejlődött ki, mint gravitációs terhelés nélkül. A továbbiakban az angiogenezis mértékét immunohisztokémiai markerekkel szeretnénk vizsgálni (pl. KI-67 (sejtoszlási aktivitás), CD 68 (makrofág aktivitás, szöveti átépülés), SMA (smooth muscle actin, ér-újdonképződés) rezorcin fuchsin festés (elasztikus rostok)).

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Nádasy György (Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar)

KONTAKT: Dr. Dörnyei Gabriella – dorneyei.gabriella@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK: Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Állami Egészségügyi Központ, Patológiai Osztály

PUBLIKÁCIÓK:

1. Molnár, A.Á., Nádasy, G.L., Dörnyei, G., Patai, B.B., Delfavero, J., Fülöp, G.Á., Kirkpatrick, A.C., Ungvári, Z., Merkely, B. (2021). The aging venous system: from varicosities to vascular cognitive impairment. *Geroscience*. 43(6):2761-2784. <https://doi.org/10.1007/s11357-021-00475-2>.
2. Dörnyei, G., Hetthéssy, J., Patai, B., Balogh, F., Némethi, Á., Jäckel, M., Tókes, A., Fees, A., Varady, Z., Monos, E., Nádasy, G.L. (2020). Combined effect of chronic partial occlusion and orthostatic load on the saphenous vein network: A varicosity model in the rat. *Phlebology*. 35(2):92-101. <https://doi.org/10.1177/0268355519852557>.
3. Patai, B.B., Dörnyei, G., Tokes, A.M., Hetthéssy, J.R., Fees, A., Nádasy, G.L. (2020). Initiation of reticular and spider veins, incompetent perforantes and varicose veins in the saphenous vein network of the rat. *Sci Rep*. 10(1):15381. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-71982-z>.

A FIZIKAI AKTIVITÁS („SPORTOLÁS”) SZEREPE AZ ÖREGEDÉS SORÁN BEKÖVETKEZŐ AGYI VASOMOTOR ÉS KOGNITÍV FUNKCIÓK CSÖKKENTÉSÉNEK MEGELŐZÉSÉBEN

Ma már jól tudott, hogy az öregedéssel a mentális/kognitív funkciók csökkennek. Az is kimutatott, hogy fokozott fizikai és szellemi aktivitás jelentősen csökkenti a kognitív öregedést. Ennek háttérében a kardiovaszkuláris rendszer jobb működése áll, különösen a cerebrovaszkuláris keringés és annak (auto)regulációja. Ma már felismert az ú.n. vasculáris dementia jelensége, azaz az agyi erek kóros működéséből eredő szellemi hanyatlás (pl. feledékenység). Kutatásaink során ezt a gondolatot visszük tovább, vizsgálva a „sportoló” (exercised, EX) idős patkányok agyából izolált artériák vasomotor működését, összehasonlítva a nyugalmi (sedentary, SED) életet folytató idős patkányokéval és e két csoport mentális/kognitív működésével való korrelálása. Ezen kutatás a korábbi, hasonló területen végzett kutatásaink kiterjesztése. A következő specifikus kísérleteket tervezzük:

Állatkísérletek:

1. Az agyi erek vasomotor működésének tanulmányozása, amit korrelálunk az agy idősödésével, az idős patkányok kognitív és pszicho-motoros teljesítményével. Funkcionális (érátmérő változások, ismert hatásmechanizmusú ágensekkel), morfológiai (pl. falvastagság, enzim kimutatás, immuncito- és -hisztokémia segítségével) és biokémiai (Western PCR) paraméterek mérünk. Központban az endotheliális (NO, PGs), simaizom (kontraktilitás) és „neurocoupling” faktorok vizsgálata áll, mint pl. a BDNF szabályozása alatt álló szinaptogenezis és -funkciók mérése, PACAP, szerotonin, stb., melyek meghatározóak a tanulási és a szenzomotoros folyamatok szabályozásában. Későbbiekben a korfüggő változásokat is tervezzük. A tanulmányozott életkorok: 3, 12, 24 és 30-32 hónap.

2. Feltételezzük, hogy a következő „beavatkozások”, „behatások” - melyek a klinikai gyakorlatban használhatók - pozitív irányban javítják mind az agyi erek vasomotor működését, mind a patkányok mentális funkcióit. A behatások két fajtáját vizsgáljuk, melyeknek klinikai jelentősége van (pl. egyes idős embereket nehéz „sportoltatni”): az aktív és a passzív testedzési típusokat.

Aktív:

- a) patkány futópad: krónikus mérsékelten intenzív terápia (mely megfelel a humán időskori követelményeknek)
- b) rotarod: krónikus – test-egyensúlyozó képesség javítása és ennek tanulása, fejlődése az edzés előrehaladása során
- c) 'enriched environment' ami a pszichoszociális környezetet javítja
- d) a fentiek kombinációja

Passzív

- a) teljes test, pulzáló elektromágneses tér ingerlés (EMT-ingerlés)
- b) teljes test, vibráció („Whole body vibration”)
- c) akut vagy krónikus, életkorfüggően

Humán vizsgálatok:

Idős emberek alkar és láb vaszkuláris reakcióinak vizsgálata passzív testezési kezelése alatt, vagy ezekkel történt krónikus kezelése után, Perimed Laser Doppler áramlásmérő segítségével.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Koller Ákos, Dr. Nyakas Csaba

KONTAKT: Dr. Nyakas Csaba – nyakas.csaba@semmelweis.hu

MECHANIKUS ÉS ELEKTROMÁGNESES KEZELÉSI MÓDSZER ALKALMAZÁSA ÉS HATÁSELEMZÉSE A GYERMEKKORI CEREBRÁLIS PAREISIS (CP) VONATKOZÁSÁBAN

A cerebrális parézis (CP) központi idegrendszeri sérülés, mely magában foglalja az érzékelés-észlelés, percepció, megismerő funkciók érintettségét a motoros területek sérülése mellett, azzal hogy társtünetként előfordulhatnak a kognitív, a kommunikáció és affektív területeket érintő deficitiek is. Saját és mások kutatásai alapján előtérbe került az a szemlélet, hogy a mozgás és az agyi tevékenységek szerveződése (korai fejlődése is) szoros összefüggésben áll egymással, így ígéretes a mozgásfejlesztés kiegészítése modern eszközös kezelésekkel, melyben a bionika és a bioelektronika jelentős helyet kap.

A vizsgálat célja felmérni az eszközök lehetséges hatásait a spasztikus kórképhez társuló tünetek enyhítésében, így a kontraktúrák oldásában, a spazmus lazításában, az egyensúly, mozgáskoordináció javításában, valamint a kognitív érzékelés-észlelés területén: figyelem, reakcióidő fejlődésében. Előbbi oka, hogy a tanulási folyamat zavaraként tekintünk a központi idegrendszeri sérülésre (CP), amely állapot nem gyógyítható, s amelyre pedagógiai megközelítésű válaszokat adunk. Feltételezéseink szerint mindkét kezelés alkalmazásával számos pozitív megfigyelés várható, azonban kutatásunk fókuszja annak vizsgálata, hogy melyik kezelés jár hatékony eredménnyel, valamint annak összevetése, hogy a két kezelés közül melyik bizonyul eredményesebbnek.

A KUTATÁS VEZETŐI:	Dr. Nyakas Csaba, Dr. Túri Ibolya, Dr. Bretz Károly
KONTAKTOK:	Dr. Nyakas Csaba – nyakas.csaba@semmelweis.hu, Matiscsák Attila - matiscsak.attila@semmelweis.hu
PARTNERINTÉZMÉNY:	Semmelweis Egyetem Pető András Kar

A DE QUERVAIN-FÉLE TENDINOPÁLIA KEZELÉSE EXCENTRIKUS TRÉNINGGEL

A de Quervain-féle tendinopathia (DQT) a csukló-kéz régióját érintő betegség. A hüvelykujj mozgatása fájdalmassá válik, a kéz jelentősen elveszíti funkcióbetöltő képességét. A betegség a legújabb kutatások szerint inkább degeneratív, semmint gyulladáscsökkentő szerek és különböző fizioterápiás kezelések alkalmazása jellemző. Hatástalanságuk esetén további lehetőség az ínhüvelybe fecskendezett szteroid injekció és a műtéti úton végzett ínhüvelybemetszés. A képalkotó eljárások közül a hagyományos röntgengép, a csontszcintigráfia, az ultrahangos vizsgálat, a CT és az MRI hozzájárulhatnak a megfelelő konzervatív kezelés kiválasztásához. A röntgenképek a DQT esetén nem mutatnak ki elváltozást, bár a szakirodalomban létezik olyan beszámoló, melyben felismerték, hogy a proc. styloideus radii fokális abnormalitása a DQT jele lehet. A csontszcintigráfia kimutatja, ha az első kézháti rekesz mentén fokozott a csont anyagfelvétele, ami szintén a DQT indikátora lehet. Az ultrahang is egyre gyakrabban alkalmazott eszköz a diagnózis felállításához, sőt, egyre inkább javasolják bizonyos terápiák mellé mint ellenőrző eszközt.

Célkitűzésünk a de Quervain-féle tendinopathia kezelési lehetőségeinek feltérképezése, különös tekintettel a magyarországi és a külföldi ajánlások összehasonlítására. A de Quervain-féle tendinopathia kezelési hatékonysága excentrikus tréninggel. A de Quervain-féle tendinopathia kezelési hatékonyság vizsgálata képalkotó diagnosztikus módszerekkel. Differenciáldiagnosztika a kézbetegségek esetén. Az adatfelvételt és a méréseket egyrészt fekvőbeteg ellátást nyújtó intézményekben végezzük, másrészt járóbeteg ellátásban résztvevő betegpopulációt vizsgálunk. A szociodemográfiai adatokat, az orvosi adatokat az egészségügyi dokumentációból nyerjük, és az etikai engedélynek megfelelő fizikális és képalkotó diagnosztikai vizsgálatokat adott kompetenciakörrel gyakorló szakember bevonásával végezzük. Emellett szintén az etikai engedélynek megfelelően a személyes interjú, illetve kérdőív segítségével végezzük a kiegészítő adatgyűjtést és az excentrikus tréning kezeléseket.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Földvári-Nagy Lászlóné Dr. Lenti Katalin
Dr. Földvári-Nagy László

KONTAKTOK: Dr. Földvári-Nagy Lászlóné Dr. Lenti Katalin – lenti.katalin@semmelweis.hu
Dr. Földvári-Nagy László – foldvari-nagy.laszlo@semmelweis.hu

Napjainkban a mikrobiom kutatás az egyik legdinamikusabban fejlődő kutatási terület az orvostudományon belül, ami számos betegség, pathomechanizmus vonatkozásában új adatokkal szolgált és új megközelítést kínál nagy népegészségügyi betegségek megértéséhez és kezelésében. A bél mikrobiom dinamikus rendszer, azt nagymértékben változtatja számos olyan tényező, mint az étrend, stressz, életkor, környezeti faktorok, illetve különböző orvosi beavatkozások, mint például az antibiotikumok és a kemoterápia. A Humán Genom Projektet követő technológiai robbanás nyitotta meg a lehetőséget a velünk élő baktérium populáció megismerése előtt. Ezen belül az új generációs szekvenálás lehetővé tette a bélfóra összetételének, fajgazdagságának meghatározását, a kórosan megnövekedett arányú baktérium fajok/nemzetségek felismerését, illetve ezek összefüggéseinek vizsgálatát különböző kórállapotokkal. Az elmúlt évtizedekben a gyors technikai fejlődés segített számos tanulmányt, a MetaHIT és a Human Microbiome projectet bél mikrobiom funkciójának, struktúrájának, egészségben és betegségben betöltött szerepének megértésében. A metagenom kiterjedt asszociációs vizsgálatok (MWAS) a bél mikrobiom betegségekkel, host- és környezeti faktorokkal, tágabb környezeti tényezőkkel való összefüggéseit térképezik fel: a gyorsan növekvő adatmennyiség rengeteg megválaszolatlan kérdést hagyott, a további kutatások új perspektívákat nyithatnak a patomechanizmusok megértésében, a betegségek sikeres megelőzésében és kezelésében, akár új diagnosztikai markerek használatában. Minél sokszínűbb a bél mikrobiom, annál stabilabb az ökológiai egyensúlyi állapot, a diverzitás csökkenés lehetővé teszi az ellenállóbb, invazív tulajdonságú dysbiotikus fajok túlnövekedését, melyek szerepet játszhatnak számos olyan népegészségügyi jelentőségű betegség kialakulásában, mint a túlsúly, a magas vérnyomás, inzulinrezisztencia, diabetes, nem alkoholos zsírmáj, gyulladásos bélbetegségek, ízületi gyulladások, daganatos betegségek és Alzheimer kór. A kórosan megváltozott bakteriális flóra mind metabolikus változásokat indukálhat, mind fokozhatja a bél barrier permeabilitását a mucus réteg károsításán keresztül, illetve alacsony intenzitású gyulladást okozva roncsolja az integritásért felelős struktúrákat. A mikrobiom asszociált betegségek kóros állapotokhoz, pl. inzulin rezisztenciához, elhízáshoz, majd diabeteshez vezetnek. A betegségek másik csoportja a biológiai barrieren átjutó gyulladáskeltő ágensek (pathogen associated molecular pattern = PAMP) révén okoznak különböző szervi lokalizációkban autoimmun jellegű gyulladásokat. A bél barrier egy 3-5 naponta megújuló, egyrétegű hámszövetből és azt ezt rögzítő struktúrákból, tight-junction fehérjékből, dezmoszómból álló struktúra, fontos szerepet játszik a bélben található baktériumok térben történő elválasztásában fizikai gátként, illetve megakadályozza a baktériumok, toxinok, antigének transzlokációját a lumenből. A barrier megnövekedett átteresztőképessége hozzájárul számos olyan gyomor-bélrendszeri betegség, mint a IBD, IBS, cöliákia és ételallergia pathogeneziséhez.

Célunk a mikrobiom mind jelentősebb megismerése, az esetlegesen ható ágensek, kezelési módok feltérképezése egészséges és beteg populációban egyaránt (kiemelten a *Clostridioides difficile* fertőzésre, a probiotikumok alkalmazhatóságára antibiotikumterápia kiegészítésére vagy egészséges populáció kezelésében). Fontos fókusz a szakirodalomban fellelhető specifikus kritériumok alapján végzett, nagy esetszámú statisztikai kutatások, systematic review és metaanalízis formájában.

A KUTATÁS VEZETŐI:

Dr. Földvári-Nagy Lászlóné Dr. Lenti Katalin

Dr. Földvári-Nagy László

KONTAKTOK:

Dr. Földvári-Nagy Lászlóné Dr. Lenti Katalin – lenti.katalin@semmelweis.hu

Dr. Földvári-Nagy László – foldvari-nagy.laszlo@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓ:

Éliás, A. J., Barna, V., Patoni, C., Demeter, D., Veres, D., Bunduc, S., Erőss, B., Hegyi, P., Földvári-Nagy, L., Lenti, K. (2023). Probiotic supplementation during antibiotic treatment is unjustified in maintaining the gut microbiome diversity: a systematic review and meta-analysis. *BMC Medicine* 21(262) 18 p. <https://doi.org/10.1186/s12916-023-02961-0>

AZ IDŐSÖDÉS SORÁN JELLEMZŐ GENETIKAI, EPIGENETIKAI, VALAMINT SEJTSZINTŰ FUNKCIONÁLIS VÁLTOZÁSOK ÉS A GAMMOPÁTIÁK PROGRESSZIÓJA

A tünetes myeloma multiplex (MM) betegség fokozatos kialakulásának lépéseiben számos hasonló genetikai, epigenetikai és sejtszintű funkcionális változás érhető tetten, mint a klinikai diagnózissal nem bíró, tehát egészséges, vagy sikeres öregedés során.

Az életkorral járó változásokra részben mint oki tényezőkre is tekinthetünk a gammopátiák progressziójában, vagy tekinthetjük őket többé-kevésbé független, párhuzamos sejtszintű történéseknek, melyek gyorsíthatják az MM kifejlődését. Az átfedő jelenségek miatt indokolt lehet oki tényezőként gondolni az öregedésre a MM progressziója során, hozzáátve, hogy az öregedési folyamatokra különösen érzékenyek a memória B sejtek.

A sejtszintű öregedés ellen irányuló kutatások követése, illetve a geriátriai felmérés az idős haematológiai beteg ellátásában nagy jelentőséggel bír. Bővülő ismereteink körütekintő alkalmazásai beépülhetnek a megelőzésbe, a progresszió lassításába, sőt akár a terápia részévé is válhatnak.

KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Mikala Gábor, Dr. Urbán Veronika

KONTAKT: Dr. Urbán Veronika – suhajdane.urban.veronika@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK: Dél-Pesti Centrumkórház, Országos Hematológiai és Infektológiai Intézet, Hematológiai és Óssejt-Transzplantációs Osztály

PUBLIKÁCIÓK:

1. Urban, V.S., Cegledi, A., Mikala, G. (2023). Multiple myeloma, a quintessential malignant disease of aging: a geroscience perspective on pathogenesis and treatment. *Geroscience*. 45(2), 727-746. <https://doi.org/10.1007/s11357-022-00698-x>. Epub 2022 Dec 12. PMID: 36508077; PMCID: PMC9742673.
2. Urbán, S. V., Kocsis, L. L., Mikala, G., (2022). Az idősödés során jellemző genetikai és epigenetikai változások és a gammopátiák progressziója. *Hematológia-Transzfuziológia* 55, 171-177.

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: **DR. FEITH HELGA JUDIT** habilitált főiskolai tanár

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-64910, E-MAIL: etk.tarstud@semmelweis.hu

ÁPOLÓK SZOCIOÖKONÓMIAI STÁTUSZA

Kutatásunk célja, hogy komplex képet alkossunk a magyarországi ápolók szocioökonómiai helyzetéről, annak háttéréről, okairól és várható következményeiről. Terveink szerint valós és standardizált összehasonlítást végzünk más referencia-csoportokkal, illetve más országok ápolói közösségének státusával. A szociális helyzet minden egyes dimenzióját és komponensét megvizsgáljuk, mert feltételezzük, hogy hasonlóan más társadalmi rétegekhez, az egyes státusjegyek konzisztensek egymással, miközben a státus-inkonzisztencia is megjelenik körükben. Az ápolók szocioökonómiai státusa nem egyszerűsíthető le a jövedelmi szint kérdésére. Ellenkezőleg, kutatásunkban mindösszesen 21 dimenzióban vizsgáljuk azt. A szociális helyzet szubjektív és objektív indikátorai egyaránt tárgyát képezik a kutatásnak, illetve ezek kauzalitása, interdependenciája és generatív összefüggései is célját képezik kutatásunknak.

A kutatás komplexitása, a vállalt témakör szerteágazósága differenciált vizsgálati módszereket igényel az önkitöltős, anonim kérdőívektől a fókuszcsoport-vizsgálatokig.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Vingender István

KONTAKT: Dr. Vingender István – vingender.istvan@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓ:

Vingender I. (2020). Ápolók önreflexív társadalmi presztízse. *Esély: Társadalom és szociálpolitikai folyóirat* 31, 3-21.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZAKDOLGOZÓK GONDOLKODÁSÁNAK, TEVÉKENYSÉGÉNEK ÉS KOMPETENCIÁINAK SZOCIOKULTURÁLIS MINTÁZATAI SPECIÁLIS ÉLETHELYZETBEN LÉVŐ BETEGEK EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSÁBAN

Az egészségügyi szakemberek szakmai tevékenységük során egyre gyakrabban szembesülnek azzal, hogy a betegek, az ellátottak a kliensek valamilyen szempontból speciális élethelyzetben vannak. Olyanban, amely vagy hozzájárult betegségük, páciensi státusuk kialakulásához, vagy csupán kísérője ezen helyzetüknek. A speciális élethelyzetek köre a posztmodernizáció során egyre növekszik. Egyrészt a társadalmi élet differenciációja és divergenciája miatt, másrészt a posztmodern gondolkodás egyre számosabb olyan pozíciót azonosít és nevesít, amelyek ilyen nominációt tesznek lehetővé és szükségessé.

Az egészségügyi szakdolgozók társadalmi, szociodemográfiai és szociokulturális beágyazottsága, munkájuk, szakmájuk sajátosan tradicionális éthosza és normatív környezete, illetve társadalmi felelősségvállalásuk kiemelt hangsúlya felveti annak kérdését, hogy milyen prediszpozíciókkal rendelkeznek ezen élethelyzetekkel való találkozáshoz, milyen kognitív és cselekvő stratégiákat dolgoznak ki ezen szempontok beépítéséhez munkájuk rendjébe és szakértelmük struktúráiba, illetve hogyan konstruálják meg életvilágukat ebben az egyre jelentősebb váló ellátási szegmensben.

A kutatás szerteágazó tematikus felépítése és multidiszciplináris érdeklődése miatt sokféle kutatási módszer alkalmazását teszi szükségessé. A kérdőíves survey jellegű vizsgálatoktól a fókuszcsoport vizsgálatokon keresztül az egészségügyi dokumentumok tartalomelemzéséig bezárólag változó eszközök és módszerek felhasználása szükséges.

A kutatás eredményei felhasználhatók lesznek az egészségügyi szakemberek közösségi és szakmai támogatásának fejlesztésében, képzésük modernizációjában, és munkájuk hatékonyságának növelésében.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Vingender István

KONTAKT: Dr. Vingender István - vingender.istvan@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓ:

Szalóczy N., Vingender I. (2019). Egészségtudatosság az ápolók körében. *Nővér* 32, 33-36.

Az ápolói rekrutáció, az ápolói humán erőforrás kérdése nem csupán mennyiségi, hanem minőségi problematika is. Nem csak az a rendkívül aktuális kérdés, hogy az egészségügyi ellátórendszer honnan rekrutálja a szükséges mennyiségű szakdolgozói utánpótlást, hanem az is, hogy ez az echelon milyen kvalitatív indikátorokkal rendelkezik abban a segítő szerepkörben, amelybe a szakmát sorolják.

Az ápolói tudás, beleértve az általános műveltséget, a szakmai ismereteket, valamint nem utolsósorban a tudás megszerzéséhez kapcsolódó viszonyokat (összefoglalóan Bourdieu nyomán a habitus) egy rendkívül összetett, sokdimenziós, az ok-okozati viszonyokat sokoldalúan meghatározó faktor. A kutatás feltárja az ápolói habitus eredetét, kialakulásának mintázatait, strukturális és funkcionális természetét, alkalmazhatóságát, a végzett munka szempontjából tanúsított elismertségét, és nem különben a konvertálhatóságát más tőketípusok irányában.

A kutatásban megvizsgáljuk Bourdieu mezőelmélete szerint azt a szociokulturális kontextust, amely ezt a habitust kezeli, értelmezi és értékeli, vagyis azt a hálózati társadalmat, amely meghatározza a vizsgált habitus keletkezését és fejlődését.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Vingender István

KONTAKT: Dr. Vingender István - vingender.istvan@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓ:

Vingender I., Szalóczy N., Pálvölgyi M. (2018). The structural components of the situation of nurses in Hungary. *Developments in Health Sciences* 1,49-55.

PERINATÁLIS CENTRUMOKBAN DOLGOZÓ ORVOSOK ÉS EGÉSZSÉGÜGYI SZAKDOLGOZÓK SZAKMAI FELADATAIHOZ KÖTŐDŐ, VALAMINT A BETEGEK TÖRVÉNYES KÉPVISELŐIHEZ KAPCSOLÓDÓ ETIKAI ÉS JOGI KÉRDÉSEK VIZSGÁLATA AZ ÉLET ELEJÉHEZ ÉS VÉGÉHEZ KAPCSOLÓDÓ DILEMMÁK ÉRTÉKELÉSE SZEMPONTJÁBÓL

A kutatás átfogó célja olyan hiánypótló vizsgálat lebonyolítása, amely képet alkot a perinatális centrumokban (PIC) dolgozó egészségügyi szakdolgozók és orvosok szakmai, szociális szerepeinek, identitásának alakulásáról, valamint az ezen szakembereket érintő egyéni, szociális, pszichés, szakmai és kommunikációs kihívásokkal való megküzdés módjairól és korlátairól. A kutatás során arra törekszünk, hogy megmutassuk az eltérő morális és jogi horizontok okozta konfliktusok természetét és a gyógyító gyakorlatra is kiterjedő hatását. Ily módon kívánunk hozzájárulni a perinatális centrumokban elérhető magasan fejlett szakmai erőforrások hatékonyabb felhasználásához, az érintett szereplők eredményesebb együttműködéséhez. A kutatásunk másik célja a hazai perinatális intenzív centrumokban kezelt gyermekek szülei körében felmérést végezni, elsődlegesen a betegellátás során megjelenő pszichés, kommunikációs nehézségeket, döntési helyzeteket feltárva, különösen ezek jogi dilemmáival összefüggésben.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Feith Helga Judit

KONTAKT: Dr. Feith Helga Judit - feith.helga@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓK:

1. Feith, H.J., Soósné Kiss, Zs., Pilling, J., Kovács, A., Szabó, M., Cuttini, M., Berbik, I., Gézsi, A., Gradvohl, E. (2019). The impact of ethical and legal decision-making in neonatal intensive care on psychosocial wellbeing of the health care professionals – The overview of the HUNIC project study design. *European Journal of Mental Health, 14* (2), 311-323.
2. Feith, H.J., Sallai, E.Zs., Soósné, Kiss Zs., Kovács, A., Szabó, M., Gézsi, A., Berbik, I., Gradvohl, E. (2019) Orvosok és ápolók véleménye a szülői döntési kompetenciákról a NIC osztályokon. *Gyermekgyógyászati Közlemény, 70* (6), 393-398.
3. Feith, H.J., Sallai, E.Zs., Soósné, Kiss Zs., Gézsi, A., Gradvohl, E., Kovács, A., Berbik, I., Szabó, M. (2022) Életvégi döntésekkel kapcsolatos attitűdök a neonatológiai intenzív ellátásban dolgozók körében - Jogi szempontok a döntések háttérében. *Lege Artis Medicinae, 32* (06-07), 289-297.

AZ INTERKULTURALITÁS FILOZÓFIAI HERMENEUTIKAI OLVASATA ÉS EGÉSZSÉGÜGYI VONATKOZÁSAI

A kutatás célja megvizsgálni, hogy a Hans-Georg Gadamer és a Paul Ricoeur fémjelezte filozófiai hermeneutika koncepcionális kerete milyen lehetőségeket kínál az interkulturalitásról folyó diskurzus továbbgondolásához. Ezen túlmenően azokat a lehetőségeket kívánja felvázolni, amelyek e vizsgálat eredményeképpen az egészségügyi szcéna számára előállnak. Az egészségügyi ellátásban ismeretes interkulturalitás modellek elemzésével kívánja elősegíteni azon konfliktusok elkerülését és megoldását, amelyek a különböző kulturális identitással rendelkező felek kapcsolatából erednek.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Dobos Attila

KONTAKT: Dr. Dobos Attila - dobos.attila@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Humán Tudományok Doktori Iskola Modern filozófia program

PUBLIKÁCIÓK:

1. Dobos A. (2020) Interkulturalitás az egészségügyben. Doktori disszertáció. Debreceni Egyetem BTK Humán Tudományok Doktori Iskola Modern filozófia program.
2. Dobos A. (2010) Use of Hermeneutics *in Dealing with Cultural Diversity* in: M.Onorati-F.Bednarz (eds): *Building Intercultural Competences*. Acco, Leuven
3. Dobos A. (2007) Philosophical Hermeneutical Implications in Geertz's Anthropology. In: *Anthropolis* (3)2., 124-135.

A kutatás célja, hogy az interkulturális etika és a bioetika perspektívájából vizsgálja meg azokat a problémákat, amelyek az egészségügyi szakemberek és a betegek kapcsolatában (hagyományosan: orvos-beteg kapcsolatban) tematizálhatók. Ezek közül az egyik legfontosabb a tájékozott beleegyezés és megvalósításának problémája, amely így a kutatás fő fókuszpontja. Az orvos-beteg kapcsolatban uralkodó elméleti modellek kritikai vizsgálatán keresztül, a kutatás arra keresi a választ, hogy e modellek hogyan egészíthetők és egészítendőek ki.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. DOBOS Attila

KONTAKT: Dr. DOBOS Attila - dobos.attila@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓK:

1. Dobos, A. (2021). Neuroanthropological Turn in Bioethics? Insights from Interculturality. In: Radenkovic, M. (ed) *Heading Towards Humans Again: Aspects of Bioethics in the New Age of Science*. Trivent Publishing, 1-11. 021, ISBN 978-615-81821-1-9. <https://doi.org/10.22618/tp.aebio.20214>
2. Dobos A. (2019). Please geben vôte consentimiento! Informed Decision-Making in Intercultural Context. In: Kelemen, O., Tari. G. (Eds), *The Bioethics of the “Crazy Ape”*. Trivent, 30-42. ISBN 978-615-81222-8-3

BETEGBIZTONSÁGOS KOMMUNIKÁCIÓ MULTIKULTURÁLIS ÉS TÖBBNYELVŰ EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEKBE – NAGYOBB EGÉSZSÉGÜGYI RENDSZEREK ÁTTEKINTÉSE EURÓPÁBAN

Számos kutatás számolt be kommunikációs nehézségekről olyan esetekben, amikor egy külföldi beteg idegen ország egészségügyi szolgáltatását veszi igénybe. Mivel egy ilyen multikulturális és többnyelvű környezetben nagy a kockázata a félreértésnek, félrefordításnak és információvesztésnek, a külföldi betegek nagyobb arányban vannak kitéve nemkívánatos eseményeknek, illetve súlyos egészségvesztésnek. Annak érdekében, hogy mindez elkerülhető legyen, a beteg számára is érthető szóbeli és írásbeli kommunikációra van szükség, melyet legalább intézményi szintű szabályzattal, az egészségügyi dolgozók kulturális és nyelvi kompetenciájának fejlesztésével, valamint egy nyelvhasználati szabályrendszer kidolgozásával lehet elősegíteni.

A kutatás célja, hogy feltárja, az egyes európai egészségügyi rendszerek milyen eszközökkel rendelkeznek a kulturális sokszínűség kezeléséhez és a nyelvi akadályok leküzdéséhez annak érdekében, hogy az intézményekben kezelt kisebbségek vagy a helyi nyelvet nem beszélő betegek ugyanolyan biztonságos és minőségi ellátást kapjanak, mint a többségi betegpopuláció tagjai.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Horváth Ágnes, Dr. Pörzse Gábor Ferenc PhD

KONTAKT: Dr. Horváth Ágnes - horvath.agnes@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Semmelweis Egyetem Szaknyelvi Intézet

AUTIZMUSAL ÉLŐ GYERMEKET NEVELŐ CSALÁDOK TAPASZTALATAI ÉS ÉRTELMEZÉSEI A BEFOGADÁSRÓL A HELYI TÁRSADALOM KONTEXTUSÁBAN

A fogyatékoság tapasztalatához kapcsolódó társadalmi és szimbolikus határfolyamatokat sajátos megvilágításba helyezi a fogyatékos gyermeket nevelő családok perspektívája. Fogyatékoság és család relációjában a családot definiáló határok is újraértelmeződnek, hiszen a fogyatékosággal élő gyermek gondozása, ellátása olyan sokszereplős kapcsolati hálózatot feltételez, amelyben pedagógusok, egészségügyi és szociális szakemberek, de informális segítők (barátok, szomszédok, barátok) is megjelennek, a család mindennapi működésének aktív szereplőjeként. A fogyatékoság szociális modelljéből kiindulva, a fogyatékoság szituatív többek között abban az értelemben, hogy az érintett személyt körülvevő családtagok is osztoznak a fogyatékoság tapasztalatában: a család a maga egészében éli meg a fogyatékoságot, noha tagjai eltérő látásmódokat, feladatokat, tapasztalatokat, olvasatokat mondhatnak magukénak. A családot körülvevő informális és formális szereplők is változatos módon reagálnak a fogyatékos gyermeket/gyermeket nevelő családok szükségleteire, más-más módon alkotják meg a saját narratíváikat. A kutatás középpontjában autizmussal élő gyermeket nevelő családok állnak. Vizsgálatunk során arra koncentrálnak, hogy az iskola és a családok között kialakult interfész milyen jelentőséggel bír a családok befogadással kapcsolatos tapasztalatai szempontjából. Ehhez fontosnak látjuk megismerni a családokat körülvevő helyi társadalom és iskola autizmussal és befogadással/kirekesztéssel kapcsolatos diskurzusait, amelyek a szülők gyermekükkel kapcsolatos oktatási stratégiáit is formálják. Ebből adódóan nem kerülhető el a társadalmi-kulturális-gazdasági kontextus feltárása sem, amely egy-egy jelenséget, így az iskolai hátrányt vagy a fogyatékosággal kapcsolatos interakciós mintákat körülveszi és formálja.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Nagy Éva

KONTAKT: Nagy Éva – nagy.eva@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Humán Tudományok Doktori Iskola Neveléstudományi Doktori Program

PUBLIKÁCIÓK:

1. Nagy, É. (2021). Az autonómia és a gondoskodás fogalmai a szülőség kontextusában. *Socio.hu - Társadalomtudományi Szemle*, 11(4), 85–113. <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2021.4.85>
2. Nagy, É. – Horkai, A. (2021): Parental caringscapes - the analyses of mothering practices in local community contexts. *Acta Medicinæ et Sociologica* (12). No. 33.

A kognitív funkciók megismerési, információfeldolgozási és gondolkodási tevékenységek, mint az érzékelés és észlelés, a figyelem, a gondolkodás, az emlékezet, és egyéb készségek (tanulás, beszédképesség, térbeli tájékozódás stb.). A kognitív funkciók és képességek teszik lehetővé az értelmi működést. Számos betegség során a kognitív funkciók is sérülhetnek, ugyanakkor életmódbeli tényezők is jelentős hatással vannak kognitív működésünkre. Vizsgálataink során eddig a SARS-CoV-2 fertőzést követően kialakuló kognitív diszfunkciókat vizsgáltuk, amelyek általában frontális dysexecutive szindrómában nyilvánulnak meg fáradtsággal és diszfóriával és/vagy figyelem- és memóriazavarokkal kombinálva.

Jelen vizsgálatainkban az okostelefon-használat és a kognitív működés kapcsolatát vizsgáljuk. A korábbi tanulmányok döntő többsége a problémás okostelefon-használatot vizsgálta, amely számos kognitív funkció esetében csökkent/gyenge teljesítményt eredményez. Ugyanakkor a mindennapos, átlagos okostelefon-használat egyaránt lehet negatív és pozitív hatással a kognitív működésre. A „használat” módja, folyamat jellegű vagy szociális jellegű, jelentősen egyénfüggő, és eltérő hatással van a kognitív funkciókra. Továbbá az okostelefon-használat kognitív funkciókra való hatását jelentősen befolyásolja a felhasználók egyéni különbségei, mint a szocioökonomiai státusz, mentális állapot (szorongás, önbizalom, FOMO - fear of missing out – lemaradástól, kimaradástól való félelem, stb.), személyiség (pl.: neuroticizmus), amelyek befolyásolhatják az okostelefon-használat kognitív funkciókra gyakorolt negatív hatását.

Kutatásaink erőssége, hogy az eddigi tanulmányokhoz képest, amelyek a kognitív funkciók felmérésére korlátozott mértékben érzékeny demencia-szűrési eszközöket használnak, kutatásunkban objektív, komputerezált kognitív felmérést végzünk (Vienna Test System). A kognitív funkciók ilyen jellegű vizsgálatával a teljesítménybeli finom eltérések is megmérhetők különböző állapotokban.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Takács Johanna

KONTAKT: Dr. Takács Johanna - takacs.johanna@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓK:

1. Takács, J., Katona, Z. B., & Ihász, F. (2023). A large sample cross-sectional study on mental health challenges among adolescents and young adults during the COVID-19 pandemic at-risk group for loneliness and hopelessness during the COVID-19 pandemic. *Journal of Affective Disorders*, 325, 770–777. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.01.067>
2. Garai, R., Krivácsy, P., Herczeg, V., Kovács, F., Tél, B., Kelemen, J., Máthé, A., Zsáry, E., Takács, J., Veres, D. S., & Szabó, A. J. (2023). Clinical assessment of children with long COVID syndrome. *Pediatric Research*, 93(6), 1616–1625. <https://doi.org/10.1038/s41390-022-02378-0>
3. Katona, Z. B., Takács, J., Kerner, L., Alföldi, Z., Soós, I., Gyömörei, T., Podstawski, R., & Ihász, F. (2021). Physical Activity and Screen Time among Hungarian High School Students during the COVID-19 Pandemic Caused Distance Education Period. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(24), 13024. <https://doi.org/10.3390/ijerph182413024>

TUDOMÁNY- KUTATÁS- ÉS INNOVÁCIÓPOLITIKA ÉS MENEDZSMENT, VALAMINT EZEK GYAKORLATI ALKALMAZÁSAI

A kutatás és oktatás alapvetően változó szerkezete elengedhetlenné teszi, hogy egyre nagyobb figyelmet fordítsunk az Egyetem – Ipar – Kormány szinergikus együttműködésének fejlesztésére. Egyre szükségesebbé válik a hatékony tudomány- és kutatásszervezés kiépítése, részleteiben átgondolt innovációpolitika megalkotása, amelyhez a finanszírozási rendszerek elemzése, hatékonyabb kiaknázási lehetőségeinek széleskörű feltérképezése, innovatív megoldások gyakorlati alkalmazásainak vizsgálata alapvető fontosságú. A programban részt vevő hallgatók kutatásaikkal az egészség-, társadalom- és menedzsmenttudományok területén segítik elő az innovatív gondolkodás általánossá válását, a nemzetközi iránymutatások hazai környezetben való adaptációját és továbbfejlesztését. Gyakorlati szakemberek képzése mellett elengedhetetlen, hogy komoly hangsúlyt helyezzünk ezen témák elméletet és gyakorlatot nemzetközi tudományos színvonalon egyesítő kutatására. A kutatások feladata, hogy rávilágítsanak az innovációs folyamatok és az új típusú megoldások és megközelítések gazdasági és társadalmi összefüggéseire. A téma számos részterületet foglal magába, melyek önmagukban is több tudományterület határán mozognak. A kutatásban részt vevő hallgatók számára alapvető célkitűzés, hogy egységében szemléljék ezen különböző multidiszciplináris megközelítéseket.

Az innovációs tevékenységek és ezek finanszírozása a gazdaság egyik kulcskérdése. Az egészség- és menedzsmenttudományok területén ennek fokozott jelentősége van. A meglévő kutatási potenciálok csak a megfelelő szervezettség mellett vezethetnek sikerhez. Mára már megkérdőjelezhetlenné vált a kutatási hálózatok jelentősége és szükségessége. Az egyetemi, ipari, állami szféra között hidat, kapcsolatot létesítő klaszterek, versenyképességi pólusok, tudásközpontok, innováció-orientált intézményi működés lehetőségeinek, eredményességének kutatása fontos lépés ahhoz, hogy a nemzetközi trendekhez igazodó hálózatok működhessenek. Cél, hogy a kutatások az innováció egészség-, társadalom- és menedzsmenttudományokkal összefüggő multidiszciplináris szakspecifikus aspektusait helyezték előtérbe, továbbá hogy rátaláljanak a kulcsfontosságú hiányosságokra, és ezekhez keressék a megoldási lehetőségeket.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Pörzse Gábor Ferenc Ph.D.

KONTAKT: Dr. Pörzse Gábor Ferenc Ph.D.- porzse.gabor@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK: Budapesti Corvinus Egyetem, Sorbonne Egyetem, Párizs

Az egészség társadalmi meghatározóinak egyenlőtlen megoszlása a lehető legigazságtalanabb módon a kisgyermekes esetében nyilvánul meg. A korai életévekben nemcsak a fejlődés, de a sérülékenység is a legfokozottabb, így a különféle rizikófaktorok a hosszú távú egészséget veszélyeztetik. A kora gyermekkorba történő befektetés megtérülési rátája ráadásul igen magas, így ösztársadalmi szinten is jelentőséggel bír. Míg e morális-etikai és a társadalmi-gazdasági megfontolások eredményeként mára jelentős nemzetközi szakirodalom áll rendelkezésre a kora gyermekkori egészség-egyenlőtlenségek trendjeiről, mechanizmusairól és következményeiről, hazánkban meglehetősen kevés (társadalomtudományos) figyelem irányul rá. Hiányoznak az olyan mélyfúrások, amelyek a területi és társadalmi egyenlőtlenségek egészségi állapotra gyakorolt mechanizmusait koherens elméleti keretben tárgyalják. Így azonban olyan összefüggések maradhatnak rejtve, amelyek megalapozott ismeretekkel szolgálhatnának arra nézve, hogy hol, milyen intervenciók szükségesek a kisgyermekes egészségéhez nélkülözhetetlen körülmények kialakításában. A javasolt kutatás az ismeretek ezen hézagainak betöméséhez kíván hozzájárul.

A kutatás fókuszában a kora gyermekkori egészség-esélyek területi és társadalmi törésvonalai közötti összefonódások feltérképezése áll. A vizsgálat a makrofolyamatok helyi-térségi lenyomatait is exponálja alulnézetből. Megragadhatóvá válik, hogy a lokális szinten túlmutató jelenségek miként befolyásolják a különféle jövedelmi helyzetű családok mozgásterét, egészséggel kapcsolatos viselkedését, valamint a szociokulturális, gazdasági, infrastrukturális, szolgáltatási és egészségügyi környezetük lehetőségeit, működését.

KUTATÁS VEZETŐJE:

Dr. Vingender István, Német Erzsébet Anita

KONTAKT:

Német Erzsébet Anita - nemet.erszebet.anita@semmelweis.hu

ÁPOLÁSTAN TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: **DR. BALOGH ZOLTÁN** főiskolai tanár, dékánhelyettes

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-65929, E-MAIL: etk.apolastan@semmelweis.hu

COVID-19 JÁRVÁNY HATÁSA A SZIMULÁCIÓS OKTATÁSI MÓDSZEREK FEJLŐDÉSÉRE

A szimuláció mint innovatív oktatási módszer egyre népszerűbb az egészségügyi szakemberek képzésének minden területén. Ennek a korszerű oktatási technikának a megismerése és alkalmazása nélkülözhetetlen a jövő egészségügyi szakembereinek képzésében. A COVID-19 pandémia hatására több újszerű, eddig nem használt, szimulációs-alapú oktatási módszer jelent meg alternatívaként.

A kutatás célja, hogy az oktatók, egészségügyi tanárok megismerjék és alkalmazzák a különböző szimuláció - alapú oktatási technikákat. Különösen fontos annak vizsgálata, hogy helyezhetőek el az új szimulációs technikák a különböző szaktantárgyakban, valamint hogyan helyezhető el a szimuláció, mint oktatásmódszertana az egészségügyi tanárok és az ápolási szakemberek képzésében, továbbképzésében.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Balogh Zoltán, Lőrincz Attila

KONTAKT: Lőrincz Attila – lorincz.attila@semmelweis.hu

DEMENCIÁVAL ÉLŐ SZEMÉLYEK JÓL-LÉT VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON ÉS SVÉDORSZÁGBAN: KVALITATÍV INTERJÚKUTATÁS A HOZZÁTARTOZÓK PERSPEKTÍVÁJÁBÓL

Bevezetés: A demencia XXI. század idősödő társadalmainak kihívása, különösen nagy problémát okoz az Európai Unióban így Magyarországon és Svédországban is. A demenciával élő ellátott ápolás-gondozása a betegség előrehaladtával leginkább intézményi körülmények között lehetséges. A demens ember ápolásának egyik alappillére a jól-lét megtartása, melyet a betegség tulajdonságából eredően ezeknél a betegeknek nem lehet felmérni. A személyközpontú ápolás és a szimbolikus interakcionalizmus elmélete hangsúlyozza a hozzátartozók attitűdjének középpontba helyezését, mellyel vizsgálható a demenciával rendelkező ember ápolási-gondozási megközelítése és ezen belül a betegek jól-létének megfigyelése is.

Célkitűzés: Svédországban és Magyarországon bentlakásos ápolást-gondozást nyújtó szociális szakosított intézményben élő demenciában szenvedő ellátottak hozzátartozóinak jól-lét észlelés-elemzése. A kutatás etnográfiai jellegű és fenomenográfiai kvalitatív kutatási analízist alkalmaz, melyhez egyedileg szerkesztett félig strukturált mélyinterjúkat használ.

Módszer: Adatgyűjtési eszközként öt-öt interjú készül mindkét országban, az előre kiválasztott gondozott hozzátartozójával egy előre megállapodott helyen. Az interjúkat egy interjú - útmutató segítségével készítjük el, és körülbelül maximum 30-40 percig tartanak. Az interjúkat mindkét országban a vizsgálat készítői rögzítik, és a felvett anyagokat transzkribálják. A magyar szöveget svédre fordítják majd az anyagot egy Excel tábla segítségével a Dalarna Egyetem felhőjén keresztül (kódolt tárolás) megosztják egymással és a fenomenográfiai kutatás adatelemzési módszerével elemzik.

Következtetés: A kutatás reményeink szerint segítséget nyújt a demenciával élő ellátott ápolási-gondozási megközelítéseikhez. Felhívja a figyelmet a demenciával élő emberek méltóságára, valamint az ápolásuk és a jól-létük aspektusainak összefüggéseire. Rávilágít a személyközpontú ápolás fontosságára, a hozzátartozók támogatására. A kutatás bilaterális jellege hangsúlyozza a demencia nemzetközi jellegét és hozzájárulhat a jövőbeni az Európai Unió idősellátásának modernizálásához és költséghatékonyságához, valamint az egyetemi szintű ápolóképzés fejlesztéséhez.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Balogh Zoltán, Ingrid From

KONTAKTOK: Staller Judit - staller.judit@semmelweis.hu

Ingrid From PhD - ifr@du.se

Jenny Nilsson - v19jenil@du.se

PARTNERINTÉZMÉNY: Dalarna Egyetem, Svédország

PUBLIKÁCIÓ:

Nilsson, J., Staller, J., Gesar, B., From, I. (2023). The Well-Being of People with Dementia in Sweden and Hungary from the Perspective of Relatives: A Qualitative Interview Study. *Health and Social Care in the Community*, 2023. Article ID 4754066

2021-ben történt egy nemzetközi keresztmetszeti vizsgálat melynek célja volt, hogy feltérképezze az ápolók mentális egészségét és megbirkózási képességét a járvány kihívásaival szemben a COVID-19 világjárvány alatt, nemzetközi szinten. A COVID-19 világjárvány nagy követelményeket támasztott és óriási stresszt jelentett az egészségügyi dolgozóknak. A kutatás eredményei a következők voltak: a fertőzéstől való félelem, az ápolás elhagyásának szándéka, valamint az ápolással kapcsolatos fertőzöttség fordítottan arányos volt az ápolók rezilienciájával ($p < 0,05$). A Regresszió elemzés azt mutatta, hogy az amerikai ápolók szignifikánsan nagyobb rugalmassággal rendelkeztek, mint a többi vizsgált országban ($p < 0,001$). A felmérésben a szervezet támogatásáról beszámoló ápolók és azok, akik részt vettek a szabályzat- és eljárásfejlesztésben, magasabb rezilienciával rendelkeztek ($p < 0,01$).

Az akkori kutatás eredményei igazolták, hogy fontos lenne egy újabb, célzott kutatás, mely kiterjedtebben vizsgálná a korrelációkat az ápolók végzettségével, az ellátás helyszíneivel, a gyakorlatban eltöltött évekkkel, valamint, hogy ezen tényezők hogyan korrelálnak az ápolók ellenálló képességével, továbbá, hogy enyhítik-e a különböző országokban a világjárványra adott ápolásminőségi válaszokat.

2023-ben ugyanezek a kutatók utóvizsgálatot szeretnének elvégezni, valamint újabb országokkal bővíteni a kutatást. Ebben az utánkövetésben már Magyarország is részt venne. A Connor-Davidson Reziliencia Skála 10 (CD-RISC-10) © hivatalos 10 tételből álló validált skálájának magyar fordítását megszereztük, a Professional Quality of Life Scale ProQOL - A szakmai élet minőségét mérő -hivatalos magyarra validált skálát a kérdőív szintén használni fogja.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Balogh Zoltán

KONTAKTOK: Staller Judit - staller.judit@semmelweis.hu

Prof. Elizabeth Reifsnider - Elizabeth.Reifsnider@asu.edu

PARTNERINTÉZMÉNY: Arizonai Állami Egyetem Ápolási és Egészségügyi Innovációs Kar, USA

Az Európai Unió 2010-ben szabályozta a tűszúrásos és vágásos sérülések megelőzésének kérdéseit, módszereit, melyet a hazai jogrend 2013-ban adaptált.

A 2006-2018 közötti időszakban négy tényfeltáró kutatást végeztünk egészségügyi szakdolgozók körében a tűszúrások által okozott sérülések hazai helyzetének bemutatására. A korábbi tanulmányok célkitűzése kettős volt: egyrészt feltárni azon tendenciákat, melyek befolyásolják az egészségügyi szakdolgozókat érintő sérüléseket, másrészt pedig felhívni a szakmai és gazdasági döntéshozók figyelmét a témakör fontosságára és aktualitásaira.

A vizsgálat negyedik, 2018-2019 között zajló fázisa első sorban az elmúlt öt esztendőben bekövetkezett változásokat kívánta kutatni. Jelen vizsgálat célja annak feltárása, hogy milyen változások következtek be az ellátás gyakorlatában, a tűszúrásos balesetek előfordulási gyakoriságában, a baleseteket követő jelentések eljárási rendjében és a szakdolgozók attitűdjében, valamint az alkalmazott módszerekben és a felhasznált eszközökben.

A kutatás eredményei alapvetően a szakdolgozók számára évenkénti gyakorisággal megszervezendő, a tűszúrásos és vágásos sérülések, balesetek megelőzését, a követendő elhárító mechanizmusok alkalmazását, valamint a bekövetkezett balesetek utáni teendők és a jó gyakorlat elsajátítását célzó szakmai továbbképzések fejlesztését szolgálja. Ugyanakkor a kutatás eredményeit fel kívánjuk használni a BSc és MSc szintű ápolóképzésben tananyagának fejlesztésében is.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Balogh Zoltán

KONTAKTOK: Dr. Balogh Zoltán – balogh.zoltan@semmelweis.hu

Sinka Lászlóné Adamik Erika – sinka.erika@emk.semmelweis.hu

Smuk Veronika – smuk.veronika@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK: Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara, Semmelweis Egyetem Egészségügyi Közszolgálati Kar, Egészségügyi Menedzserképző Központ, Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Doktori Iskola

A HALLGATÓI ATTITÚDFORMÁLÁS LEHETŐSÉGEI A „PSZICHIÁTRIA ÉS ÁPOLÁSTANA” TANTÁRGY OKTATÁSÁNAK KERETÉBEN

Kutatásunk 2020-ban lezárult első fázisában az egészségügyi szakdolgozók mentális betegségekkel kapcsolatos ismereteit, és a betegségben érintett emberekhez való viszonyulását vizsgáltuk. A pszichiátriai ápolás történeti alakulásán túl bemutattuk a ma uralkodó nézőpontokat, a stigmával kapcsolatos általános elméleteket, valamint a mentális zavarokhoz kapcsolódó stigmát. A nemzetközi és hazai szakirodalom legfontosabb kutatási eredményeit feltárva, a saját vizsgálat eredményeiből levont következtetésekkel támasztottuk alá az ápolóképzésben mutatkozó hiányt, és az attitűdformálás szükségességét.

A rejtett stigmatizáló attitűdök feltárására irányuló, online kérdőíves vizsgálatunk eredményeit felhasználva szeretnénk a korábbi kutatást folytatni, és a második fázisban a hallgatói attitűdöt vizsgálni. Tanszékünkön a „pszichiátria és ápolástana” tantárgy elméleti oktatása már harmadik éve tapasztalati szakértők bevonásával történik. A kezdetektől fogva kérdőívvel mérjük az oktatást megelőzően a hallgatók attitűdjét, illetve a kurzus végén a tapasztalati szakértőkkel végzett oktatás hatékonyságát. Ehhez kapcsolódóan további terveink között szerepel a főiskolai pszichiátria oktatásban jelenleg még ismeretlen novum, egy pszichiátriai szimulációs scenáriótípus kifejlesztése és alkalmazása.

Korábbi célkitűzéseinkkel összhangban szeretnénk az oktatásfejlesztés eszközeivel elősegíteni a mentális zavarban szenvedő emberek elfogadását, csökkenteni a stigmatizációt és ezáltal erősíteni az ápolói hivatás alapértékeit.

A KUTATÁS VEZETŐI:

Dr. Balogh Zoltán, Dr. Ács Andrea

KONTAKT:

Dr. Ács Andrea – acs.andrea@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY:

Ébredések Alapítvány – Semmelweis Egyetem Közösségi Pszichiátriai Centrum

BIOLUMINESZCENS MONITORING ESZKÖZÖK ALKALMAZHATÓSÁGA AZ ÁPOLÓI GYAKORLATBAN

Az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzések megelőzése meglehetősen sokrétű feladat. Csak komplex szemléletmóddal, az érintett szakterületek (műszaki, egészségügyi) bevonásával lehet ezen a téren valódi eredményt elérni.

A korábbi, döntően környezetorientált irányvonallal szemben ma már infektókontroll tevékenységről beszélünk, amelyben természetesen továbbra is szerepet kapnak a hagyományos módszerek. Az egyes eljárások, protokollok hatékonyságának vizsgálatára jelenleg is leginkább a környezeti vagy személyi mintavételt követő tenyésztés, vagy pusztán szemrevételezés szolgáltatja az alapot. Illetve napjainkra már elfogadottá váltak olyan innovatív megoldások, mint például a Semmelweis Scanner (Hand-in-Scan™), amelyek elsősorban az oktatás, továbbképzés területén nyújtanak lehetőséget, különösen a kézfertőtlenítés protokolljának, mozdulatainak tökéletesítése terén. Ezzel szemben a hatékonyság mérése a gyakorlatban jelenleg is klasszikus mikrobiológiai vizsgáló módszerekkel valósul meg. Ezek ugyan sok információt szolgáltat, nem nélkülözhető eljárások, hátrányuk viszont az, hogy nem kapunk azonnali visszajelzést a vizsgált területről, ebből adódóan pedig a korrekció lehetősége is kitolódik. Kifejezetten a mikrobiológiai módszerek időigénye és költségvonzata miatt jelenthet lépéselőnyt a lumitester eszközös módszer ápolói gyakorlatban történő alkalmazása. A biolumineszcencián alapuló eljárás esetén az adenzin-trifoszfát (ATP) és az adenzin-monofoszfát (AMP) enzimikus bomlása során létrejövő termékeket, a luciferáz és a piruvát-foszfát-dikináz enzimeket detektáljuk.

A multi- és egyúttal interdiszciplináris kutatásaink keretein belül a biolumineszcencia alkalmazási lehetőségeit vizsgáljuk aktív betegellátási környezetben. A vizsgálat során elsősorban az ápolási tevékenységek infektók szempontjából magas kockázatú elemeire fókuszálunk, ezen belül olyan közegekre és felületekre, amelyek esetében felmerül a biofilm képződés lehetősége, szerepet játszva a kolonizáció vagy fertőzés kialakulásában. A minták elemzése számszerűsített adatokkal végezhető matematikai műveletekkel és jellemezhető intervallumokkal kvantitatív módon kerülnek értelmezésre.

Kutatásunk felhasználási területeként elsősorban az oktatást emeljük ki, kifejezetten hangsúlyozva az ápoló- és a népegészségügyi ellenőr képzés kapcsán megvalósítható közös programot. Az oktatás mindenféleképpen komoly szerepet kell kapjon a biztonságos betegellátás megvalósulása érdekében. A biolumineszcens monitoring eszközök tehát a (kéz)higiénés jó gyakorlat oktatásának hatékonyságában nagymértékben használhatóak lehetnének, több szakirányos projekt keretein belül.

A KUTATÁS VEZETŐI:

Dr. Rajki Veronika, Kádár László Csaba

KONTAKTOK:

Dr. Rajki Veronika – rajki.veronika@szemmelweis.hu

Kádár László Csaba – kadar.laszlo@szemmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY:

Szemmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar Közegészségtudományi Tanszék

Amikor a WHO és az Ápolók Nemzetközi Tanácsa a 2020-as évet az ápolók és a szülésznők évének nyilvánította, még egyáltalán nem volt sejthető, hogy a világ figyelve ennyire az egészségügyre és az egészségügyben dolgozóakra irányul. Történt mindez a COVID-19 pandémia miatt. Viszont egy korábbi másik pandémiára, a HIV fertőzésre/AIDS-re és a HIV-vel élők helyzetére az egészségügyi ellátórendszerben irányuló figyelem továbbra is sokkal csekélyebb.

A HIV fertőzés/AIDS témakör az ápolói és a szülésznői hivatások egyik közös kapcsolósági pontja. Mindkét professzió képviselőinek szerepe van/lenne a tájékoztatás nyújtásban a HIV terjedésének és nem terjedésének módjait illetően. Közös lenne a szerepvállalás a HIV prevenció támogatásában, az orvosi titoktartás előmozdításában. Mind az ápolóknak, mind a szülésznőknek közös morális és etikai felelőssége van ezen a téren, a félelem, a stigmatizáció, az izolálódás, a marginalizáció és a diszkrimináció elleni teendőkben. Közös a felelősség az attitűd formálásában is. Továbbá mind az ápolók és mind a szülésznők egyaránt ki vannak téve a HIV fertőzés veszélyének a munkájukból kifolyólag. Éppen ezért kiemelkedő fontossággal bír számukra a posztexpozíciós profilaxis (PEP) és az óvintézkedések figyelemmel kísérése és biztosítása.

Képzésüknek köszönhetően az ápolók és a szülésznők kompetenssé válnak a HIV-fertőzéssel kapcsán adódó problémák ellátásában és tisztában vannak az alkalmazott orvosi kezelésekkel, cART terápiával, a HIV-fertőzött várandós anyák és az újszülöttjeik gondozásának specifikumaival.

A multi-, illetve az interdiszciplináris pedagógia lehetőségeit szem előtt tartva, közös kutatások végzését kívánjuk megvalósítani a témában a két szakirány magyar és külföldi hallgatóinak bevonásával, amelyek eredményeinek felhasználási területeként elsősorban az oktatást emeljük ki, kifejezetten hangsúlyozva az ápoló- és a szülésznőképítésben megvalósítható közös szakmai programokat, valamint a témaspecifikus ismeretek fejlesztését. További célunk egy reliábilis és valid mérőeszköz fejlesztése magyar és angol nyelven.

A KUTATÁS VEZETŐI:

Dr. Rajki Veronika, Lipienné Dr. Krémer Ibolya

KONTAKTOK:

Dr. Rajki Veronika – rajki.veronika@semmelweis.hu

Lipienné Dr. Krémer Ibolya – kremer.ibolya@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY:

Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikai Ismeretek Tanszék

Napjainkban a vérbiztonság és a hemovigilancia hazai és nemzetközi szinten változatlanul kiemelten fontos téma az egészségügyben. Ahogy az egészségügyben számos más esetben is, úgy a transfúziós terápia során is felléphetnek olyan nem várt események, amelyek veszélyeztethetik a betegek biztonságát és ezáltal rontják az ellátás minőségét. A vérbiztonság kiterjed a terápia biztonságára, a készítmény biztonságára, tehát a preparatív és a klinikai transfuziológia teljes egészére. A téma jelentőségét a hazai/nemzetközi gyakorlat, valamint a betegbiztonságot érintő, a transfúziós lánc teljes folyamatát lefedő hazai és nemzetközi jogi vonatkozások, irányelvek, stratégiák egyértelműsítik.

A korábbi években országos felmérés készült a hazai ápolók transfuziológiai ismereteire és a vérbiztonságban betöltött szerepére vonatkozóan. A jelen kutatás az ápolók körében végzett felmérés folytatása, amelynek egyik célja a hiánypótlás a transfúziós terápia orvosi/szakedzői vonatkozásai kapcsán. A kutatás részeként felmérésre kerül sor orvosok és szakdolgozók körében klinikai transfuziológia témában az egyes intézményekre jellemző helyi szokásokról, az ismeretekről, az attitűdökről, a gyakorlatban előforduló adminisztratív és/vagy technikai hibákról.

A kutatás további célja rávilágítani a transfúziós terápiával kapcsolatos, ismerethiányból fakadó gyakorlati problémákra, annak érdekében, hogy körvonalazódhasson, hogy az egyes képzésekben a transfúziós terápia témakörében milyen mértékben és formában szükségesek a további fejlesztések azon célból, hogy a gyakorlatban ténylegesen mérsékelhetőek legyenek a vétett hibák, tévesztések. Célok között szerepel még egy további reliábilis és valid mérőeszköz fejlesztése magyar és angol nyelven.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Rajki Veronika

KONTAKT: Dr. Rajki Veronika – rajki.veronika@semmelweis.hu

DIETETIKAI ÉS TÁPLÁLKOZÁSTUDOMÁNYI TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: CSAJBÓKNÉ DR. CSOBOD ÉVA **főiskolai tanár**

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-64820 E-MAIL: etk.dietetika@semmelweis.hu

A TÁPLÁLTSÁGI ÁLLAPOT ÉS TÁPANYAG-BEVITELI ÉRTÉK MONITOROZÁSA KÜLÖNBÖZŐ ÉLETKOROKBAN, AZ EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS ÉS A TÁPLÁLKOZÁSFÜGGŐ BETEGSÉGEK TÁPLÁLKOZÁSI RIZIKÓ TÉNYEZŐINEK AZONOSÍTÁSA ÉRDEKÉBEN

Világszerte egyre nagyobb figyelmet fordítanak a tápláltsági állapot és a táplálkozásbeli hibák vizsgálatára, amelyek a fogantatástól egészen az idős korig befolyásolják az emberi szervezet fejlődését és az életminőséget. A probléma a fejlődő országokon kívül a fejlett országokban is jelentkezik, ezért itt is középpontba került a táplálkozási szokások és ezzel összefüggésben a tápláltsági állapot tanulmányozása. A fiatal felnőtt kornak kiemelt szerepe van, mivel ebben az életkorban alakítják ki a fiatalok életre szóló szokásaikat, és életmódjuk később nagyban befolyásolja majd egészségi állapotukat.

A vizsgálatokat a fiatal felnőttek körében tervezzük elvégezni. A vizsgálatba vont személyek: a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Karának hallgatói. A tápláltsági állapot vizsgálatot Body Mass Index meghatározással és bioimpedancia analízis elvén működő InBody 770-es készülékkel; a tápanyag-beviteli értékeket validált 3-napos táplálkozási napló segítségével fogjuk végezni. A tápanyag-beviteli értékek elemzésére NutriComp tápanyagszámító szoftvert, és az adatok kiértékelésére (leíró statisztika, szignifikancia vizsgálat, összefüggés vizsgálat) SPSS statisztikai / Excel szoftvert alkalmazunk.

Hazánkban eddig elsősorban keresztmetszeti vizsgálatok történtek, jelen vizsgálat újdonságtartalma az, hogy longitudinális vizsgálatról van szó.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Lichthammer Adrienn

KONTAKT: Dr. Lichthammer Adrienn – lichthammer.adrienn@semmelweis.hu

A TÁPSZERKONYHÁK HIGIÉNÉJE, TEVÉKENYSÉGI FOLYAMATAINAK SZERVEZÉSE ÉS INFORMÁCIÓS RENDSZERE

A kórházak csecsemőket ellátó osztályaihoz kapcsolódóan tápszerkonyhák működnek. Ezek működéséhez, az ott folyó tevékenységekhez nincs útmutató. Mivel a higiéné ezen a területen kiemelt jelentőségű, az intézmény higiénés szabályzatában foglalkozni kell e kérdésekkel mind a tápszerkészítés, mind az anyatejgyűjtés és -kezelés, mind az esetleges hozzátáplálás ételeinek elkészítését figyelembe véve. Vizsgálatunk célja felmérni, hogy az egészségügyi intézmények rendelkeznek-e valamilyen szintű szabályozással ezen tevékenységekre. Az eredmények alapján javaslattétellel kívánunk élni egy egységes feltételrendszer vonatkozásában, ami a jó higiénés gyakorlatba illeszthető.

Javaslatétel a tápszerkonyha, csecsemőtáplálás, anyatejgyűjtés és kezelés higiénés feltételeinek és gyakorlatának kialakítására.

A KUTATÁS VEZETŐI: Csajbókné Dr. Csobod Éva, Dr. Sinka Magdolna

KONTAKT: Csajbókné Dr. Csobod Éva – csajbokne.csobod.eva@semmelweis.hu

EGÉSZSÉGTUDATOS JÖVŐ – FENNTARTHATÓSÁG A KÖZÉTKEZTETÉSBEN

A közétkeztetés társadalmi, népegészségtani és táplálkozásélettani jelentősége napjainkban a figyelem középpontjába kerül, s egyre nagyobb elvárás fogalmazódik meg fogyasztói, gazdasági, politikai és társadalmi téren egyaránt. A közétkeztetés felelőssége azonban nem csupán a lakosság egészségi állapotának formálásában, a fogyasztók objektív és szubjektív szükségleteinek kielégítésében van, nem csak gazdasági kérdést jelent, hanem a környezetre gyakorolt hatásának felelőssége is egyre inkább több országban fontos kérdésként merül fel mint a fenntartható fejlődés egyik aspektusa. A fenntarthatóság (sustainable development) olyan fejlődési folyamat (földeké, városoké, termelési folyamatoké, társadalmaké stb.), ami „kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy csökkentené a jövő generációk képességét, hogy kielégítsék a saját szükségleteiket” (Egyesült Nemzetek Szervezetének 1987-es Brundtland-jelentés). Kutatásunk során azt vizsgáljuk, milyen módszerek segíthetik ennek megvalósítását a különböző közétkeztetési egységek esetén.

A KUTATÁS VEZETŐI: Csajbókné Dr. Csobod Éva, Bartos Krisztina

KONTAKT: Csajbókné Dr. Csobod Éva – csajbokne.csobod.eva@semmelweis.hu

A KÖZÉTKEZTETÉS - MINT A TÁPLÁLKOZÁSI MAGATARTÁSNEVELÉS EGYIK FORMÁJÁNAK - SZEREPE A TÁPLÁLKOZÁSI ATTITŰDÖK KIALAKULÁSÁBAN

A civilizációs betegségek közé sorolható a túlsúlyosság és az elhízás, ami további krónikus, nem-fertőző betegségek potenciális okozója. Ide tartoznak a szív- és érrendszeri betegségek, a rosszindulatú daganatok, valamint a cukorbetegség és szövődményei. A közétkeztetés a különböző korú, nemű és foglalkozású, változó egészségi állapotú népességcsoportok szervezett ételmezési ellátása. Munkám során a táplálkozás szervezett formáját, a közétkeztetést olyan komplex egészségtudományi szemléletben vizsgálom, amely vizsgálatok elemzésével megalapozottan lehet majd alátámasztani a változtatások szükséges irányát. Céloom a jelenlegi közétkeztetés feltérképezése, a hibák, hiányosságok kiszűrése, a pozitív jellemzők megtalálása.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Molnár Szilvia

KONTAKT: Dr. Molnár Szilvia - molnar.szilvia@semmelweis.hu

A VÁRANDÓS NŐK TÁPLÁLKOZÁSÁNAK ÉS A MAGZATVÉDŐ VITAMINKÉSZÍTMÉNYEK FOGYASZTÁSI GYAKORISÁGÁNAK MEGÍTÉLÉSE A MENTÁLIS EGÉSZSÉGÜK TÜKRÉBEN

A gyermekek első 1000 napi táplálásának nagy szerepe van a későbbi elhízás és számos nem fertőző, krónikus betegség kialakulásában. Ez az 1000 nap a fogantatás pillanatától kezdődik és a kisgyermek 2 éves koráig tart. A megfelelő anyai táplálkozás fontos a magzat egészséges fejlődéséhez, és elengedhetetlen a várandós nők mentális jólléte is. Kutatásunk célja a várandós nők egészségtudatosságának, táplálkozási szokásainak felmérése, magzatvédő vitaminkészítmény és folsav fogyasztási szokásainak feltérképezése, illetve mentális állapotuk elemzése. Továbbá vizsgáljuk a szocio-demográfiai mutatók közötti összefüggéseket is.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Molnár Szilvia

KONTAKT: Dr. Molnár Szilvia - molnar.szilvia@semmelweis.hu

AZ INTELLIGENCIASZINTET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐI, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A TÁPLÁLKOZÁSRA

A kutatás célja kideríteni azokat a táplálkozási szokásokat, amelyek befolyással vannak az intelligencia szintjének kialakulására. Összefüggéseket keresni a vitaminok, ásványi anyagok, és nyomelemek bevitele és a meglévő intelligencia szint között. A korábbi szakirodalmakban leírt táplálkozási magatartásformák, mint a vegetarizmus, valamint a hosszan szoptatott gyermekek magasabb hosszú szénláncú többszörösen telítetlen zsírsav bevitele, illetve a vasbevitele hogyan hat a magyar lakosság intelligencia szintjének alakulására.

Módszer: A vizsgált alanyok táplálkozási szokásainak felmérésére kérdőívvel, illetve táplálkozási naplózással kerül sor. A módszerek között szerepel még a korábbi publikációkból rewirew, illetve metaanalízis típusú tanulmányok készítése.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Mák Erzsébet

KONTAKT: Dr. Mák Erzsébet – mak.ersebet@semmelweis.hu

KÜLÖNBÖZŐ ÉLELMI ROSTOK SZEREPE A POLICISZTÁS OVÁRIUM SZINDRÓMÁBAN SZENVEDŐ NŐK KÖRÉBEN

A kutatás során elsődleges cél, hogy összefoglalni a PCOS étrendi kezelésével kapcsolatos, táplálkozási szempontból is alkalmazható következtetéseket, különös tekintettel az egyes élelmi rostok szerepére. A közvetlen gyakorlat, hogy a betegek legalább 50%-a normál vércukor-görbét kapjon, egy bizonyos típusú rostban gazdag táplálék fogyasztásával.

A vizsgált alanyok táplálkozási szokásainak felmérésére kérdőívvel, illetve táplálkozási naplózással kerül sor. A módszerek között szerepel még a korábbi publikációkból rewirew, illetve metaanalízis típusú tanulmányok készítése.

A KUTATÁS VEZETŐI: Hermánné Dr. Juhász Réka, Dr. Mák Erzsébet

KONTAKT: Hermánné Dr. Juhász Réka – hermanne.juhasz.reka@semmelweis.hu

VEGÁN ÉS HAGYOMÁNYOS ÉTRENDET KÖVETŐ CSOPORTOK TÁPLÁLKOZÁSÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA AZ IDÉNYSZERŰSÉG FÜGGVÉNYÉBEN

A növényi alapú étrendek jelenlegi óriási népszerűsége több okra vezethető vissza, legtöbbször etikai, ökológiai, spirituális, valamint egészségügyi indíttatásból döntenek e mellett. Céлом volt egy hazai vegán és hagyományos táplálkozást folytató mintát összehasonlítani tápanyagbevitel, és idényszerűség szempontjából, mivel ilyen vizsgálatok még nem történtek hazánkban. Céлом továbbá az ökológiai lábnyom vizsgálata a szezonális figyelembevételével.

A kutatás elvégzéséhez előzetesen etikai engedélyt kértem (SE RKEB 275/220). A két csoport (n=15/15 fő) táplálkozását egy éven keresztül, három napos táplálkozási naplóval évszakonként monitorozzuk. naplókat NutriComp szoftverrel elemeztem. A tápanyagszükséglet alapjainak a World Health Organization és European Food Safety Authority ajánlásait fogadtam el.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Mák Erzsébet

KONTAKT: Dr. Mák Erzsébet – mak.erzsebet@semmelweis.hu

DIABETESSES BETEGEK DIETOTERÁPIÁJÁNAK TÁMOGATÁSA MOBIL APPLIKÁCIÓS PROGRAM HASZNÁLATÁVAL

A Nemzetközi Diabetes Szövetség (International Diabetes Federation) adatai szerint a világon 387 millió ember él cukorbetegséggel, a diabetes prevalenciája 8,3%. A hazai népesség körében a cukorbetegség előfordulása 7,5%. A kutatás tárgya és célja egy mobil applikációs rendszer dietetikai fejlesztésének támogatása, aminek használatával a diabetes progressziója lassítható, a betegség szövődményei mérsékelhetők. Hipotézisünk szerint a mobil applikációs rendszerek individualizált betegedukációs és motiváló értékelési rendszereken, továbbá a vércukor-prognózis lehetőségén keresztül támogatják a megfelelő életmód elsajátítását.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Mák Erzsébet

KONTAKT: Dr. Mák Erzsébet – mak.erzsebet@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Pannon Egyetem, Egészségügyi Kutató- Fejlesztő Központ

TÖNKÖLYBÚZA ÉS AZ ALACSONY FODMAP DIÉTA HATÁSAINAK VIZSGÁLATA IRRITÁBILIS BÉL SZINDRÓMÁBAN SZENVEDŐ, VALAMINT REMISSZIÓBAN LÉVŐ GYULLADÁSOS BÉLBETEGEK KÖRÉBEN

Az irritábilis bél szindróma (IBS) a gasztrointesztinális rendszert érintő funkcionális megbetegedés. A világon a lakosság 10-15%-át érinti, a gasztroenterológiai járóbeteg szakrendeléseken pedig az összes megjelenés körülbelül 25%-át adja. Az alacsony FODMAP (low-FODMAP, alacsony fermentálható oligoszacharid-, diszacharid-, monoszacharid- és polyoltartalmú) diéta igazoltan enyhíti az IBS-ben szenvedő betegek panaszait, valamint az IBD betegségekre specifikus pontrendszerek értékeiben is javulás volt kimutatható a diéta hatására. A kutatás célja, hogy klinikai adatokkal alátámasztva megvizsgálja a kovászolási eljárással készülő tönkölybúzás, valamint a hagyományos eljárással készülő gluténmentes kenyerek életminőségre kifejtett hatásait, különös tekintettel a hasi diszkomfortra és puffadásos panaszokra.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Mák Erzsébet, Dr. Ihász Ferenc (Nyugat-Magyarországi Egyetem)

KONTAKT: Dr. Mák Erzsébet – mak.erszsebet@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Gabonakutató Nonprofit Kft.

IDŐSEK TÁPLÁLTSÁGI ÁLLAPOTÁNAK ÉS TÁPANYAG-BEVITELI ÉRTÉKEINEK MONITOROZÁSA; IDŐSOKTATÁS A TÁPLÁLKOZÁSI ATTITŰD BEFOLYÁSOLÁSÁÉRT

Világszerte egyre nagyobb figyelmet szentelnek a tápláltsági állapot és a táplálkozásbeli hibák vizsgálatára, amelyek a fogantatástól egészen az idős korig befolyásolják az emberi szervezet fejlődését és az életminőséget. A probléma a fejlődő országokon kívül a fejlett országokban is jelentkezik. Ezért itt is középpontba került a táplálkozási szokások és ezzel összefüggésben a tápláltsági állapot tanulmányozása. A vizsgálatokat idősek körében tervezzük elvégezni. A tápláltsági állapot vizsgálata: BMI (testtömeg index), testösszetétel-vizsgálat bioimpedancia analízis elvén működő InBody 170/770-es készülékkel, alutápláltság rizikószűrés az idősekre validált Mini Nutritional Assessment (MNA) felhasználásával. A tápanyagbeviteli értékek vizsgálata: adathelyesítés - 3 napos táplálkozási napló, 2x24 órás recall, táplálkozási attitűd vizsgálat Likert-skálával / Osgood-skálával valamint az adatfeldolgozás NutriComp Sport programmal, és adatok kiértékelése (leíró statisztika, szignifikancia vizsgálat, összefüggés vizsgálat) SPSS statisztikai / Excel programmal történik. Hazánkban eddig elsősorban keresztmetszeti vizsgálatok történtek, jelen vizsgálat újdonságtartalma az, hogy longitudinális vizsgálatról van szó.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Veresné Dr. Bálint Márta

KONTAKT: Veresné Dr. Bálint Márta – veresne.balint.marta@semmelweis.hu

A kutatás egyik célja különböző hazai élelmiszerek (elsősorban méz, kézműves ecetek, gyümölcsök és zöldségek és készítményeik, erjesztett alkoholos italok) antioxidáns tulajdonságainak meghatározása. Ugyancsak vizsgáljuk az egyes élelmiszeripari technológiák (pl. hőkezelés) hatását az antioxidánsok változásának szempontjából. Ezeket az eredményeket célirányos, termékspecifikus fiziko-kémiai mérésekkel és (klasszikus és műszeres) érzékszervi vizsgálatokkal egészítjük ki. A különböző tulajdonságok között fennálló kapcsolatok statisztikai számításokkal értékelhetők, és ezek alapján újszerű összefüggésekre derülhet fény, melyek a termékek botanikai/földrajzi eredetére utalhatnak. A kutatás másik fő irányvonala az allergén szennyezők és mikotoxinok meghatározása bizonyos élelmiszerek és konyhai technológiák során használt eszközök esetében.

Az élelmiszerek vagy élelmiszer alapanyagok biológiailag aktív komponenseinek vizsgálata elsősorban azok egészségre gyakorolt potenciális hatása miatt fontos. Ugyanakkor, amennyiben párhuzamosan az egyes élelmiszerek érzékszervi jellemzőit is vizsgáljuk, ezek összefüggései az antioxidáns tulajdonságokkal az élelmiszerek kiválasztásának és felhasználásának szempontjából többlet információs értékkel bírnak. Mindemellett - egyéb fiziko-kémiai vizsgálatokkal kiegészítve - a felhasznált nyersanyagok, technológiák vonatkozásában is olyan információt nyerhetünk, amely az egyes termékek botanikai vagy földrajzi eredetét is felfedheti. A kutatás másik fő irányvonala, az allergén szennyezők és mikotoxinok vizsgálata napjaink fontos egészségügyi kihívásaira kíván válaszolni.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Benedek Csilla, Hermánné Dr. Juhász Réka

KONTAKTOK: Dr. Benedek Csilla – benedek.csilla@semmelweis.hu

Hermánné Dr. Juhász Réka – hermanne.juhasz.reka@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Élelmiszertudományi Kar

FUNKCIONÁLIS ÉLELMISZEREK FEJLESZTÉSE DIETETIKAI SZEMPONTOK ALAPJÁN

A kutatás célja különböző élelmiszercsoportokban (pl. sütőipari termékek, száraztészta, tejhelyettesítő italok stb.) olyan élelmiszertermékek fejlesztése, amely bizonyos étrendekkel összeegyeztethetőek és hozzáadott értékkel bírnak. Elsősorban a tejmentes, illetve gluténmentes diétákat segítő élelmiszereket szeretnénk előállítani úgy, hogy megfeleljenek egyrészt az élelmiszeripari előírásoknak és kategóriáknak, másrészt a fogyasztó számára kedvező összetételű legyen, azaz fehérjében, rostban, bizonyos vitaminokban, antioxidánsokban gazdag, míg hozzáadott cukorban és szénhidrátban szegény.

A termékeket tápanyag összetétel, és technológiai tulajdonságok szempontjából klasszikus és műszeres analitikai módszerekkel (titrálás, spektrofotometria, folyadékkromatográfia) vizsgáljuk. A fizikai jellemzők közül különösen a reológiai jellemzőkre (állományprofil analízis, rotációs viszkozimetria) fektetjük a hangsúlyt. Az érzékszervi tulajdonságokat nemzetközileg elismert, statisztikai alapokon nyugvó módszerekkel értékeljük.

A sokrétű vizsgálati eredmények lehetőséget teremtenek arra, hogy az egyes élelmiszer összetevők közötti kölcsönhatásokat is vizsgáljuk, így a fejlesztett élelmiszerek táplálkozásélettani értékére is következtethessünk. A komplex megközelítésből adódóan a dietetikai és élelmiszertechnológiai szempontok összehangolásával a fogyasztók számára is vonzó termékek készülhetnek.

A KUTATÁS VEZETŐI:

Dr. Benedek Csilla, Hermánné Dr. Juhász Réka

KONTAKTOK:

Dr. Benedek Csilla - benedek.csilla@semmelweis.hu

Hermánné Dr. Juhász Réka – hermanne.juhasz.reka@semmelweis.hu

Hajas Livia - hajas.livia@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY:

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Élelmiszertudományi Kar

PUBLIKÁCIÓK:

1. Hajas, L., Benedek, Cs., Csajbókné Csobod, É., & Juhász, R. (2022). Development of Protein- and Fiber-Enriched, Sugar-Free Lentil Cookies: Impact of Whey Protein, Inulin, and Xylitol on Physical, Textural, and Sensory Characteristics. *Foods 11* (23). <https://doi.org/10.3390/foods11233819> Q1- IF 5,561
2. Hajas, L., Sipos, L., Csajbókné Csobod, É., Veresné Bálint, M., Juhász, R. & Benedek, Cs. (2022). Lentil (*Lens Culinaris* Medik.) Flour Varieties as Promising New Ingredients for Gluten-Free Cookies. *Foods 11* (14). <https://doi.org/10.3390/foods11142028> Q1 - IF 5,561

NŐI FERTILITÁSI PROBLÉMÁK ÉTRENDI KEZELÉSI LEHETŐSÉGEI

A policisztás ovárium szindróma (PCOS) a női terméketlenség egyik vezető oka, amely a fogamzóképes korban levő nők jelentős hányadát, egyes becslések alapján akár 15-20%-át is érintheti.

A PCOS meghatározása konszenzus során összeállított diagnosztikai kritériumok alapján történik, azonban kialakulásának pontos oka és hatásmechanizmusa jelenleg nem ismert. Azonban mivel a betegek nagy részénél jelen van az elhízás és az inzulinrezisztencia, elengedhetetlen a megfelelő diéta kialakítása. Az étkezési szokások kialakítása során törekedni kell a meghatározott szénhidrát tartalmú étrend betartására. Az egy-egy étkezésre elfogyasztott ételeknek mindig kell tartalmazniuk szénhidrátot, melyet érdemes lassan és gyorsan felszívódó forrásokkal fedezni.

A lassú felszívódású szénhidrátok alkalmazása legkönnyebben élelmi rostokban gazdag élelmiszerekkel kivitelezhető. Ilyen élelmi rostok lehetnek például: cellulóz, béta-glükán, inulin, xilo-oligoszacharid stb. A leggazdagabb diétás rostforrások a gabonaeredetű élelmiszerek, étkezési zabkorpa, búzakorpa, búzacsíra, valamint a gyümölcs- és zöldségfélék. Jótékony hatásuk, hogy lassítják az élelmiszerekben jelen lévő cukrok, szénhidrátok felszívódását, így segítenek az optimális vércukorgörbe elérésében, a normál vércukorszint kialakításában.

A kutatás fő célja az, hogy olyan étrendi kezelést találjunk, amely hatékonyan segít a PCOS-ben szenvedő nők állapotának javításában, lehetőleg gyógyszeres kezelés nélkül. Ennek érdekében azt vizsgáljuk, hogy az élelmi rostok rendszeres fogyasztásának milyen hatása van a vércukorszintre, inzulintermelésre és a hormonháztartásra, összehasonlítva a jelenleg használt vércukorszint szabályozó gyógyszerekkel.

A KUTATÁS VEZETŐI: Hermánné Dr. Juhász Réka, Dr. Mák Erzsébet

KONTAKT: Hermánné Dr. Juhász Réka – hermanne.juhasz.reka@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Transzlációs Medicina Központ

A divatdiéták jelenléte a köztudatban ma már természetes, ami részben annak is köszönhető, hogy az elhízottak száma megháromszorozódott világszerte az elmúlt közel 50 évben. Ennek részeként a fogyókúrázók és más betegségben szenvedők folyamatosan keresik az új szemléletű étrendeket, életmódváltó szemléleteket. Az elmúlt évtizedekben több hullámban jelentek meg a legkülönbözőbb, fogyást vagy egészséget ígérő étkezési trendek. Hatásosságuk nem bizonyított. A különböző előírásaik leginkább az alapvető életfolyamatok félreértelmezéséből adódnak. Éppen ezért gyakran előfordul, hogy a diétázók inkább kárt, mint hasznot okoznak maguknak az általuk követett táplálkozási formával.

Kutatásunk célja felmérni, a különböző divatos diétát (pl.: időszakos böjt, ketogén, paleo, vegán, nyers vegán) követők szokásait, motivációit, tájékozódási szokásait, egészséges táplálkozással kapcsolatos ismereteit. Vizsgálatunk kiterjedt a követett étrendek összehasonlítására, demográfiai adatok, mint testtömegindex, iskolázottsági szintre, lakóhely típusára. A kutatás további célja, hogy felmérjük a népszerű fogyókúrákat követők táplálkozási attitűdjét, élelmiszerválasztását, esetlegesen ételkészítési szokásait, tapasztalt negatív és pozitív hatásokat, azok gyakoriságát.

A KUTATÁS VEZETŐI: Vékony Blanka, Dr. Mák Erzsébet

KONTAKTOK: Vékony Blanka – vekony.blanka@semmelweis.hu

Dr. Mák Erzsébet – mak.erszebet@semmelweis.hu

A HUMÁN TÁPLÁLKOZÁS ÉS TÁRSÁLLAT TÁPLÁLÁS ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA

A rendelkezésre álló adatok szerint minden negyedik ember kutyatartó. A gazda és kedvence között kialakuló komplex kapcsolat elsősorban etológiai szempontból vizsgált terület. A kutya /macska tartás befolyásoló hatása a humán életmódra, táplálkozásra és fizikai aktivitásra kifejtett hatásai még kevésbé ismert, kevésbé kutatott területek. A kutya /macska tartás fizikai aktivitásra kifejtett hatása ismert, ezzel szemben elenyésző mennyiségben vizsgált a humán életmódra és táplálkozásra gyakorolt hatása.

Kutatásunk célja felmérni a kisállattartók csoportjának egészségi állapotát, táplálkozási attitűdjét. A kisállattartás, mint befolyásoló tényező vizsgálata az egészségmagatartásra, különös tekintettel a táplálkozásra, azon belül is részletesen az étkezési ritmusra, a divatos, alternatív étrendek követésére (vegán, B.A.R.F., ketogén), előbbieik közötti hasonlóságok, párhuzamok vonatkozásában, ételkészítési szokásaikra. További cél a táplálkozásmagatartási összefüggések feltárása, elemzése a gazda és házi kedvence között, életminőség vizsgálatának megvalósítása.

A KUTATÁS VEZETŐI: Vékony Blanka, Dr. Mák Erzsébet

KONTAKTOK: Vékony Blanka – vekony.blanka@semmelweis.hu

Dr. Mák Erzsébet – mak.erzsebet@semmelweis.hu

ÉLETHOSSZIG TARTÓ DIÉTÁVAL JÁRÓ GASZTROINTESTINÁLIS BETEGSÉGBEN SZENVEDŐK DIÉTAHŰSÉGE ÉS KAPCSOLATA AZ EGÉSZSÉGÉRTÉSSEL, VALAMINT A TÁPLÁLTSÁGI ÁLLAPOTTAL

SE RKEB-7/2018 és SE RKEB 162/2020 etikai engedélyű kutatások

A kutatások keresztmetszeti és követéses jellegű felmérést is tartalmaznak az étrend minőségére, a diétahűsége és az egészségértésre, valamint a tápláltsági állapotra vonatkozóan.

A kutatásokban coeliákiás felnőttek és gyulladásos bélbetegségekben szenvedő serdülők (12-18 év) étrendjét, diétahűségét a táplálkozási naplók alapján vizsgáljuk, valamint egészségértésükkel és tápláltsági állapotukkal hasonlítjuk össze. A betegekkel történő találkozások (jelenléti és online) során a táplálkozási naplót validáljuk, 24 órás visszakerdezést végzünk, a diétahűséget a KID-MED és CDAT adherencia tesztekkel és az egészségértésüket a Newest Vital Sign (NVS) kérdőívvel mérjük fel.

A kutatások újdonsága, hogy összefüggést keresünk a coeliákiás felnőttek és az IBD-s serdülők diéta adherenciája, egészségértése és tápláltsági állapota között. A vizsgálatok hosszú távú gyakorlati eredménye lenne, ha a coeliákiás és IBD-s betegek gondozásában nagyobb hangsúlyt kapna a rendszeres dietetikai tanácsadás, kontroll és ezek során a diéta adherencia követése. További lényeges eredmény lenne az, hogy ha fel tudnánk hívni a figyelmet, hogy mennyire fontos, hogy a betegek maguk értik-e a diéta megvalósításához szükséges információkat.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr.Pálfi Erzsébet

KONTAKT: Dr. Pálfi Erzsébet - palfi.erzsebet@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓK:

1. Dako, E., Dako, S., Papp, V., Juhasz, M., Takacs, J., Csajbokne Csobod, E., & Palfi, E. (2023). Energy and nutrient intakes and their relationship to body composition in patients with celiac disease. *Orvosi Hetilap*, 164(51), 2024-2032. <https://doi.org/10.1556/650.2023.32928>
2. Pintér, H. K., Boros, K. K., Pálfi, E., & Veres, G. (2019). Nutritional intake and body composition in children with inflammatory bowel disease. *Developments in Health Sciences*, 2(4), 97-103. <https://doi.org/10.1556/2066.2019.00004>

FIZIOTERÁPIAI TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: **DR. HORVÁTH MÓNICA** főiskolai tanár

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-65980, E-MAIL: etk.fizioterapia@semmelweis.hu

A TELJES TEST VIBRÁCIÓ SZEREPE A SARCOPÉRIA KEZELÉSÉBEN

A sarcopénia a vázizomzat progresszív, generalizált betegsége, mely az izomtömeg csökkenésével, minőségi változásával és az izomfunkció romlásával jár. A sarcopénia az életkor előrehaladtával szoros összefüggésben áll, a mozgás nehezítettségéhez és rossz életminőséghez vezet. Kezelésében fontos a fizikai funkció fenntartása, az egészségi állapot javítása, melyet kutatásunk során a teljes test vibrációs tréning alkalmazásával szeretnénk elérni. A teljes test vibrációs tréning elterjedt a sport, fitness és a fizioterápia területén is. Folyamatos és intermittáló vibráció adható, mely akut és krónikus hatást vált ki. A vibrációs platformon végzett gyakorlatok biztonságosak, jól tolerálhatók a különböző betegségekben szenvedő betegek számára. Biológiai hatása felszíni elektromiográffal igazolt, a harántcsíkolt izomzat aktivitás nő. A geriátriában végzett vibrációs tréninget profilaktikus és terápiás célból is alkalmazzák. Az eljárás biztonságos és jól alkalmazható, hatása a fizikai és funkcionális teljesítményre számos tanulmány szerint bizonyított. A fizikai teljesítményt, izomerőt növeli, a statikus egyensúly javul. A mozgások hatékonyságának növelésével megelőzhető az esés és javítható az életminőség. A kutatásban teljes test vibrációt alkalmazunk az érintett betegcsoportban. A kutatás célja az izomerőfejlesztés, egyensúly- és koordinációfejlesztés, ahol kutatási eredményekkel kívánjuk igazolni a teljes test vibráció pozitív hatását a sarcopénia kezelésében.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Horváth Mónika, Kiss-Bálványossy Eszter

KONTAKT: Kiss-Bálványossy Eszter – kiss.balvanyossy.eszter@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Semmelweis Egyetem Geriátriai Klinika és Ápolástudományi Központ

A RÖGZÍTETT FELSŐ VÉGTAJ HATÁSA A JÁRÁSRA ÉS AZ EGYENSÚLYOZÁSRA

Járás során az alsó végtagok váltakozó mozgása következtében az egész test folyamatos haladó mozgást végez, amely során a felső végtagok mozgása bizonyítottan összefügg az alsó végtagok mozgásával. A karlengés nagyrészt passzív, de aktív irányításra is szükség van. Célja a járás stabilitásának növelése, optimalizálása. Szerepe a dinamikus egyensúlyozásban, ezáltal az esés megelőzésében bizonyított. Kutatásunk vizsgálati tárgya a rögzített felső végtag hatása a járás paramétereire és az egyensúlyozásra. A karok korlátozása a poszturális kontroll és a dinamikus egyensúlyozás csökken, ezáltal csökkenti a teljesítőképességet, csökken a járás teljesítménye. A felső végtag rögzítése a járás paramétereit korosztályonként eltérő mértékben befolyásolja. A járásképes szabályosságának romlása az elesés kockázatának a növekedését is jelentheti, azaz az instabilitás egyik indexe lehet. A kutatás célja a paraméterek objektív meghatározása, mellyel célunk az idősebb korosztály, a felső végtagi diszfunkcióval rendelkező személyek és vállsérültek rehabilitációjában az egyensúly és járásfejlesztés fontosságára, szükségszerűségére való rávilágítás.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Horváth Mónika, Kiss-Bálványossy Eszter

KONTAKT: Kiss-Bálványossy Eszter – kiss.balvanyossy.eszter@semmelweis.hu

MEDENCE STABILITÁS HATÁSA AZ ALSÓ VÉGTAG SZÖGELTÉRÉSEIRE

Amikor a medence instabilitás okozta alsó végtagi szögeltérésekről beszélünk, először a térd valgusz állapotára gondolunk. Sportolók körében gyakran elszenvedett non-kontakt sérülésből adódó keresztszalag szakadások nagy részében játszik szerepet a medencéről eredő izmok gyengesége. Kutatás célja egy olyan mozgásprogram létrehozása, aminek segítségével az alsóvégtag-sérülések rizikóját csökkenteni tudjuk a verseny sportolók és a rekreációs sportolók tekintetében egyaránt.

Az izmok erejét és aktivitását biomechanikai mérőeszközök segítségével detektáljuk. Az alsó végtag kinetikáját mozgáselemző eszközzel, a medence diszfunkciók és izomsztereotípiák megállapítására manuálterápiás vizsgálatot végzünk.

A tréning három terápiás szakaszt tartalmaz. Az első rész a szegmentális stabilizációs tréning, melynek fő feladata a core izmok aktivizálása. Második szakaszban funkcionális gyakorlatok elvégzése a cél először stabil, majd a fejlődéstől függően instabil felszínen. Harmadik részben a funkcionális gyakorlatok mellett, sport specifikus feladatokat is végeznek a résztvevők.

KUTATÁS VEZETŐJE:

Dr. Horváth Mónika

KONTAKT:

Wolf Gabriella – wolf.gabriella@semmelweis.hu

A DÍJUGRATÁS TELJESÍTMÉNYÉT BEFOLYÁSOLÓ IZOMDISZBALANSZOK ÉS ASZIMMETRIÁK FELTÉRKÉPEZÉSE

A lovas szakágak sokfélesége miatt a lovas teljesítőképességének sajátosságai jelentősen eltérnek. Bár a kutatások ezen a területen korlátozottak, néhány publikált tanulmány arra a következtetésre jutott, a lovaglás önmagában csak minimális mértékben javítja a lovas fizikai képességeit, az optimális fiziológiai erőnlét eléréséhez kiegészítő edzés szükséges. A gerincet stabilizáló izmok gyengesége hozzájárulhat a lovas pozíciójának aszimmetriájához. Az ilyen egyenetlenségek konfliktushoz vezethetnek a ló és a lovas kommunikációja között, egyensúlyvesztést, teljesítmény csökkenést és esetleges sérüléseket okozhatnak. Lovaglás közben a ló végtagjaiból származó propulziós erők átadódnak a lovasnak, és ezen erők aszimmetriája befolyásolhatja a lovas medencéjének terhelési szimmetriáját. A lovasoknál a derékfájás előfordulási gyakorisága magasabb, mint az általános populációban, de nem világos, hogy a kockázatok lovaglás specifikusak-e. A lovaglással eltöltött több év a különböző típusú aszimmetriák felhalmozódásához, valamint a testtartási hibák és a fájdalom megnövekedett gyakoriságához vezet.

Célkitűzésünk, hogy megállapítsuk, melyek a lovaglás következtében leggyakrabban kialakuló izomdiszbalanszok, feltérképezzük a lovasok derékfájdalmainak lehetséges okait, valamint vizsgáljuk, hogy az aszimmetriák csökkentése milyen hatással van a lovas teljesítményére.

Izomdiszbalanszok megállapításához EMG-t és dynamométert használunk, terhelési aszimmetriát talpnyomásmérő segítségével detektáljuk, manuálterápiás vizsgálattal megállapítjuk a medencediszfunkciót. Sportágspecifikus funkcionális tesztekkel a lovas teljesítményét figyeljük.

KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Nyakas Csaba, Balogh Orsolya

KONTAKT: Wolf Gabriella – wolf.gabriella@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem

A BEAVATKOZÓ ÁLLOMÁNY KONDICIONÁLIS KÉPESSÉGEI FEJLESZTÉSÉNEK ÚJ IRÁNYAI, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KATASZTRÓFÁK FELSZÁMLÁSÁNÁL JELENTKEZŐ EXTRÉM HATÁSOK KEZELÉSÉRE

A MAB tudomány-rendszer-tani csoportosítása és a 2012/7/III/9. és 2014/7/VI/1. számú határozatai alapján a Társadalomtudományok tudományterület tudományágain belül helyezkednek el a Hadtudományok. Jelentése: a nemzetközi és nemzeti biztonságot fenyegető kihívások és veszélyek ellen alkalmazott katonai erők és eszközök sikerét meghatározó elméleti tételek és tapasztalatok összefoglaló ismeretrendszere.

A modern hadtudomány ajánlásokat tesz: a katonai stratégia, a katonai doktrínák, a hadászat, a hadművelet, harcászat mellett a fegyveres erők építésére, szervezeteinek konkrét kialakítására, felkészítésük, anyagi-technikai, katonai egészségügyi ellátásuk, valamint a logisztika egyéb sokrétű feladatainak legcélszerűbb előkészítésére, illetve végrehajtására.

A védelemtudomány magába foglalja a hadviseléssel, a fegyveres küzdelemmel kapcsolatos katonai elméletet és gyakorlatot, a védelemgazdaságtant, a haditechnikát, a polgári és a rendvédelmet. Az ország védelmének egyre komplexebb és tágabb értelmezése keretében a „klasszikus” hadtudomány mellett, illetve a hadtudományon belül értelmezhető a rendvédelem szerepe is (Rendőrség; Katasztrófavédelem, benne a polgári védelem és a tűzoltóság feladatai; a NAV Vám- és Pénzügyőrség).

A fegyveres- és rendvédelmi szervek legnagyobb értéke a személyi állománya. Az állomány pályaalkalmassága a kiválasztás, felkészítés során vizsgálandó. A pályán tartás (egyúttal a bevetettség, harcképesség biztosítása) feladatai a folyamatos képzés, a kondicionális képességek fejlesztése, valamint szükség esetén a rehabilitáció. A kondicionális képességek fejlesztése a hon- és rendvédelem minden ágazatában kiemelt figyelmet érdemel. A beavatkozó állomány mindennapi munkája során enormis megterheléseknek van kitéve. A teljesítőképesség csökkenésében, a fáradásban központi idegrendszeri, szabályozási és izomzati (lokális) tényezők egyaránt szerepet játszanak. Az edzettek jobban tudják mozgósítani tartalékaikat, ezért az állomány teljesítőképességének hosszú távú megőrzésében szerepet kell kapnia az idegrendszer ilyen irányú fejlesztésének. Kutatásomban kiemelt szerepet szánok a neurológiai szempontú megközelítésnek, így például a koordinációs és egyensúlyozó képesség vizsgálatának. Vizsgálok minden olyan lehetőséget, melyekkel csökkenthetők az egészségkárosodások, ugyanakkor maximalizálható a szolgálatban, szakmai kiteljesedésben eltöltött évek száma, illetve a várható életminőség.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Vásárhelyi-Nagy Ildikó

KONTAKT: vasarhelyi.nagy.ildiko@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola

MOZGÁSSZERVI PREVENCIÓ PARASPORTOLÓK KÖRÉBEN

A parasportolók veleszületett vagy szerzett fogyatékoságukból és/vagy akadályozottságukból adódóan kiemelt rizikójú populációnak tekinthetők a mozgásszervi sérülések szempontjából. A fellelhető szakirodalom nemzetközi viszonylatban is rendkívül hiányos, és országunkban sem végeztek még átfogó, a mozgásszervi panaszokat felmérő kutatást. Kutatásunk célja a Magyar Paralimpiai Bizottsággal együttműködve prevenciós program kialakítása. Előzetes kérdőíves felmérés alapján a vizsgált magyar parasportolók közel 60% küzd a sportolással is összefüggő fájdalommal. A rendkívül heterogén minta – különböző fogyatékoságok és osztálybasorolás - csak részben teszi lehetővé csoportos sportágspecifikus program kialakítását. Egyéni programok kialakítását tűztük ki célul, mely a fizikális vizsgálat eredményén, a fogyatékoság típusán és az adott sportág ismeretén alapul.

A KUTATÁS VEZETŐJE: SE-ETK Fizioterápiai Tanszék

KONTAKT: Dr. Mayer Ágnes - mayer.agnes@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: SE Ortopédiai Klinika, Magyar Paralimpiai Bizottság, Magyar Gyógytornász-Fizioterapeuták Társasága

SERDÜLŐKORÚAK FEJLESZTÉSE A TESTNEVELÉS ÓRÁK KERETEIN BELÜL

A WHO szerint a XXI. század egyik legsúlyosabb közegészségügyi kihívása a csökkent fizikai aktivitás, mely számos betegség rizikófaktora. Magyarországon 2014-ben vezették be a NETFIT tesztbattériát, amelynek célja a gyermekek fizikális állapotának vizsgálata és utánkövetése. Korábbi kutatásunk során a NETFIT bevezetésétől 2021-ig elemeztük a tanulók eredményeit. Megállapítottuk, hogy a diákok NETFIT teszteken nyújtott teljesítményei nem javultak.

Kutatásunk célja, hogy felmérjük, mennyire fejleszthetők a serdülők a testnevelés órák keretein belül, a tantervbe specifikus, gyógytornász által összeállított gyakorlatsor beillesztésével a tanév során.

A KUTATÁS VEZETŐI: Bodnár Hajnalka, Dr. Mayer Ágnes

KONTAKT: Bodnár Hajnalka – bodnar.hajnalka@semmelweis.hu

EGÉSZSÉGTÁMOGATÁSI MÓDSZERTANI TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: **DR. LANTOS ZOLTÁN** egyetemi docens

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-65910, E-MAIL: etk.egeszsegtam@semmelweis.hu

EGÉSZSÉGCÉLÚ MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ALKALMAZÁSOKAT TÁMOGATÓ ONTOLÓGIAI ÉS TERMINOLÓGIAI KUTATÁSOK

Azokban az iparágakban és szolgáltatási ágakban, ahol a mesterséges intelligencia alkalmazások használata jóval elterjedtebb, mint az egészségügyben, a fejlesztések egyik kulcstényezője a pontosan kidolgozott ontológiai leírások rendelkezésre állása, amelyekt döntési faként vagy tudásgráfokként is jellemezhetünk. Emellett Európa nyelvi sokszínűsége miatt a terminológiai egységesítésnek is kulcsszerepe van a kiépítés alatt lévő Európai Egészségadat-tér széleskörű hasznosításában. Ugyanakkor az egészséges szervezet és környezete összetett rendszerének minden elemét nem lehet egységes terminológiával leírni, emellett az ontológiai leírásnak is vannak feldolgozási és megismerési korlátai. Így új kutatási területként megjelent, hogy az egészség és betegség témakörében milyen adattérképezési módszerek vezetnek az egészségcélú döntéshozatal összetett kérdéseinek legpontosabb és legmegbízhatóbb megválaszolásához. A kutatás egyrészt különböző módszerek alkalmazhatóságát és érvényességét vizsgálja különböző egészségi állapotok és kórképek esetében, valamint mesterséges intelligencia tesztalkalmazások használatával új módszertanokat kísérletez ki.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Lantos Zoltán, Dr. Fogarasi Katalin

KONTAKT: Dr. Lantos Zoltán – lantos.zoltan@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Egészséginformatikai Szolgáltató és Fejlesztő Központ

A HOMEOSZTÁZIS MINT EGÉSZSÉG-RENDSZER VIZSGÁLATA

A kutatás célja az egészséget átfogó rendszerszemlélettel vizsgálni annak a környezetünkre kiterjesztett értelmezésében, a kutatásvezető és munkatársai által korábban kidolgozott, Deleuze, Guattari és de Landa féle assemblage teóriára alapozott Társadalmi Innovációs Obszervatórium módszertanával. A kiindulási pont, hogy ma már olyan sok és olyan sokszínű adat áll rendelkezésre, hogy a valóság adatokban megjelenő lenyomata és az egyének digitális ikertestvére kellő pontosságú másolat ahhoz, hogy életjelenségeket vizsgáljunk az így létrehozott sokdimenziós adattérben. Az erre alapozott módszertan adattudományi eljárásokat alkalmazó „makroszkóp” típusú megfigyelőeszközként működik, amely nagyon nagyszámú összetett jelenséget képes vizsgálni, és így ennek alkalmazásával az egészséget befolyásoló társadalmi és egyéni döntési tényezők és ezek egymásra hatása is egyre pontosabb leírható. A kutatás több forrásból származó adatok együttes elemzésével vizsgál jelenségeket, például az egészség és betegség átmenetének legkorábbi jeleinek feltárását.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Lantos Zoltán

KONTAKT: Dr. Lantos Zoltán – lantos.zoltan@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK: Soproni Egyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pannon Egyetem, Budapest Műszaki Egyetem, Magyar Honvédség

ORVOSI DÖNTÉSHOZATAL VIZSGÁLATA AZ EMLÉKEZÉS PSZICHOLÓGIAI JELLEGZETESSÉGEI SZERINT

Az emlékezés pszichológiája szerint két meghatározó emlékezésünk és ennek megfelelő döntéshoztatali módunk van, az emlékezés és a felismerés. Az első az explicit tudás alapja, amely algoritmizálható, így a következő években robotizálásra kerülnek, míg a második a tacit tudáshoz vezet, amely nagyon sok eset begyakorlása nyomán alakul ki, és mai ismereteink szerint nem algoritmizálható. A tacit tudás az orvosi döntéshozatal meghatározó eleme, ezért is szükséges a képzés során a megfelelő számú és minőségű gyakorlat biztosítása. Az egészségügyben a napjainkban kialakuló ember-gép együttműködés a kétféle tudás újfajta hasznosítását, valamint képzését, továbbképzését igényli, amely jelentős módszertani fejlesztéseket igényel.

Ezek megalapozását célozza meg a kutatássorozat, amely tizenöt éve zajló kutatási program folytatása. Szakterületenként és kórképekként írja le az orvosi explicit és tacit tudás jellegzetességeit, amelyeket az ember-gép együttműködés összefüggései között értelmez annak érdekében, hogy az eredmények új munkamódszerek és egészségügyi eljárások kidolgozását szolgálják az orvoslás területén.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Lantos Zoltán

KONTAKT: Dr. Lantos Zoltán – lantos.zoltan@semmelweis.hu

VIRTUÁLIS EGÉSZSÉGASSZISZTENS ALKALMAZÁSOK SZEREPE A PÁCIENSEK TÁMOGATÁSÁBAN

Ma már pontosan tudjuk, hogy az egyén egészségének fenntartásához és visszaszerzéséhez a saját viselkedése és mindennapos öntései képezik az egyik legfontosabb befolyásoló tényezőcsoportot. Ezen döntések és tevékenységek sorozata írja le azt az egyéni egészségutat, ami egy adott egészségi állapotot meghatároz rövid-, közép és hosszú távon. Mivel az egészséges élethez vezető döntések sorozata tudást, tapasztalatot és energiát igényel, mindenkinek szüksége van döntéstámogatásra, van, akinek többre, van, akinek kevesebbre. A közlekedési navigációs rendszerekhez hasonlóan ma már rendelkezésre áll az az adatkészlet és támogatási módszertan, amely lehetővé teszi az egyéni egészségúton történő navigáció támogatását, amelynek kulcseleme a virtuális egészségasszisztens. A kutatás ilyen alkalmazások lehetőségének feltárását, megvalósítási kereteinek leírását, és hasznosságának kimutatását célozza, elsősorban a krónikus betegségek gondozása és az egészségmegőrzés területén.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Lantos Zoltán

KONTAKT: Dr. Lantos Zoltán – lantos.zoltan@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Mályvavirág Alapítvány

A digitális bennszülöttek teljesen másképp látják a világunkat, más eszközökkel kommunikálnak, például szegényes a szóbeli asszociációs készletük, ugyanakkor nagyon gazdag a képi. Az első kutatási eredményeink alapján azoknak a középiskolásoknak, akik jól akarnak szerepelni az érettségien, az egészséges életmód teljesen természetes, a közösség által nyújtott egészségelőnyökre igyekeznek egyre jobban odafigyelni.

Az élenjáró digitális technológiát és kommunikációs eszközöket innovációt támogató közösségi kutatásaink célja, hogy a digitális bennszülött középiskolás diákok képességeihez és tudásához illeszkedő, irányított projektmunka-sorozatot valósítsunk meg, amelynek során lépésről lépésre eljutnak a mesterséges intelligencia alkalmazás, továbbfejlesztés és fejlesztés csak általuk elérhető szintjére.

A program pilotként szolgál a bevezetni tervezett hallgatói részvételi kutatási projektsorozatnak.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Lantos Zoltán

KONTAKT: Dr. Lantos Zoltán – lantos.zoltan@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: 21 Nő az Egészségügyért Alapítvány

A közösségi média használatának széles körű elterjedése nyomán a kutatások új módszertana jelent meg a részvételi kutatások formájában, amely egy téma köré tervezett és keretezett „beszélgetéssorozat”, egyéni és csoportos formában, szöveges és képi tartalmak megosztásával.

A lépcsről lépcsre megjelenő mesterséges intelligencia alkalmazások nagy részét el kell fogadtatni a lakossággal, különösen az egészségügy területén. Ennek támogatására alkalmazzuk a mára már bevált módszertanná vált, szimulációkon alapuló közösségi kutatást, amelynek jelenleg az előkészítése zajlik. A kutatás célja, hogy a program az egészségszolgáltatások modernizációjának innovációs bázisává fejlődjön, amely különösen az egészségműveltség, egészség kokreáció, páciensközpontú együttműködések, gondozás, ápolás területein fog új megoldásokra vezetni.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Lantos Zoltán

KONTAKT: Dr. Lantos Zoltán – lantos.zoltan@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: 21 Nő az Egészségügyért Alapítvány

BLENDÉD LEARNING MÓDSZERTAN ALKALMAZÁSA A DIGITÁLIS EGÉSZSÉG TÉMATERÜLET OKTATÁSÁBAN

A kutatási programot egyrészt az indokolja, hogy a digitális egészség eszköztárában az informatikai megoldások hangsúlyos szerepet kapnak, amelyek kellő magabiztosággal csak konkrét helyzetek gyakorlásával érhető el, a hallgató saját ritmusában és tudásbeli összefüggésrendszerének mozgósításával, másrészt a digitális bennszülöttek számára a mozgóképes feldolgozás a leghatékonyabb információátadási megoldás. A helyzetgyakorlatra és a személyes tapasztalatokra összpontosító képzés és számonkérés azért is vált fontossá, mert egyre szélesebb körben érhető el azok a szövegíró mesterséges intelligencia alkalmazások, amelyek az interneten elérhető információkat másodpercek alatt formálják jó minőségű válasszá.

A kutatás a tanszék által kidolgozott és adaptált oktatási anyagok használhatóságát és hatékonyságát méri fel folyamatosan a hallgatók motiváltsága, a konkrét tananyagra vonatkozó tanulási szokásai, a hallgatói elégedettségi mutatók és az elért érdemjegyek összevetésével.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Lantos Zoltán, Papp József

KONTAKT: Dr. Lantos Zoltán – lantos.zoltan@semmelweis.hu

HANG-, BESZÉD- ÉS NYELÉSTERÁPIA TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: DR. TAMÁS LÁSZLÓ egyetemi tanár

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-64981, E-MAIL: etk.hbnyt@semmelweis.hu

A MAGYAR MINT IDEGEN NYELV MÓDSZERTANÁNAK ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI AZ APHASIA TERÁPIÁBAN

A stroke a világ minden részén népbetegségnek számít, a beszéd- és/vagy nyelvi zavar maradványtüneteivel együtt járó esetszám ugyancsak emelkedik. Az aphasiarehabilitáció sajnálatos módon hazánkban kevés figyelmet kap, ezzel együtt kevés kidolgozott, adaptált, evidenciákon alapuló terápiás eszköz, módszer érhető el az aphasia kezelésére.

Kutatásunk ezeket a hiányosságokat igyekszik mérsékelni. Ahhoz, hogy a nyelvi, kognitív rehabilitáció sikeres legyen, azaz, hogy a betegek nyelvi modalitásai fejlődjenek, szükség van strukturált terápiás eszközökre, szisztematikusan felépített feladatgyűjteményekre, terápiás-csomagokra. Kutatásunk célja az elérhető terápiás eljárások tárának bővítése, ezért a magyar mint idegen nyelv tanítási módszertanának tanulmányozását követően, annak alkalmazásával készítünk el aphasiaterápiás eszközként szolgáló, grammatikai, szintaktikai és szemantikai elvek mentén felépített gyakorlókönyvet, amelynek működését stroke-on átesett, fluens aphasia tüneteit mutató páciensek kezelésével tanulmányozunk, akik ez idő alatt egyéb nyelvi terápiában nem részesülnek és kizárható a spontán javulás, mint lehetőség.

A kutatás része a feladatlapok megalkotása, kutatás eredményeitől függő revíziója, strukturálása, a kezelés hatásosságának vizsgálata.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Szabó Edina

KONTAKT: Dr. Szabó Edina – szabo.edina3@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK: Semmelweis Egyetem Neurológiai Klinika, OMINT-OORI, SZTE BTK, Kulturális Örökség és Humán Információtudományi Tanszék, Prof. Dr. Sándor Klára, DSc

AZ OLVASÁS KOMPREHENZÍV KEZELÉSE APHASIÁBAN

A szerzett olvasási nehézségekre számos kezelési irányzat létezik, főleg neuropszichológiai és neurolingvisztikai megközelítéssel. Kutatásunk célja egy egyéni, sérülésspecifikus, ezáltal egészségügyi (neurológiai) alapokon nyugvó, beszéd- és nyelvi terapeuta attitűddel végzett olvasáskezelési modell felépítése és hatékonyságának vizsgálata agyi érrendszeri katasztrófa következtében fennálló, aphasiához társuló olvasási deficit kezelésében.

Kutatásunk kiterjed egy 12 üléses kezelési terv, feladatgyűjtemény létrehozására, a kezelés olvasási képességre gyakorolt hatásának vizsgálatára, az olvasás és az életminőség kapcsolatának vizsgálatára. A laesiók lokalizációja, kiterjedtsége és a fennálló funkciózavar tanulmányozását követően, a többszöri szóbeli újraolvasás technikáját, a mondatok hangos olvasásának módszerét (fonológiai-szemantikai útvonal a szövegértés kezelésére) és a támogatott szövegértés (aphasiabarát tartalmi és formai szövegalkotás) módszereit építjük be modellünkbe.

Munkánkkal az örömszerző olvasást és az ezúton elért beszélgetés örömét kívánjuk visszahozni aphasiában érintett személyek mindennapjaiba.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Szabó Edina

KONTAKT: Dr. Szabó Edina – szabo.edina3@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK: Semmelweis Egyetem Neurológiai Klinika, OMINT-OORI, SZTE BTK, Kulturális Örökség és Humán Információtudományi Tanszék, Prof. Dr. Sándor Klára, DSc

VISSZASEGÍTÉS A TELJES ÉRTÉKŰ ÉLETBE: KOMMUNIKÁCIÓS KOMPETENCIA FEJLESZTÉSE APHASIÁS BETEGEK TERÁPIÁJÁBAN

A kutatás célja, hogy az afáziaterápiát a megszokott nyelvi kompetencia alapú fejlesztés mellett, kommunikációs kompetencia alapú fejlesztéssel egészítse ki oly módon, hogy a feladatok később, a rehabilitáció előrehaladott fázisában, a terapeuta vagy támogató segítségével nélkül, önállóan is elvégezhető legyenek, és sikerességről a beteg visszajelzést kapjon. Ennek megfelelően a kutatásban egy olyan feladatgyűjtemény elkészítése a cél, amely egy afáziarehabilitációs applikáció alapja.

Az afáziarehabilitáció folyamata hagyományosan a nyelv szűk (a 20. században uralkodó paradigmához tartozó strukturalista, illetve generatív) értelmezéséből indul ki. Mára több mint fél évszázadnyi empirikus nyelvi adat bizonyítja, hogy ez az értelmezés téves; a nyelvészeti kutatások mellett az utóbbi évtizedek kognitív tudományi és neurológiai eredményei szintén ezt támasztják alá. A teljes értékű kommunikáció eléréséhez a rehabilitációs folyamat nem állhat meg az alapvető nyelvtani és jelentéstani fejlesztésnél, tovább kell lépnie a széles értelemben vett pragmatikai vonatkozások újratanulásához, hogy a beteg újra teljes értékű, a társas jelentéseket is jól alkalmazó, a társas kontextust fölismerő, a stílusváltozatok között jól választó kommunikációt folytathasson. Abban kell segíteni a betegeket, hogy a valóságos kommunikációhoz találjanak újra vissza, s hogy újra hatékony, kompetens részesei lehessenek a társas életnek, szűkebb és tágabb környezetüknek, azaz a lehető legteljesebb pszicho-szociális jóllétet érhessék el. 2020–2021-ben elkészült egy olyan két részből álló, a további kutatáshoz kiinduló feladatgyűjtemény (Szabó Edina–Sándor Klára), amely jelentősen eltér a széles körben használt afáziarehabilitációs feladatgyűjteményektől: a hangsúlyt a teljes értékű kommunikáció visszanyerésére teszi. A szavakhoz való visszatalálás, a nyelvtani elemek megfelelő használata önmagában még nem kommunikáció, csak annak az építőeleme. Másrészt a rehabilitáció nem szorítkozhat egy-egy nyelvi funkció elszigetelt kezelésére, abban is segíteni kell a beteget, hogy a korábban tanultakat a mindennapokban sikeresen alkalmazza. A felnőttkori beszédvesztés hagyományos terápiája elsősorban rehabilitációs intézményekben zajlik. Ez azonban a tapasztalatok szerint kevés: nagy szükség van arra, hogy a betegek a terápiás foglalkozások után is gyakorolhassanak, vagy segítővel, vagy, ha állapotuk engedi, maguk is. Ezt a megszokott nyomtatott feladatlappal nehéz elérni, mert sem a beteg, sem nem szakember segítője nem kap visszajelzést arról, mennyire volt sikeres a gyakorlás. A problémára megoldást jelenthet egy olyan applikáció, amely digitális eszközökön futtatva azonnali visszajelzést ad, naplózza a beteg előrehaladását, javaslatokat ad bizonyos feladattípusok további gyakorlására, és segítségével a rehabilitációt végző szakemberek ellenőrizhetik az elvégzett feladatok sikerességét, ennek fényében tervezhetik meg vagy korrigálhatják a terápia következő szakaszait. Az applikáció fejlesztése szoftverfejlesztő céggel közösen képzelhető el; a partnerek főlterképezése megkezdődött.

A KUTATÁS VEZETŐI: KONTAKTOK:

Dr. Szabó Edina, Prof. Dr. Sándor Klára DSc
Dr. Szabó Edina – szabo.edina3@semmelweis.hu
Dr. Sándor Klára – sandor.klara@szte.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK:

Semmelweis Egyetem Neurológiai Klinika, SZTE Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK), IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpont

KOGNITÍV DISZFUNKCIÓK ÉS ASPIRÁCIÓS KOCKÁZAT EGYÜTT JÁRÁSÁNAK VIZSGÁLATA NEUROGÉN ALAPON MEGJELENŐ DISZFÁGIÁS KLIENSEK ESETÉN

Az agysérült populáció mintegy egyharmadánál kell számolni diszfágia megjelenésével. A nem megfelelően kivitelezett, vagy nem időben megkezdett diszfágia-menedzsment markáns szövődmények kialakulásához vezethet egyén és intézményi szinten egyaránt. Egyén szinten számolni kell a malnútírció, dehidráció, szarkopénia vagy az aspirációs pneumónia megjelenésével, melyek növelik a mortalitás kockázatát és korlátozhatják a rehabilitáció sikerességét. Intézményi szinten finansiális többletbe vezetnek a szövődmények okozta plusz vizsgálatok és a kezelések. A prevenció és a rehabilitáció maximalizálása érdekében szükség van a megfelelően kivitelezett, szubjektív nyelésprofilon alapuló diszfágia-menedzsment végzésére.

Kutatásunk alapját az a diszfágia definíció adja, melynek szemléletében az organikus elváltozásokon túl különböző kognitív és pszichés tényezők is állhatnak az aspirációs kockázat növekedésének hátterében. Célunk azon figyelmi diszfunkciók feltérképezése, melyek az étkezés és a folyadékfogyasztás folyamata közben növelhetik az aspirációs kockázatot.

Kutatásunkban prospektív vizsgálatot végzünk kvantitatív eljárásokkal, melynek adatait komparatív módon statisztikai eljárásokkal dolgozunk fel. Vizsgálatunkban az aspirációs kockázat predikciójára a GUSS több konzisztenciás nyelésesztet alkalmazzuk, a figyelmi folyamatok feltérképezésére a neuropszichodiagnosztikában alkalmazott eljárások (Pieron, stb.) eredményeit használjuk fel.

Kutatásunk célja azon figyelmi diszfunkciók feltárása, melyek szerepet játszhatnak az egyén szubjektív nyelésprofiljának felállításában, így facilitálva a diszfágia-menedzsment optimális kivitelezését a neurogén diszfágiás kliensek esetében.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Németh Mariann

KONTAKT: Németh Mariann – nemeth.mariann@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: OMINT-OORI

SZÜLÉSZETI ÉS NŐGYÓGYÁSZATI KLINIKAI ISMERETEK TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: DR. RIGÓ JÁNOS egyetemi tanár

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-64890, E-MAIL: etk.szuleszeti@semmelweis.hu

AZ ENDOMETRIÓZIS ÉLETMINŐSÉGRE GYAKOROLT HATÁSAI

A reprodukív korú nők mintegy 10%-a küzd endometriózissal világszerte. A kórkép jelentős negatív hatással van a betegek fizikai és lelki egészségére, szociális- és szexuális életére, a fertilitásra, valamint a tanulásra, munkavégzésére, sokszor jelentősen rontva az életminőséget. Célul tűztük ki az endometriózis életminőségre gyakorolt, hosszútávú hatásainak feltárását, az érintettek nehézségeinek megismerését az élet különböző területein.

A kérdőíves felmérés alapjául egy nemzetközi munkacsoport által kidolgozott, validált kérdőív (Endometriosis Impact Questionnaire) szolgál, amelyet a szerzők engedélyével használtunk és egészítettünk ki saját kérdéseinkkel. A módosított mérőeszköz nyitott és zárt kérdéseket tartalmaz: a demográfiai adatokra, ellátásra, tünetekre, alkalmazott terápiára, fizikai és lelki hatásokra, valamint az endometriózissal küzdők szociális és társas kapcsolataira, munkavégzésére és jövőbeli céljaikra gyakorolt hatásaira vonatkozóan.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Borján Eszter, Prof. Dr. Rigó János

KONTAKT: Dr. Borján Eszter - borjan.eszter@semmelweis.hu

A HALLGATÓI TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSE A SZÜLÉSZETI SZIMULÁCIÓS GYAKORLATOK SORÁN

A szimulációs oktatás napjainkban elengedhetetlenül fontos az egészségügyi szakemberek képzése során. A szimulációs gyakorlatok komplexitása kiváló alkalmat nyújt a hallgatók biztonságos, kontrollált környezetben történő, objektív értékelésére.

Gyakorlatunkban a Creighton University, School of Nursing által kidolgozott, C-SEI (Creighton Simulation Evaluation Instrument) elnevezésű, validált mérőeszközt használjuk a szülészeti szimulációs kurzusokat követő vizsgáztatás során, a hallgatói teljesítmény objektív értékelésére.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Borján Eszter, Prof. Dr. Rigó János

KONTAKT: Dr. Borján Eszter - borjan.eszter@semmelweis.hu

SZEMÉSZETI KLINIKAI ISMERETEK TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: **DR. KOVÁCS ILLÉS** egyetemi docens

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-65855, E-MAIL: etk.szemeszeti@semmelweis.hu

SZARUHÁRTYA DISZTRÓFIÁK DIAGNOSZTIKÁJA ÉS KEZELÉSI LEHETŐSÉGEI

A kutatás során vizsgáljuk a leggyakoribb, látásomlást okozó szaruhártya disztrófiák diagnosztikájának lehetőségeit az újabb képalkotó módszerekkel, valamint a modern terápiás módszerekkel elérhető vizuális eredményeket.

A kutatás eredményeképpen újabb ismereteket szerezhethetünk a látásromlást okozó szaruhártya disztrófiák felismerésével és kezelésével kapcsolatban, így a betegek számára jobb látóélesség és életminőség biztosítható.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Szentmáry Nóra

KONTAKT: Dr. Kovács Illés – etk.szemeszeti@semmelweis.hu

ORTHOKERATOLÓGIA SZEREPE A MYOPIA PROGRESSZIÓBAN

A kutatás célja az elmúlt 12 évben az SE Szemészeti Klinikán megjelent közel 150 páciens orthokeratológián átesett páciens adatainak feldolgozása. A vizsgálat objektív tesztekre (refrakció meghatározás, bulbuszhossz, pachymetria) épül.

Az orthokeratológias kezelésben részesült fiatalok bulbuszváltozása minimális, esetleg normál kontroll csoporthoz mérten kisebb a növekedés. A kutatás eredményeképpen újabb ismereteket szerezhethetünk a rövidlátás fokozódásának pathomechanizmusáról, esetleges befolyásolásának lehetőségeiről, így a betegek számára jobb életminőség biztosításáról.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Tapasztó Beáta

KONTAKT: Dr. Tapasztó Beáta – tapaszto.beata@semmelweis.hu

ÚJ LEHETŐSÉGEK A KERATOCONUS TERÁPIÁJÁBAN

A kutatás során vizsgáljuk a keratoconus crosslinking kezelésével elérhető terápiás eredményeket, különös tekintettel látóélesség alakulására, valamint a szaruhártya stabilitásának és érzékenységének változására. A kutatás eredményeképpen újabb ismereteket szerezhethetünk a keratoconus crosslinking kezelésével kapcsolatosan, így a keratoconusban szenvedők számára időben történő adekvát kezeléssel jobb látóélesség és életminőség biztosítható.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Nagy Zoltán Zsolt

KONTAKT: Dr. Nagy Zoltán Zsolt – nagy.zoltan_zsolt@med.semmelweis-univ.hu

ÚJ LEHETŐSÉGEK A KERATOCONUS KORAI FORMÁINAK DIAGNOSZTIKÁJÁBAN

A kutatás során vizsgáljuk a keratoconus korai formáinak diagnosztikai lehetőségeit újabb képalkotó módszerekkel, a klinikai tünetek megjelenése előtt.

A kutatás eredményeképpen újabb ismereteket szerezhethetünk a keratoconus korai formáinak felismerésével kapcsolatosan, így az érintettek számára időben történő adekvát kezeléssel jobb látóélesség és életminőség biztosítható, továbbá elkerülhető a refraktív beavatkozások helytelen indikálása.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Kovács Illés

KONTAKT: Dr. Kovács Illés - etk.szemeszeti@semmelweis.hu

CSALÁDGONDOZÁSI MÓDSZERTANI TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ:

DR. RÉTHY LAJOS ATTILA főiskolai tanár

ELÉRHETŐSÉG:

TEL: 48-64840,

E-MAIL: etk.csaladgondozas@semmelweis.hu

FELMÉRÉS AZ ANTIBIOTIKUM- KEZELÉS GASZTROINTESZTINÁLIS MELLÉKHATÁSAIRÓL GYERMEKKORBAN, A MEGELŐZÉS KORSZERŰ LEHETŐSÉGEI

Az antibiotikum okozta hasmenés (AAD) és egyéb kellemetlen gasztrointesztinális mellékhatások az antibiotikum-terápiában részesülő gyermekek közel 1/3-át érintik, ami gyakran a kezelés felfüggesztéséhez, ennek következtében nemcsak terápiás eredménytelenséghez, de az antibiotikum-rezisztencia kockázatának növekedéséhez is vezet.

A PRO JUNIOR vizsgálat eredeti kiindulási célja a gyermekorvosi alapellátásban leggyakrabban alkalmazott antibiotikumok alkalmazásakor jelentkező gasztrointesztinális mellékhatások gyakoriságának felmérése volt 3–14 éves gyermekeknél. Egy országos lefedettségű prospektív, randomizált vizsgálat kapcsán 94 házi gyermekorvosi praxisban 1000-es nagyságrendű résztvevő beteg bevonásával kezdtük vizsgálni az AAD során észlelt egyes gasztronitesztinális tünetek előfordulásának gyakoriságát és súlyosságát.

A további kiértékelések a gasztrointesztinális mellékhatások tünet szerinti gyakorisági megoszlását és azok megelőzésének lehetőségét célozzák.

A KUTATÁS VEZETŐJE:

Dr. Réthy Lajos Attila PhD, DSc

KONTAKT:

Dr. Réthy Lajos Attila – rethy.lajos.attila@semmelweis.hu

VIZELETTARTÁSI ÉS ÜRÍTÉSI PROBLÉMÁK VIZSGÁLATA

Urodinámia az alsó húgyúti rendszer funkcióját vizsgálja. Különböző gyermekgyógyászati problémák vizsgálatára alkalmas mindkét nemben csecsemőkortól serdülőkorig. Vizsgálatunk célja az I-es típusú (insulin dependens) cukorbeteg gyermekek vizelésének vizsgálata, az autonóm neuropathia húgyúti kori jeleinek keresése és összefüggések kimutatása a húgyhólyag működési zavar és a subklinai autonóm neuropathia között. Továbbá a húgyhólyagra ható neurotoxicitás keresése különböző gyógyszerek alkalmazása kapcsán.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Szabó László PhD, DSc

KONTAKT: Dr. Szabó László - szabo.laszlo4@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓK:

1. Szabó, L., Vissy, Á., Bajusz, I., Losonczi, K., Deák, M., Réti, Gy., Lombay, B., Meichelbeck, K., Bíró, K., Rudolf, J., Merksz, M., Kiss, A., Poloviczer, M., Molnár, D., Pázmány, P., Kiss, Sz., Földi, M., Zsákai, A., Dorkóné, M., Martonné, T.G., Grosz, T.M., Farkas, B., Martonosi, Á.R. (2023). Urodynamics in childhood, 36 years' experience. *Hungarian Pediatrics*, 2023(1), 7-17.
2. Martonosi, Á.R., Pázmány, P., Kiss, Sz., Földi, M., Zsákai, A., Szabó, L. (2023). Urine flow acceleration in healthy children: A retrospective cohort study. *Neurol Urodyn*, 2023(42), 463–471. DOI: 10.1002/nau.25123
3. Martonosi, Á.R., Pázmány, P., Kiss, Sz., Zsákai, A., Szabó, L. (2022). Investigating the Abnormality of detrusor Contractility by uroflowmetry in diabetic children (INTACT Trial): protocol of a prospective, observational study. *BMJ Open* 2022;12:e062198. doi:10.1136/bmjopen-2022-062198

KORASZÜLÉS/ KISSÚLYÚ SZÜLETÉS/ FEJLŐDÉSI RENDELLENESÉGEK KIALAKULÁSÁNAK OKAIT VIZSGÁLÓ FELMÉRÉS

Magyarországon a koraszülések aránya az európai átlagot meghaladó 8,7% (2016), mely nem változott jelentősen az elmúlt két évtizedben. Európai országokat összehasonlítva hazánkban találjuk az „éretlen koraszülöttek” (<34) legmagasabb arányát (15%), mely évente közel 1400 főt jelent. A koraszülések mellett jelentős az előfordulási gyakorisága az enyhe (39,9/1000) és súlyos (13,9/1000) fejlődési rendellenességeknek is. Ezek az állapotok negatívan befolyásolhatják a megszületést követő rövid távú túlélési esélyeket, hosszú távon az egészségben eltöltött évek számát, a krónikus megbetegedések előfordulási gyakoriságát és gyakran maradandó károsodásokat okoznak. A fent említett tények meghatározzák az egyén fejlődését, de jelentős hatással vannak a család működésére, annak esetleges meggyengülésére és számos társadalmi folyamatra is. Az említett két krízis kialakulásában jelentős szerepe van a várandóssággal összefüggő és attól független anyai megbetegedéseknek, az anyai egészségmagatartásra ható demográfiai, szociális, gazdasági, pszichés hatásoknak, az addiktív magatartásnak, melyek részletes feltérképezése, összefüggés-vizsgálata elősegíti a reprezentatív kutatási eredményekre alapozott intervenciók tervezését hazánkban.

TUKEB engedély száma: 5297-2/2018/EKU

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Fogarasi-Grenczer Andrea PhD

KONTAKT: Dr. Fogarasi-Grenczer Andrea - fogarasi-grenczer.andrea@semmelweis.hu

POSZTPARTUM NŐI SZEXUÁLIS FUNKCIÓK PROSPEKTÍV VIZSGÁLATA

A gyermek születése számos változást hoz egy pár életébe. A nőknél felmerülő problémák kevés figyelmet kapnak, sokszor tabu témának tekinthetők. Kutatásunk során az első egy évben jelentkező olyan leggyakoribb problémákat vizsgáljuk, mint inkontinencia, testkép, párkapcsolat minősége, hangulat, továbbá hangsúlyosan a szexuális funkciók. Megvizsgáljuk a különböző szexuális diszfunkciók gyakoriságát, továbbá a szülés módjának, csecsemőtáplálásnak, szociodemográfiai tényezőknek és a felsorolt gyakori problémáknak a szexuális funkciókra gyakorolt hatását. Kutatásunk longitudinális felmérés, mely kérdőíves módszerrel történik. A vizsgálat eredményei alapjait szolgálhatják a védőnői munkát segítő szakmai anyagok kidolgozásához a témában.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Szöllősi Katalin

KONTAKT: Szöllősi Katalin - szollosi.katalin@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓK:

1. Szöllősi, K., Komka K. & Szabó L. (2021). Risk factors for sexual dysfunction during the first year postpartum: A prospective study. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 157(2), 303-312. <http://doi.org/10.1002/ijgo.13892>
2. Szöllősi, K., Szabó, L. (2021). The Association Between Infant Feeding Methods and Female Sexual Dysfunctions. *Breastfeeding Medicine*, 16(1), 93–99. <http://doi.org/10.1089/bfm.2020.0256>

BELTÉRI ALLERGÉNEK SZEREPE AZ ALLERGIÁK KIALAKULÁSÁBAN GYERMEKKORTÓL

A beltéri allergének (főként poratkák, penészgombák, állati szőrök stb.) kiváltotta légúti tünetek gyakran keverednek a szokásosnak tartott téli megfázásos panaszokkal. A későn történő felismerés miatt gyakran egyéb allergiák is társulnak már a kiváltó allergiához a diagnózis idejére (allergiás menetelés).

A megelőzés kulcsa a beltéri allergének szerepének pontosabb meghatározása - ezt a célt szolgálja a kutatás.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Réthy Lajos Attila PhD, DSc

KONTAKT: Dr. Réthy Lajos Attila – rethy.lajos.attila@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓ:

Réthy, L. A. (2023). A táplálékallergiák megelőzésének korszerű lehetőségei. In T. Szamosi (Ed.), *Betegségmegelőzés a gyermekgyógyászatban* (pp. 163-185). Medicina Könyvkiadó.

A DYSPHAGIA TÁPLÁLÁSTERÁPIÁJA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A STROKE BETEGEKRE

Hazánkban a stroke és közvetlen szövődményei képezik a harmadik leggyakoribb halálokat. A stroke-megbetegedések számának növekedése maga után vonja az ezekkel együtt járó funkciózavarok, így a nyelészavar kezelésének szükségességét. Az akut stroke betegek (ASPs) 30-50%-a szenved dysphagiában. Ezeknél a betegeknél a dysphagia következtében kialakuló csökkent tápanyag -és folyadékbevitel miatt nagy az esély a dehidratációra, malnutrícióra, aspirációs pneumóniára és decubitusra. A rossz prognózis mellett, elhúzódó gyógyulásra, emelkedett mortalitásra, ill. kórházi költségek emelkedésére is lehet számítani. Kutatási célom az volt, hogy a legfrissebb szakmai ajánlások, szakirodalmi adatok és kutatási eredményeim alapján felhívjam a figyelmet a dysphagia negatív következményeire és azokra a hatékony megoldásokra, melyek segítik, hogy a dysphagiában szenvedő betegek az időben elkezdett és megfelelő konzisztenciával kivitelezett táplálásterápia segítségével, elkerüljék az esetleges szövődményeket, így a malnutríciót. Kutatásom során a kijelölt Stroke Centrumokban az általam összeállított kérdőívek segítségével feltártam a dysphagiához és annak táplálásterápiájához kapcsolódó információkat, ismereteket, véleményeket és attitűdöket. A vizsgálatban Dietetikusok vettek részt. A vizsgálat eredményeire épülő egységes edukációs program kidolgozása a Dietetikusok számára, elősegítené és egységesítené a kórházakban a dysphagiás étrendek tervezésének és elkészítésének folyamatát. Az edukációs program szerves része a dysphagia séf program, melynek keretein belül a szakemberek elsajátíthatják a dysphagiás étrend elkészítését, így a kórházakban a dysphagiás betegek táplálása nagy biztonsággal történhet és emellett az ellátási költségek is csökkenthetők. Az oktatási program fontos eleme a már kipróbált és harmadik éve sikeresen működő dysphagia séfprogram, amelyre építhetjük a dietetikusok első, egységes edukációs módszerét.

A KUTATÁS VEZETŐI:

Kovács Andrea, Dr. Folyovich András PhD, Veresné Dr. Bálint Márta

KONTAKT:

Kovács Andrea – kovacs.andrea.ildiko@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK:

Új Szent János Kórház STROKE Centrum, Semmelweis Egyetem
Egészségtudományi Kar Dietetikai és Táplálkozástudományi Tanszék

EDUKÁCIÓS PROGRAM KIDOLGOZÁSA A MEGRÁZOTT GYEREK SZINDRÓMA MEGELŐZÉSÉRE

Az első magyar kutatás felméréseinek alapján a várandósgondozásba beilleszthet primer prevenciós oktatási anyag kidolgozása szakemberek részére. Továbbá a szülők számára bántalmazás megelőzési oktatási pilot program.

A kutatás folytatásának irányai

1. Elsősorban a sírás jelentőségének, megértésének és kezelésének területe. A sírás a legerősebb szülői stresszfaktor, mely közel 70%-ban indukálja a megrázást.
2. Oktatási pilot program - várandósok és párjaik szülőségre felkészítő programja, melybe beépítettünk egy speciális bántalmazás (SBS/AHT) megelőzési programot
3. Oktatás módszertani anyag kidolgozása szakemberek számára

A KUTATÁS VEZETŐJE: Tománé Dr. Mészáros Andrea

KONTAKT: Tománé Dr. Mészáros Andrea - tomane.meszaros.andrea@semmelweis.hu

ISKOLAI EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

A magyarországi védőnői munka egyik területe az iskolaegészségügyi feladatok ellátása, melynek kiemelt feladata az iskolás korú gyermekek egészségmagatartásának fejlesztése. Kutatásunkban a hazai iskolai egészségügyi alapellátásban résztvevő iskola védőnők éves jelentésének (leginkább a szűrővizsgálatok eredményének) retrospektív elemzésével átfogó képet kaphatunk a hazai 6-18 éves korosztály egészségi állapotáról. Ez lehet a kiindulópontja az egészségfejlesztési programok tervezésének, majd megvalósításának. Az elemzés mellett a védőnő hallgatók bevonásával iskolai egészségfejlesztő munkát végzünk, melynek hatékonyságát különböző indikátorokkal mérjük. A hallgatók felkészítése során a modern egészségfejlesztés szervezésének, tervezésének valamennyi elemét használjuk.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Kormos-Tasi Judit, Dr. Fogarasi-Grenczer Andrea

KONTAKT: Dr. Kormos-Tasi Judit - kormos-tasi.judit@semmelweis.hu

TERHESSÉGMEGSZAKÍTÁSOK ALAKULÁSA, KÉRELMEZŐK JELLEMZŐI MAGYARORSZÁGON

A terhességmegszakítások száma jelentősen csökkent Magyarországon az elmúlt években (2001-ben 56404 fő szakította meg a terhességét; 2022-ben 21800 fő - NNGYK), azonban még így is Európa élvonalában vagyunk. A Családvédelmi Szolgálat tanácsadásai kiterjednek a terhességmegszakítási kérelmekre, párválasztási tanácsadásra és a családtervezési ismeretek átadására. A speciálisan képzett védőnők munkájuk során a terhességmegszakításokban érintett nőlakosság tanácsadását, támogatását is végzik, annak érdekében, hogy minél kevesebb esetben kerüljön sor a terhességmegszakításra. Kutatásunk célja, hogy az országos adatbázis eredményeit összegezzük és bemutassuk a szakmai szervezetek és a szakemberek számára. Megállapítsuk a terhességmegszakítások eredményeit, a megszakított terhességek számát, a kérelmet benyújtó egyének jellemzőit (korcsoportok, iskolai végzettségek, területi eloszlások). A kutatási adatok elősegítik a probléma felismerését, közvetetten a fogamzásgátlással kapcsolatos problémákat és a közösségek preventív támogatását. A kutatásban együttműködő partnerünk a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ, aki a CSVSZ-ek munkájának adatbázisát kezelik.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Fogarasi-Grenczer Andrea, Dr. Kormos-Tasi Judit

KONTAKTOK: Dr. Fogarasi-Grenczer Andrea - fogarasi-grenczer.andrea@semmelweis.hu
Dr. Kormos-Tasi Judit - kormos-tasi.judit@semmelweis.hu

EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI KLINIKAI TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: **DR. GADÓ KLÁRA** főiskolai tanár, általános dékánhelyettes

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-64850, E-MAIL: etk.egtud.klinikai@semmelweis.hu

ORÁLIS ANTIKOAGULÁNS KEZELÉSBEN RÉSZESÜLŐ BETEGEK TERÁPIÁS ADHERENCIÁJA

A hatékony terápia elengedhetetlen összetevője a beteg együttműködési készsége. Mivel a thromboembóliák okozta morbiditás és mortalitás jelentős mértékű, e betegségek jelentős életminőség romlást is okoznak, ezért nagyon fontos az eredményes kezelés, megelőzés. Ismert tény, hogy a vénás thromboembóliás megbetegedésben szenvedők csak mindössze 40%-a részesül megfelelő terápiában. Hogy ezen változtatni tudjunk, ismernünk kell a non-adherencia tényezőit. A kutatás célja a non-adherencia faktorainak feltérképezése, a beteg együttműködési készségét akadályozó összetevők megismerése. Ez szorosan összefügg a betegegyüttműködéssel is, melynek javítására szintén kísérletet teszünk. Kutatásunk során összehasonlítjuk a K vitamin antagonistá és az ún. új típusú alvadásgátló gyógyszerekkel kapcsolatos gyógyszeradherenciát is. Célunk az alvadásgátló kezelés hatékonyságának javítása.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Gadó Klára

KONTAKT: Dr. Gadó Klára - gado.klara@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Semmelweis Egyetem Szent Rókus Egyetemi Kórház és Intézményei

EGYNAPOS SEBÉSZETTEL KAPCSOLATOS GAZDASÁGOSSÁGI, BETEGBIZTONSÁGI KÉRDÉSEK

Összefoglaló elemzést szeretnénk nyújtani a jelen magyarországi és nemzetközi egynapos sebészettel kapcsolatos szabályozásról és problémákról, specialitásokról. Ezután egy, lehetőség szerint az egész országot reprezentáló kérdőíves felmérést tervezünk. Ennek tárgya a gazdaságos szervezési lehetőségek, a megbízottsági problémák, különös tekintettel az infekciókontroll kérdéseire.

Az egynapos sebészet köztudottan gazdaságosabb, és a viszonylag alacsony rizikójú műtétek elvégzésére olcsóbb megoldást nyújt. Ennek ellenére Magyarország egynapos sebészeti ellátási aránya a hagyományos kórházhoz képest lényegesen kisebb.

A kutatás az ennek hátterében lévő problémákat, akadályokat szeretné összegezni, segítve azok elhárítását.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Gadó Klára
KONTAKT: Dr. Gadó Klára - gado.klara@semmelweis.hu
PARTNERINTÉZMÉNY: Ferencvárosi Egészségügyi Szolgálat

KÜLÖNBÖZŐ ÖSSZETÉTELŰ PARENTERÁLIS TÁPLÁLÓ KEVERÉKINFÚZIÓK STABILITÁSÁNAK VIZSGÁLATA. MESTERSÉGES TÁPLÁLÁS GYAKORLATA. KÓRHÁZI, KLINIKAI TÁPLÁLÁSI TEAMEK GYAKORLATÁNAK ELEMZÉSE

All-in-one gyári parenterális tápláló keverékinfúziók stabilitásának nyomon követése az alkalmazást modellező hozzáadott additív hatására neminvazív spektrofotometriás módszerekkel.

Budapesti és vidéki időotthonokban, illetve kórházi rehabilitációs osztályokon a tápszeres ellátás gyakorlatának, a betegek tápláltsági állapotának felmérése, a mesterséges táplálás során előforduló szövődmények okának elemzése.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Zelkó Romána (Semmelweis Egyetem Gyógyszerésztudományi Kar),
Dr. Gaál Péter (Semmelweis Egyetem Egészségügyi Közszolgálati Kar)
KONTAKT: Kovácsné Dr. Balogh Judit

THROMBOCYTA RETRACTIO VIZSGÁLATA ANTIFOSZFOLIPID SZINDRÓMÁBAN SZENVEDŐ BETEGEKEN

A csökkent thrombocyta retractio fokozza a thrombosis kialakulásának lehetőségét. Az antifoszfolipid szindróma egyik meghatározó sajátossága vénás vagy artériás thrombosis kialakulása és a thrombocyták működésének rendellenessége. A retractio vizsgálatát a Biofizikai és Sugárbiológiai Intézetben kidolgozott mikroszkópos retractorimeterrel végezzük. Új, korszerű, gyors diagnosztikai eljárást tesz ez a módszer lehetővé.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Domján Gyula

KONTAKT: Dr. Gadó Klára - gado.klara@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK: Semmelweis Egyetem I. Sz. Belgyógyászati Klinika, Semmelweis Egyetem Labormedicina Intézet

IDŐS BETEGEK TÁPLÁLTSÁGI ÁLLAPOTÁNAK VIZSGÁLATA

Időskorban igen gyakori az alultápláltság. Ennek oka összetett: a szociális körülményektől kezdve, a hiányos fogazaton keresztül az étvágy csökkenésén át a kognitív diszfunkcióig sok tényező játszik szerepet a malnutrició kialakulásában. A probléma jelentős mértékben befolyásolja az idős ember fizikai és szellemi jóllétét is, ezért vizsgálata és a folyamat kedvező irányú befolyásolása igen fontos.

Célunk, hogy felmérjük a malnutrició gyakoriságát, jellemző vonásait hazai viszonyok között, a kórházi tartózkodás szerepét, és azokat a lehetőségeket, amelyekkel kedvező irányban befolyásolhatjuk betegeink tápláltsági állapotát.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Gadó Klára

KONTAKT: Dr. Gadó Klára - gado.klara@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Semmelweis Egyetem Geriátriai Klinika és Ápolástudományi Központ

SARCOPENIA VIZSGÁLATA IDŐSKORBAN

Az izomtömeg vesztese az időskor jellemző velejárója. Jelentős a szerepe az esendőség (frailty) szindróma kialakulásában, mely az életminőség romlásának, az önállóság elvesztésének és a mortalitásnak fontos tényezője. Az izomtömeg és izomerő lehetőségeikig történő megőrzése nagyon fontos az egészséges öregedés szempontjából. Megfelelő fizioterápiás program, étrendi változtatások kidolgozását tűztük ki célul a sarcopenia prevenciója, lassítása érdekében.

A KUTATÁS VEZETŐJE:	Dr. Gadó Klára
KONTAKT:	Dr. Gadó Klára - gado.klara@semmelweis.hu
PARTNERINTÉZMÉNY:	Semmelweis Egyetem Geriátriai Klinika és Ápolástudományi Központ

IDŐS BETEGEK THROMBOSIS KOCKÁZATÁNAK VIZSGÁLATA

A kórházi osztályon történő gyógykezelés, az idős kor önmagában is fokozza a vérrögződés kockázatát. Ehhez hozzájárulnak még belgyógyászati kórképek, mint pl. a szívelégtelenség, a nefrózis szindróma, valamint az elhízás, a daganatos megbetegedések, illetve egyes daganat-ellenes gyógyszeres terápiaik. A rizikótényezők számbavétele igen fontos annak érdekében, hogy megfelelő thrombosis megelőző kezelést tudjunk alkalmazni a halálozás jelentős növekedését eredményező thromboembóliás események kivédése céljából.

A KUTATÁS VEZETŐJE:	Dr. Gadó Klára
KONTAKT:	Dr. Gadó Klára - gado.klara@semmelweis.hu
PARTNERINTÉZMÉNY:	Semmelweis Egyetem Geriátriai Klinika és Ápolástudományi Központ

OXIOLÓGIA ÉS SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁS TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: PROF. DR. SZÉKELY ANDREA habilitált egyetemi tanár

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-65844, E-MAIL: etk.oxiologia@semmelweis.hu

A MENTŐTISZT HALLGATÓK HALÁLATTITÚDJÉNEK FELTÁRÁSÁRA IRÁNYULÓ ORSZÁGOS KUTATÁS

Fiatal felnőtt korban már hangsúlyosabban megjelenik a halál elkerülhetetlenségének a ténye, köszönhető ez a korosztályra jellemző szellemi és kulturális fejlődésnek. Viszont azon elképzelésük miatt, hogy fiatal koruk mellett a halál bekövetkeztének esélye elhanyagolható, a halál gondolatával igyekeznek nem foglalkozni, ezek alapján halálelkerülés jellemezi őket. Az élet előre haladásával a középkorúaknál elérkezik egy pont, amikor a halálhoz való attitűd megváltozik, és ráébrednek arra, hogy ahogy környezetük, gyermekeik felnőnek, ők úgy öregszenek, ennek hatására többet gondolnak a halálra, az elmúlásra, melynek következménye a halálfélelem megjelenése, felerősödése. Ezért ebben a korcsoportban a legnagyobb a halálfélelem előfordulása. A magyarországi mentődolgozókat felmérő korábbi kutatásunkban összességében az életkor és a halálattitűd egymástól függetlenek voltak. Így sem a semleges elfogadás, sem a halálfélelem vonatkozásában nem sikerült kapcsolatot felfedezni az életkorral, mely a mentődolgozó sajátosságának tekinthető. Több elemzés is nővér hallgatókat vizsgálva azt az eredményt tárta fel, hogy a halálfélelem volt a legjellemzőbb, míg a semleges elfogadás a legalacsonyabb mértékű halálattitűd. Ezt magyarázza Brody, akinek vizsgálataiból kiderül, hogy a halálfélelem a vizsgált populáció összetételétől is függ, az évek előrehaladtával csökkenő tendenciát mutat, ezt támasztja alá Békés magyarországi áttekintő közleményében is. A magyarországi mentőtiszt hallgatók körében a fentiek alapján tervezünk, vizsgálatot mely feltárja a hazai hallgatóknál a „halálfélelem” és a „semleges elfogadás” mértékét, dominanciáját, éltkori sajátosságait.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Moskola Vladimír

KONTAKT: Dr. Moskola Vladimír – moskola.vladimir@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK: Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Sürgősségi és Oxiológiai Tanszék, Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Oxyológiai, Sürgősségi Ellátási Tanszék

A MAGYAR KIVONULÓ MENTŐDOLGOZÓK „SEMLEGES ELFOGADÁS” HALÁLATTITÚDJE HÁTTÉRÉNEK FELTÁRÁSÁRA IRÁNYULÓ KUTATÁS

A magyarországi kivonuló mentődolgozók halálattitúdját elemző korábbi vizsgálatunkból kiderült, hogy a leggyakrabban előforduló attitűdforma a semleges elfogadás. A világ számos más területén végzett, az akut és palliatív ellátásban dolgozó paramedikeket és nővéreket vizsgáló tanulmányokban is a semleges elfogadás volt a domináns halálattitűd. Szélesebb kitekintés után látható, hogy eredményeinkkel összhangban állnak nemcsak az európai és amerikai, ausztrál, de több iráni kutatási eredmény is. A semleges elfogadás háttérében állhat a mentődolgozók „természetes pszichés védekezési mechanizmusának” a jelensége, de tekinthetünk erre mint a kiegészítő előudvarára is. Annak feltárására, hogy a magyar (vizsgált) kivonuló mentődolgozóknál melyik oki háttér áll a semleges elfogadás háttérében, egy nagyszabású, országos vizsgálatra van szükség, melyet jelen kutatás keretében végzünk.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Moskola Vladimír

KONTAKT: Dr. Moskola Vladimír – moskola.vladimir@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNY: Országos Mentőszolgálat

PUBLIKÁCIÓK:

1. Moskola, V., Sándor, Á. D., Susánszky, É., Székely, A., Hornyák, I., Ozsvárt, B., Néninger, T., & Balogh, Z. (2021). Examination of Coping Strategies among On-Site Paramedics. *European Journal of Mental Health*, 16(2), 184-195. <https://doi.org/10.5708/EJMH.16.2021.2.9>
2. Moskola, V., Eke., Takács, J., Susánszky, É., Székely, A., Hornyák, I., Ozsvárt, B., Néninger, T., & Balogh, Z. (2021). Investigating the attitude of ambulance workers towards death. *Kontakt*. 23. 14-19. 10.32725/kont.2021.007.
3. Moskola, V., Susánszky, É., Székely, A., Hornyák, I., Ozsvárt, B., Néninger, T., Balogh, Z. (2020). Szülői bánásmód vizsgálata kivonuló mentődolgozók körében. *Nővér*, 33. (3), 27-33.

A KÓRHÁZI SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁSBAN DOLGOZÓ EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓK HALÁLLAL KAPCSOLATOS ATTITŰDJÉNEK, VALAMINT AZ AZT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐINEK VIZSGÁLATA

A halál kérdésével való foglalkozást a jóléti társadalmak demográfiai és gazdasági változásai is indokolják. Az átlagéletkor tartós emelkedése, valamint a születési arányszám csökkenése a jóléti társadalmakban a lakosság létszámának a csökkenését eredményezte, amely számos egészségügyi, nyugdíjbiztosítási és szociális problémát von maga után. Az idősek számának rohamos növekedése nem elhanyagolható terhet ró az egészségügyi ellátórendszerre, ennek is egy speciális ágára, a sürgősségi betegellátásra. Ezen betegeket gyakran első vonalban - a mentőszolgálatot követően - a sürgősségi osztályok látják el. A dolgozók kénytelenek felkészülni erre az akár mindennapos élményre, és különböző megküzdési stratégiákat is el kell sajátítaniuk a zavartalan munkavégzés érdekében. A stressz hatására kialakult sokszor negatív megküzdési stratégia hosszútávon jelentős egészségkárosító hatással bír. Ez idővel rossz minőségű életévekhez és korai halálhoz vezet. A sürgősségi ellátás területén régóta ismert a fokozott stressznek való kitettség és annak következményeinek jelenléte. A jelen kutatásban arra keressük a választ, hogy a sürgősségi osztályok egészségügyi dolgozóinak körében a halálhoz való hozzáállás miként befolyásolja a konfliktusmegoldási válaszokat, és hogy ezen válaszok kialakításában van-e szerepe a szülői neveletésnek. A vizsgálat célja: összefüggéseket és befolyásoló tényezőket keresni a halálhoz mint stresszogen tényezőhöz való viszonyulás, ill. az ennek hatására kialakított konfliktuskezelési válaszok és a szülői neveletés között. Mindezen eredményeket össze kívánjuk hasonlítani a mentődolgozók körében korábban elvégzett hasonló kutatási eredményeinkkel.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Moskola Vladimír

KONTAKT: Dr. Moskola Vladimír – moskola.vladimir@semmelweis.hu

PARTNERINTÉZMÉNYEK: Semmelweis Egyetem Sürgősségi Klinika SBO, Szent Imre Egyetemi Oktató Kórház SBO, Honvéd Kórház SBO, Jósa András Oktató Kórház, Pécsi Tudományegyetem ÁOK SBO

A TECHNIKAI ÉS NEM-TECHNIKAI KÉSZSÉGEK SZEREPE A SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁSBAN

A betegellátás valamennyi területén, különös tekintettel a sürgősségi betegellátásra, rendkívül fontos a technikai készségek ismerete mellett a nem-technikai készségek oktatása és alkalmazása egyaránt. A betegekkel, hozzátartozókkal és kollégákkal folytatott kommunikáció formáinak megismerése és gyakorlása, a csapatmunka szervezése, a helyzettudatosság, feladatkezelés és a döntéshozatal folyamatának elsajátítása elengedhetetlen a biztonságos és hatékony ellátás biztosítása érdekében.

Mindezek oktatása és az oktatásmódszertan fejlesztése, aktualizálása szintén rendkívül fontos eleme a folyamatnak. Kutatásaink a nem-technikai készségek oktatásának, az egyes módszertanok alkalmazásának a feltérképezését, rendszerezését és jövőbeni egységesítését, hatékonyságuk, alkalmazhatóságuk fokozását célozzák.

Országos érintettségű kérdőíves vizsgálatunkkal minden olyan hazai felsőoktatási intézményt megkeresünk, ahol graduális orvos- és egészségtudományi képzés zajlik. Felmérjük, hogy milyen szakmai területeken, milyen formában és módszertannal oktatnak nem-technikai készségeket a hallgatóknak, illetve mutatkozik-e igényük ezen ismereteik, módszertani útmutatóik, saját személyes szkilljeik fejlesztésére.

Ezzel párhuzamosan oktatási környezetben vizsgálatot folytatunk a hallgatók által végzett felnőtt alapszintű újraélesztés (BLS) rövid és hosszútávú tudásának megmaradásáról, bevésődéséről, kiegészítve az újraélesztés hatékonyságának monitorozásával.

Mindezekon túl terveink között szerepel a szimulációs oktatás különféle formáit érintő hatékonysági felmérés előkészítése és kivitelezése, különös figyelmet fordítva a hallgatói élmény spektrumainak feltárására az egyes módszertani formákban, a mérést kiegészítve a nem-technikai készségek ismeretének és gyakorlati alkalmazásának megfigyelésével.

Kutatásaink rövid és hosszútávú céljaként egyaránt megfogalmazható a nem-technikai készségek oktatásának, valamint a szimulációs képzések hatékonyságának fejlesztése, a hallgatói élmény fokozás módszertani lehetőségeinek tovább gondolása, hatékony és az oktatást támogató, instruktoroknak szánt oktatási anyagok tervezése és kivitelezése.

A KUTATÁS VEZETŐI:

Dr. Székely Andrea, Dr. Szabó Dominika, Nagy Tamás, Ozsvárt Barbara

KONTAKTOK:

Dr. Székely Andrea – szekely.andrea1@semmelweis.hu

Nagy Tamás - nagy.tamas1@semmelweis.hu

Ozsvárt Barbara - ozsvart.barbara@semmelweis.hu

A TECHNIKAI ÉS NEM TECHNIKAI KÉSZSÉGEK SZEREPE A DIAGNOSZTIKUS ÉS TERÁPIÁS FOLYAMATOKBAN SÜRGŐSSÉGI ELLÁTÁS SORÁN

Az orvos- és egészségtudományokban, valamennyi pre- és intrahospitális ellátással foglalkozó szakterületen értelmezhető és használható a nem-technikai készségek teljes palettája: kommunikáció, csapatvezetés/csapatmunka, helyzettudatosság, feladatkezelés és döntéshozatal. Nemzetközi vonalon az egyes klinikumok szimulációs oktatásában, a tematikába és a szituációkba beépítve is fontos szerephez jutnak a nem-technikai készségek, azok a különféle alapokra helyezett és különféle tematikájú szimulációs képzések során, kutatási eredményekkel igazolhatóan fejleszthetők.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Székely Andrea, Nagy Tamás

KONTAKTOK: Nagy Tamás - nagy.tamas1@semmelweis.hu

Dr. Székely Andrea - szekely.andrea1@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓ:

Nagy, T., Fritúz, G., Gál, J., Székely, A., Kovács, E. (2024). Teaching nontechnical skills in the undergraduate education of health care professionals: a nationwide cross-sectional study in Hungary. *BMC MEDICAL EDUCATION* (24)1 Paper: 174, 10.

MORFIN ALKALMAZÁSA MYOCARDIALIS INFARKTUSOS BETEGEK PREHOSPITÁLIS ELLÁTÁSA SORÁN

Opioidokat, főként morfint alkalmazunk ST elevációval járó myocardialis infarktus (STEMI) esetén tüneti kezelés céljából. Közelmúltban publikált tanulmányunk szerint a dohányzó betegek szignifikánsan több alkalommal kaptak morfint, mint a nem dohányzók. Az ismert krónikus obstruktív tüdőbetegek (COPD) ugyanolyan arányban kaptak morfint, mint a nem COPD-sek. Reanimáció, valamint a gépi lélegeztetés esetén szignifikánsan ritkább volt a morfin alkalmazása. Ezeknek a különbségeknek a tisztázása céljából kérdőíves vizsgálatban mértük fel a mentődolgozók morfin alkalmazási szokásait STEMI-s betegek ellátása során. Emellett az OMSZ és a SE-RKEB engedélyével az OMSZ esetlapjainak feldolgozását is végezzük a STEMI-s betegek prehospitalis opiát kezelési szokásainak felderítése céljából.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Székely Andrea, Dr. Szabó Dominika

KONTAKT: Dr. Székely Andrea – szekely.andrea1@semmelweis.hu

AZ ÉLMÉNYPEDAGÓGIA MÓDSZEREK SZEREPE AZ ÚJRAÉLESZTÉS OKTATÁSÁBAN

A mindennapok során számos olyan potenciális veszélyforrással találkozhatunk, melyek súlyosan károsíthatják saját, hozzátartozóink, barátaink, munkatársaink életét és lehetséges, hogy eljön az a perc, amikor ebbe a folyamatba be kell avatkozni, életet kell menteni. Az iskolában megkezdett elsősegélynyújtás oktatás segíthet abban, hogy olyan generáció nevelkedjen föl, akik számára természetes dolog lesz a bajbajutott embertársán való segítségnyújtás. Ez a segítségnyújtás cselekvés által valósul meg, nem elég hozzá csupán a tények ismerete. Kutatásunk célja, egy olyan oktatási módszerek alkalmazása az újraélesztés oktatásában, ami az ellátási folyamatot emberközelibbé teszi, segíti a tanult készségek azonnali előhívását, elősegíti a tartós tudás fenntartását, és fejleszti a segélynyújtói hajlandóságot. Véleményünk szerint erre megfelelő módszer lenne, a tapasztalati tanulás, az élménypedagógiai módszerek alkalmazása az oktatás során, ahol a saját tapasztalat útján megélt élmény lesz a tanulási folyamat mozgató rugója. Kísérleti oktatás keretei között vizsgáltuk, hogy az élménypedagógiai elemeket felhasználva, és a Kolb - féle tapasztalati tanulási ciklust alkalmazva, milyen változások történnek a tanulók elsősegélynyújtási készségeiben, tudják-e ezeket alkalmazni eltérő szituációkban, környezetben, ez a tudás mennyire épül be a hosszútávú memóriába, továbbá, hogy erősödik-e segélynyújtói hajlandóságuk.

A KUTATÁS VEZETŐI:	Dr. Székely Andrea, Ozsvárt Barbara
KONTAKTOK:	Ozsvárt Barbara – ozsvart.barbara@semmelweis.hu Dr. Székely Andrea - szekely.andrea1@semmelweis.hu
PARTNERINTÉZMÉNY:	ELTE – Pedagógia és Pszichológia Kar

KÖZEGÉSZSÉGTUDOMÁNYI TANSZÉK

TANSZÉKVEZETŐ: DR. PÁNDICS TAMÁS főiskolai docens

ELÉRHETŐSÉG: TEL: 48-64870, E-MAIL: etk.kozeg@semmelweis.hu

BELTÉRI KÖRNYEZETMINŐSÉG EGÉSZSÉGGOCKÁZATA ÉS MUNKAHIGIÉNÉS ASPEKTUSAI A BETEGELLÁTÁS ÉS BETEGBIZTONSÁG TÜKRÉBEN

A kórházi beltéri környezeti tényezők olyan egészséget befolyásoló faktorok, amelyek több szempontrendszerrel figyelembe véve is értékelhetők. Az utóbbi években nemzetközi szinten is kiemelt figyelem összpontosul az egészségügyi dolgozók áldozatvállalására, munkakörülményeire, az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 2021-et az Egészségügyi Dolgozók Évének nyilvánította, 2022-ben több, a témával kapcsolatos szakmai anyagot is megjelentettek. Az egészséget nem veszélyeztető munkakörnyezet és az optimális teljesítmény-kifejtés megbiztonság szempontjából is értelmezhető, hiszen a dolgozók szempontjából diszkomfortot okozó faktorok a betegek számára kockázati tényezőként merülhetnek fel. Hazánkban a nem fertőző betegségteher 20%-a környezeti kockázatokra (döntően klimatikus tényezőkre) vezethető vissza, a gyógyintézményekben pedig a környezeti tényezőknek fokozottan kitett csoportok túlreprezentáltak. A témaválasztás aktualitásának másik vetülete az egészségügyi szolgáltatások környezeti hatása, jelentős ökológiai lábnyoma, valamint a környezeti tényezőknek való jelentős kitétsége és az azoktól való függősége. Erre a közelmúltban napvilágot látott „Klímaváltozás és egészség” jelentés több fejezetben is részletesen utal. Célkitűzéseink között a hazai kórházi infrastruktúra környezetegészségügyi helyzetének átfogó, országos felmérése és értékelése, valamint ennek kapcsán a főbb problémák meghatározása, a beltéri környezeti tényezők intézményi szintű felmérése a dolgozói egészségvédelem és megbiztonság oldaláról szerepelnek. Célunk továbbá a dolgozók és betegek érzékelt környezetminőségének mérésére alkalmas, valamint a kórházi környezet komplex értékelésére, a kockázatok és prioritást jelentő feladatok gyors meghatározására irányuló módszerfejlesztés.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Pándics Tamás, Kádár László

KONTAKT: Kádár László – kadar.laszlo1@semmelweis.hu

ÚJ KÖRNYEZETI SZENNYEZŐK (NANOANYAGOK, GYÓGYSZERMARADVÁNYOK, HORMONRENDSZERT BEFOLYÁSOLÓ ANYAGOK) EGÉSZSÉGGOKKÁZATÁNAK VIZSGÁLATA

Az ipari eljárások során újonnan vagy korábbiaktól eltérően nagy mennyiségben előállított egyes anyagok technológiai szempontból kedvező tulajdonságaik miatt egyre szélesebb körben kerülnek alkalmazásra, viszont számos kedvező tulajdonságuk mellett több, a környezetre és emberi egészségre gyakorolt kedvezőtlen hatásuk is igazolódott. Ezen anyagok egészségkockázata csak részben ismert. Az új kockázatot jelentő anyagok közül kiemelendők a nanoanyagok. A nanoanyagok kedvezőtlen tulajdonságainak rendszerbe foglalását az adathiány nagymértékben nehezíti, ezért különösen fontos a nanoanyagokkal kapcsolatos jelenleg rendelkezésre álló környezeti- és egészségkockázat elemzését megalapozó adatok összegzése, illetve a hiányzó vizsgálatok elvégzése, ezek helyettesítése modellszámítások segítségével. Elengedhetetlen a már hétköznapivá vált, a gyógyásztól az élelmiszeriparig terjedő nanotechnológiai termékeket biológiai-toxikológiai tesztrendszerekben és a környezetben való viselkedésének vizsgálata és az expozíció értékelése. Tekintettel a jelentős adathiányra, a teljes körű kockázatbecslés nehézségei esetében a kockázat gyors értékelését szemikvantitatív nanoanyag kockázatbecslési modellek segíthetik, amelyek alkalmazási lehetőségeinek feltárása szükséges. Mivel a nanoanyagok esetenként a nano mérettartományon belül is eltérő tulajdonságokat mutatnak, így a méret- hatás-dózis összefüggés vizsgálata elengedhetetlen. A kialakítandó modellek iránymutatóak lehetnek a szabályozás és kockázatelemzés sajátos adatigényeinek kialakításában, és az ehhez szükséges megfelelő vizsgálati útmutatók adaptálásában, adatgyűjtésben, viszont addig is eseti alapon meg kell határozni a várható kockázatot. Végső cél a vizsgálati eredmények alapján elvégzett kvantitatív teljes körű kockázatbecslés, amely nélkül a nanoanyagok felelősségteljes alkalmazása elképzelhetetlen. A nanoanyagokéhoz hasonló jelentős adathiány jellemzi a hormonhatású, másnéven endokrin diszruptor anyagok egészségkockázat értékelését, amely téren jelentős előrelépés szükséges az egészségvédelmi feladatok tervezéséhez. A környezeti gyógyszermaradványok és a mikroműanyagok esetében számos vizsgálati eredmény áll rendelkezésre, viszont a megfelelő kontextusba helyezése, illetve a kvantitatív kockázatértékelés lényeges feladat.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Pándics Tamás

KONTAKT: Dr. Pándics Tamás - pandics.tamas@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓ:

Ge, C., Peters, S., Olsson, A., Portengen, L., Schüz, J., Almansa, J., Ahrens, W., Bencko, V., Benhamou, S., Boffetta, P., Bueno-de-Mesquita, B., Caporaso, N., Consonni, D., Demers, P., Fabiánová, E., Fernández-Tardón, G., Field, J., Forastiere, F., Foretova, L., Guénel, P., Gustavsson, P., Janout, V., Jöckel, K.H., Karrasch, S., Teresa Landi, M., Lissowska, J., Luce, D., Mates, D., McLaughlin, J., Merletti, F., Mirabelli, D., Pándics, T., Parent, M.É., Plato, N., Pohlbeln, H., Richiardi, L., Siemiatycki, J., Świątkowska, B., Tardón, A., Wichmann, H.E., Zaridze, D., Straif, K., Kromhout, H., Vermeulen, R. Diesel Engine Exhaust Exposure, Smoking, and Lung Cancer Subtype Risks. A Pooled Exposure-Response Analysis of 14 Case-Control Studies. *American Journal of Respiratory Critical Care Medicine*. 2020 Aug 1;202(3),402-411. <https://doi.org/10.1164/rccm.201911-2101OC>. PMID: 32330395

ESZKÖZHASZNÁLATTAL ÖSSZEFÜGGŐ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ FERTŐZÉSEK MONITOROZÁSI LEHETŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA NEM INTENZÍV ELLÁTÁST NYÚJTÓ FEKVŐBETEG-ELLÁTÓ RÉSZLEGEKEN

Az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzések világszerte kiemelt járványügyi kihívást jelentenek a gyógyító-megelőző ellátásokban. E fertőzések közül problémaként jelenik meg az eszközhasználattal összefüggő fertőzések köre, amelyek speciálisan a gyógyításhoz és megelőzéshez kapcsolódnak. E fertőzések gyakoriságáról és az általuk jelentett probléma nagyságáról világszinten kevés információval rendelkezőnk, mivel a célzott adatgyűjtés e fertőzések vonatkozásában főként az intenzív ellátást nyújtó egységekre korlátozottan érhető el opcionális módon annak ellenére, hogy az eszköz-asszociált fertőzések bizonyos köre a nem intenzív fekvőbeteg-ellátásban is kiemelt jelentőséggel bír. A vizsgálat célja egy olyan fertőzési monitorrendszer, ill. protokoll kidolgozása, amely lehetővé teszi e fertőzéstípusok, problémakórokozók és/vagy probléma-fertőzések célzott surveillance-át nem intenzív ellátást nyújtó aktív fekvőbeteg-ellátó részlegeken. További célja a vizsgálatnak és a módszertani fejlesztésnek, hogy a jövőben a nem intenzív ellátást nyújtó és/vagy nem sebészeti jellegű betegellátó részlegek számára is célzott surveillance-lehetőséget kínáljon.

A KUTATÁS VEZETŐJE:

Csima Zoltán

KONTAKT:

Csima Zoltán – csima.zoltan@semmelweis.hu

AZ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ FERTŐZÉSEK MEGELŐZÉSÉNEK KOMPLEX, RENDSZERSZINTŰ VIZSGÁLATA

A modern betegellátás és betegbiztonság szerves részét képezi a fertőzések elleni komplex és rendszerszintű küzdelem szervezése és e gyakorlatok rutinszerű rendszerezése és tervezése. A vizsgálatban kiemelt területként jelentik meg a higiénés kézfertőtlenítés gyakorlatának vizsgálatát és fejlesztését, ezzel a laikusok és leendő szakemberek preventív szemléletmódjának helyes kialakítását. Szintén kiemelt területe a vizsgálatnak azon gyorsdiagnosztikai vizsgálatok rutinszerű alkalmazásának tesztelése, amely a helyes eszközhygiéne kvázi point-of-care-testing kontrollálásával a többszörhasználatos eszközök fertőzőkövetítésben játszott szerepét hivatott csökkenteni. Az alkalmazható és rendelkezésre álló módszerek összehasonlításával és költségbecslésével olyan ajánlások kialakítása válik lehetővé, amelyek a szakmai szempontok mellett gazdaságosan illeszthetők egy intézmény infékciónkontroll programjába. A harmadik fő területe a vizsgálatnak a betegellátó intézményekben fennálló esetleges élelmiszerhigiénés és élelmiszerbiztonsági kockázatok vizsgálatát, ezek elméleti szabályozottságának és gyakorlati alkalmazásának mérése és értékelése, hiszen az ellátásból eredő kockázatok mellett a betegellátó tevékenység során további kockázatként jelenik meg a betegélelmezés és a látogatók által küldött ételek és élelmiszerek jelentette kockázat. A harmadik fő terület kiemelt célja, hogy a már működő élelmiszerbiztonsági szabályok (pl. HACCP) mellett olyan speciális élelmiszerbiztonsági útmutatásokat dolgozzon ki az infékciónkontroll számára, amellyel a betegbiztonság tovább fokozható.

A KUTATÁS VEZETŐJE:

Csima Zoltán

KONTAKT:

Csima Zoltán – csima.zoltan@semmelweis.hu

KÖRNYEZETI EREDETŰ EGÉSZSÉGGOCKÁZAT ÉRZÉKELÉS VIZSGÁLATA

Tekintettel a környezetszennyezés jelentős egészségre gyakorolt hatására, a szakemberek kockázatértékelése mellett a lakosság környezeti egészségkockázat érzékelésének vizsgálata is egyre jelentősebb szerephez jut. A kockázatérzékelés elsősorban szubjektív értékelési folyamat. A racionális kockázatérzékelés jelentősen befolyásolhatja a kockázatot és a kockázat kezelés módját, ezáltal csökkentve az egészségkárosodás bekövetkezésének lehetőségét, illetve mértékét.

A lakosság környezeti kockázatérzékelésének elemzése, a környezet és egészség viszonyának, az esetleges környezeti eredetű betegségek előfordulási gyakoriságának és a lakosság környezeti kérdésekkel kapcsolatos tájékozottságának elemzése útján valósulhat meg. A vizsgálatok eredményei a kockázatérzékelésre kidolgozott pszichometrikus paradigma és a kulturális teória hazai alkalmazhatóságát mutatják, illetve annak korlátait is előrevetítik. Az eredmények segítik a kockázatközlés hatékonyságának növelését, a racionális kockázatérzékelés által, illetve a környezeti eredetű betegségek megelőzését, felismerését és ennek eredményeképpen az egészségvédelem hatékonyságát.

A KUTATÁS VEZETŐJE: Dr. Pándics Tamás

KONTAKT: Dr. Pándics Tamás - pandics.tamas@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓ:

Feczák, L.D., Nagy, Z., Vargha, M., Sebestyén, Á., Pándics, T. (2022). A lakosság csapvíz minőséggel kapcsolatos ismereteinek és gyakori tévhiteinek felmérése. *Egészségtudomány* 66 (1). 21-28.

KÖRNYEZETI EREDETŰ MEGBETEGEDÉSEK EGÉSZSÉGGKOCKÁZATÁNAK VIZSGÁLATA

Az épített és természeti környezet jelentősen befolyásolja egészségünket. Hazánkban a környezeti eredetű betegségteher az Egészségügyi Világszervezet (WHO) becslései szerint 16%-ra tehető, amely nagy terhet ró az egészségügyi ellátórendszerre, illetve a társadalomra. A környezeti eredetű betegségteher csökkentése a jelentős és kiterjedt kockázatok feltérképezése útján kezelhető hatékonyan. A környezet-egészségügyi kockázatbecslés módszerével vizsgálhatóak legobjektívebben a különböző környezeti szennyezők adott expozíció hatására kialakuló káros hatásai. A beltéri környezetminőség egészséghatása kiemelkedő jelentőségű, mivel időnk közel 90%-át beltérben töltjük. Mind a levegő kémiai és biológiai minősége, mind az építőanyagok minősége, mind pedig a vízhálózatok minősége és állapota nagymértékben befolyásolja egészségünket. Ezen tényezők kockázatbecslés útján történő vizsgálata, és a szükséges kockázatcsökkentő intézkedések kialakítása jelentősen hozzájárulhat a lakosság egészségi állapotának javításához.

A KUTATÁS VEZETŐI: Dr. Pándics Tamás, Kádár László

KONTAKT: Dr. Pándics Tamás - pandics.tamas@semmelweis.hu

PUBLIKÁCIÓK:

1. Polcz, P., Tornai, K., Juhasz, J., Cserey, G., Surjan, G., Pandics, T., Roka, E., Vargha, M., Reguly, I.Z., Csikasz-Nagya, A.C.N., Pongor, S., Szederkeny, G. (2023). Wastewater-based modeling reconstruction, and prediction for COVID-19 outbreaks in Hungary caused by highly immune evasive variants. *Water Research* (241). <https://doi.org/10.1016/j.watres.2023.120098>
2. Izsak, B., Hidvegi, A., Balint, L., Malnasi, T., Vargha, M., Pandics, T., Rihmer, Z., Dome, P. (2022). Investigation of the association between lithium levels in drinkingwater and suicide mortality in Hungary. *Journal of Affective Disorders* (294) A. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.11.041>